

100 JAAR VLAAMS ARTSENVERBOND

100 JAAR VAV

Vlaams Artsenverbond
Dascottelei 78, 2100 Deurne
Tel. 0468-309334
e-post: info@vlaamsartsenverbond.org
webstek: www.vlaamsartsenverbond.org

Voorzitter: Lieve Van Ermen
Ondervoorzitter: Jan Dockx (cultuur)
Secretaris: Bart Garmyn
Penningmeester: Geert Debruyne
Leden: Chris Geens, Frank Goes, Eric Ponette, Jan Van Meirhaeghe

RAAD VOOR ADVIES
prof. dr. D. De Looze, UGent
prof. em. O. Steeno, KU Leuven
prof. em. A. Baert, KU Leuven
prof. dr. Ph. Vandekerckhove, Rode Kruis Vlaanderen
prof. dr. D. Brutsaert, UAntwerpen

Redactieraad: prof. dr. A. Baert, dr. J. Dockx, dr. L. Van Ermen, prof. dr. C. Geens,
prof. dr. E. Ponette, dr. J. Van Meirhaeghe, dr. B. Garmyn
Verantwoordelijke uitgever: dr. F. Goes, Sionkloosterlaan 7, 2930 Brasschaat
Hoofdredacteur: dr. F. Goes
De gepubliceerde bijdragen verschijnen onder de verantwoordelijkheid van de auteurs.
Layout: www.xpair.be

ISBN: 978-94-646-6479-9

100 jaar
VLAAMS ARTSENVERBOND

Inhoud

Voorwoord	7
Geschiedenis AVGV/VGV van 1922 tot 1942	11
Het Algemeen Vlaamsch Geneesheerenverbond tussen 1922 en 1944	19
Herstel en nieuwe uitdagingen: 1945 -1970	27
Geschiedenis VGV/VAV: 1970 -2022	35
Voortrekkers uit de geschiedenis van het VAV	47
Overzicht belangrijke gebeurtenissen van het VGV/VAV: 1970 tot heden	67
Missie van het Vlaams Artsenverbond	81
100 jaar Vlaamse actie en verwezenlijkingen van het VAV	93
Onze Vlaamse identiteit	137
Addendum - overzicht bestuur	148
Nawoord	151

Voorwoord

**Honderd jaar! Honderd keer “Leve de eeuweling!”
Het Vlaams Artsenverbond blijft alert, zijn missie is nog niet afgerond.**

In het artikel “100 jaar Vlaamse actie en verwezenlijkingen van het VAV” worden de succesvolle acties geanalyseerd.

Er wordt onder meer aangetoond hoe het Algemeen Vlaamsch Geneesherenverbond (AVGV) – zo heette onze vereniging bij de oprichting in 1922 – aan de wieg stond van de vernederlandsing van de Gentse universiteit. Het interval tussen het eerste plan tot vernederlandsing door de Hogeschoolcommissie (1897) en de realisatie ervan (1930) bedroeg meer dan 30 jaar. De actie werd gevoerd door een kleine schaar van gedreven voorstanders, terwijl de vernederlandsing heden ten dage een volkomen normale doelstelling is. Het VAV stond eveneens aan de wieg van de splitsing van de unitaire erkenningscommissies voor geneesheren-specialisten in een Nederlandstalige en Franstalige Kamer.

De actie van het VAV leidde ook tot de splitsing van het unitaire Rode Kruis: zo kwam het Rode Kruis Vlaanderen tot stand.

Het VAV klaagde bovendien de wantoestanden op taalgebied in de Brusselse ziekenhuizen aan: zo werd de kiem gelegd voor de latere oprichting van het VUB-ziekenhuis te Jette.

Met dezelfde intentie werd met succes actie gevoerd voor de toekenning van een MUG aan het Sint-Maria ziekenhuis te Halle, en kwam het virtueel “Huis voor Gezondheid” te Brussel tot stand.

De bekommernis van het VAV over de Vlaamse financiële achterstelling van het universitair onderwijs en wetenschappelijk onderzoek leidde uiteindelijk tot de overheveling van de bevoegdheid voor het ganse onderwijs en wetenschappelijk onderzoek naar de

Vlaamse en Franse Gemeenschap. Door diezelfde alertheid van het VAV kon de verdere verengelsing van het hoger onderwijs worden afgeblokt.

Een unitaire recuperatiepoging van de Orde der geneesheren door minister Rudy Demotte om onder meer de Nederlandstalige en Franstalige afdelingen te verplichten samen te vergaderen, werd eveneens door de alertheid van het VAV tegengehouden.

Door onversaagd de politici wakker te schudden inzake de contingentering van de artsen werd het Frans-talig manoeuvre geblokkeerd om de communautaire verdeelsleutel van de artsenquota van 60 N/40 F om te buigen naar 56,5 N/43,5 F; uiteindelijk legde het Rekenhof de bevolkingsverdeelsleutel vast op de wetenschappelijk aanvaardbare 59,43N/40,57F.

Tenslotte werd een deel van het gezondheidsbeleid overgeheveld naar de deelstaten.

Direct of indirect was het VAV steeds bij genoemde verwezenlijkingen betrokken.

De rubriek “Onze voortrekkers” van 100 jaar geleden en later, evenals andere rubrieken, zetten de verworvenheden in een beter tijdsperspectief. “Wie zijn verleden niet kent, heeft geen toekomst.”

Ik zou dan ook graag alle artsen, inzonderheid ook de vrouwelijke, willen wakker schudden met de boodschap dat onze missie niet ten einde is. Tot hiertoe werd namelijk op heden slechts 13,4 % van het budget van het RIZIV

naar de deelstaten overgeheveld.

Onze argumenten voor een eigen Vlaams gezondheidsbeleid zijn: eigen klemtonen, efficiëntie en responsabilisering.

Wij leggen nu reeds eigen klemtonen in de contingentering, in de preventie (succesrijke vaccinatie in coronapandemie), in de medische organisatie (echelonnering, GMD), in diagnostische technieken (in Wallonië meer medische beeldvorming en klinische biologie) en behandelingen (in Vlaanderen meer thuisverpleging en psychiatrische zorgen).

Een efficiënt beleid veronderstelt samenhangende bevoegdheidspakketten. Welnu, de Vlaamse en Franse Gemeenschap zijn sinds 1980 in principe bevoegd voor het gezondheidsbeleid, doch de ziektekosten- en invaliditeitsverzekering (RIZIV) – de hefboom voor een goed gezondheidsbeleid – is voor het overgrote deel een bevoegdheid van de federale overheid gebleven. Het is bovendien lachwekkend dat 9 ministeriële instanties in België te maken hebben met het huidig versnipperd gezondheidsbeleid, terwijl één minister voor de Vlaamse en één voor de Franse Gemeenschap (en één voor de federale overheid in een overgangsfase) zouden volstaan. Bemerkt bovendien dat er van die 8 ministers en 1 staatssecretaris slechts 2 specifiek aan de Vlamingen toegewezen zijn. Het derde argument is responsabilisering van de gemeenschappen tot een spaarzaam beleid door minstens

bestedingsautonomie van het eigen budget ter beschikking gesteld door de federale overheid, of beter nog door financieringsautonomie van de zelf geïnde inkomsten.

Een bijkomend argument is dat 12 van de 27 EU-lidstaten minder inwoners tellen dan Vlaanderen en dus allen bevoegd zijn voor hun eigen gezondheidsbeleid.

Op 25 maart 2021 zond ik namens de Raad van Bestuur van VAV een brief naar minister Annelies Verlinden in verband met haar opdracht een lijst van grondwetsartikelen op te stellen, die de regering voor herziening vatbaar moet verklaren voor de staatshervorming in de volgende legislatuur: ik bezorgde haar het “Memorandum van het VAV” met onze eis tot communautarisering van de gezondheidszorg. Als gevolg daarvan werd ik uitgenodigd om in de Parlementaire Commissie Staatshervorming op 15 oktober 2021 de VAV-visie op onze toekomstige staatsstructuur voor de gezondheidszorg mee te geven aan de hand van ons document “Naar een Vlaams Gezondheidsbeleid”.

Ons einddoel is dan ook de volledige overheveling van de gezondheidszorg

naar de Vlaamse en Franse gemeenschappen, waarbij de inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de keuze hebben tussen beide stelsels: wij knippen dus de band met de Nederlandstaligen in Brussel niet door. Dat wordt bedoeld met “communautarisering”, dat staat tegenover “regionalisering”.

Dit is nog een hele weg te gaan, we zijn er heus nog niet.

Het VAV wil de ingedommelde Vlaamse arts wakker schudden en aanporren om standvastig en gestaag te blijven timmeren aan de ingeslagen weg die nog te gaan is: we hebben jonge bezielde krachten meer dan nodig. Het VAV betoont respect voor zijn verleden met een Academische Viering op 22 oktober 2022.

Mijn zeer warme dank gaat uit naar de auteurs die tijd noch energie spaarden voor de uitgave van dit prachtige jubileumboek, een naslagwerk voor het nageslacht.

Laten we een glas drinken op de eeuweling en op de toekomst!

Uw fiere VAV-voorzitter,
Lieve Van Ermen

Geschiedenis AVGV/VGV van 1922 tot 1942

Voorgeschiedenis

De geschiedenis van het VAV is onlosmakelijk verbonden met de moeizame vernederlandsing van de Gentse universiteit: een strijd van 90 jaren.

Met zijn verlichte onderwijspolitiek sticht de nieuwe vorst Willem I een uitgebreid netwerk van 4.000 lagere scholen in het zuiden om het toen schrikwekkende analfabetisme tegen te gaan. Hij besteedt ook veel aandacht aan het middelbaar onderwijs (athenea en lycea). Voor het hoger onderwijs sticht hij evenwichtig drie universiteiten in het zuiden: Gent Luik en Leuven en drie in het noorden: Leiden, Utrecht en Groningen. Voor Leiden en Leuven (opgeheven in 1797 door de Franse bezetter) is dit feitelijk een heroprichting.

In het zuiden zijn er drie kandidaten: Gent, Brugge en Brussel. De Gentse kandidatuur geeft de doorslag door te verwijzen naar de Pacificatie van Gent

Willem I, koning der Nederlanden

in 1576 (verzoeningspoging tussen Noord en Zuid) en de eerste aanzet tot een universiteit in het Pand. Brugge en Brussel krijgen als troostprijs een atheneum. In 1816 wordt de Gentse universiteit opgericht met een jaar later de officiële openingsplechtigheid. De algemene onderwijstaal is Latijn maar voor sommige vakken is er een uitzondering voorzien.¹

Botanicus Julius Mac Leod

De strijd voor de vernederlandsing van het hoger onderwijs komt voor het eerst tot uiting in 1840 met een petitie waarbij 100.000 handtekeningen worden verzameld. In 1896 wordt een commissie opgericht met prof. Julius Mac Leod als voorzitter. Hij stelt een trapsgewijze vernederlandsing voor van de vier faculteiten te Gent. Zijn voorstel kent hevige voor- en tegenstanders. In 1904 lanceert L. De Raet zijn aanval op het stelsel Mac Leod met als hoofdargument: de geleidelijkheid van zijn voorstel dat zou leiden tot een langdurige tweetaligheid, precies wat Mac Leod ook wou vermijden. In 1907 ontstaat een eensgezind breed gedragen wetsvoorstel voor de vernederlandsing van het hoger onderwijs waarna de parlementaire strijd kan beginnen. In 1906 komt er evenwel tegenwind van de bisschoppen die in een brief stellen: “Les Flamands qui voudraient flandriciser une université

belge, n'ont pas assez réfléchi au rôle supérieur auquel doit prétendre une université. Si leurs revendications étaient accueillies, la race flamande serait du coup réduit à des conditions d'infériorité dans la concurrence universelle". Het komt hard aan bij de katholieken: enerzijds opkomen voor de Vlaamse overtuiging en anderzijds gehoorzamen aan de kerk. De “drie kraaiende hanen” Van Cauwelaert (katholiek), Huysmans (socialist) en Franck (liberaal) verruimen de eis tot vernederlandsing als een verzuchting van alle Vlamingen. Door allerlei verdragingsmanoeuvres wordt het wetsvoorstel wel goedgekeurd in de kamercommissie maar het wordt voor het uitbreken van WO I niet behandeld in de Kamer.

Tijdens de bezetting ontstaat een splitsing binnen de Vlaamse Beweging tussen passivisten en activisten. Deze laatsten zijn van mening dat de bezetting geen reden is om hun Vlaamse eisen op te bergen. Enerzijds is uit Franstalige hoek te horen dat na WO I geen sprake meer zou zijn van een Vlaamse Beweging (*la Belgique de demain sera latine ou ne sera rien*) en anderzijds wakkeren de Duitsers de pan Germaanse gevoelens aan door voor te houden dat het Duits belang ook Vlaams belang (en omgekeerd) is. De overgrote meerderheid van de activisten willen helemaal niet collaboreren maar vallen onvermijdelijk ten prooi van de Duitse propagandamachine. Zo wordt op 24 oktober 1916 de Vlaamse

Generaal Moritz Von Bissing

universiteit (de zgn. von Bissing universiteit verwijzende naar de gouverneur-generaal) geopend. De activisten, grotendeels idealisten, realiseren zich niet dat met het aanvaarden van dit Duitse "geschenk" zij niet de steun genieten van de Vlaamse meerderheid.

Na de wapenstilstand ontstaat een nietsontziende repressie met een grondige zuivering van het professoren korps. Het zou duren tot 1921 alvorens weer een parlementair initiatief wordt genomen door het oude wetsvoorstel terug in te dienen als het wetsvoorstel Van Cauwelaert. In afgezwakte vorm (toevoeging van Franstalige leergangen) wordt het uiteindelijk op 22 december 1922 in de Kamer met een krappe meerderheid goedgekeurd maar in de Senaat echter met een ruime meerderheid verworpen. In Vlaanderen komt deze tegenslag zwaar aan en er komen opgewonden volksvergaderingen. De regering Theunis neemt ontslag dat door de koning geweigerd wordt en de minister van onderwijs Pierre Nolf dient een eigen wetsontwerp in met een zonderling tweetalig stelsel: het Nederlands wordt de administratieve taal maar de universiteit wordt opgedeeld in twee afdelingen: een Nederlandse waar 2/3 van de colleges in het Nederlands en 1/3 in Frans gegeven worden en een Franse afdeling waar de verhouding net andersom is. De Nolfwet wordt in 1923 zonder noemenswaardig debat goedgekeurd. De Franstalige universiteit van Gent heeft opgehouden te bestaan maar wat ervoor in de plaats komt wordt

door iedereen beschouwd als een misbaksel: men spreekt smalend over de “Nolf-barak” of de Nolf-universiteit”.

De regering Jaspar lost de taalkwestie op en op 16 april 1930 is de Nederlandstalige Rijksuniversiteit te Gent een feit hoewel de Franstalige invloed nadien hardnekkig stand houdt. Uiteindelijk duurde deze strijd (1840 – 1930) 90 jaren.²

(Hopelijk herhaalt deze geschiedenis zich niet bij de toewijzing aan de gemeenschappen van de curatieve gezondheidszorg en bij uitbreiding de sociale zekerheid).

Tegen deze achtergrond wordt in 1922 het AVGV opgericht.

Reeds op het einde van de 19de eeuw ondernemen Vlaamsgezinde artsen acties om de medische wetenschap in het Nederlands te beoefenen naast het officiële universitaire onderwijs.

Onder impuls van Prof. Julius Mac Leod vindt in 1897 het eerste Vlaams Natuur- en Geneeskundig Congres plaats dat nadien jaarlijks in een andere Vlaamse stad zou herhaald worden. De congresteksten worden gebundeld in “Handelingen”. De toenemende belangstelling van Vlaamse artsen om een eigen wetenschappelijk forum te scheppen waarbij in eigen taal kan geschreven en gesproken worden leidt in 1910 tot de oprichting van het “Geneeskundig Tijdschrift van België” dat zou blijven voortbestaan tot aan de vooravond van WO I.

Na de oorlog verandert de naam in “Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift” dat voor het eerst verschijnt op 1 januari 1920.

Gelijklopend met deze wetenschappelijke evolutie ontstaat de noodzaak voor de oprichting van een eigen Vlaamse vereniging die de beroepsbelangen zou verdedigen. Tot hiertoe zijn de Vlaamse artsen aangewezen op Franstalige beroepsverenigingen.

En daar begint het verhaal van het huidige VAV.

Oprichting en werking Algemeen Vlaams Geneesheren Verbond.

Het Algemeen Vlaams Geneesheren Verbond (AVGV) wordt opgericht te Antwerpen op 28 mei 1922 door Dr. L. Goyens om de Vlaamse beroepsbelangen te behartigen zodat men niet meer aangewezen was op de Fédération Médicale Belge (FMB).

In elk arrondissement is er een afdeling en het ledenaantal evolueert tot 1.500 leden aan het begin van WOII.

Een absolute triomf betekenen de verkiezingen in 1937 voor de Provinciale Geneeskundige Commissies waarbij van de 36 mandaten in Vlaanderen er 20 gewonnen worden door het AVGV tegenover 16 voor het FMB.

Tenslotte moet het FMB, zeer tegen zijn zin, het overweldigende succes van het AVGV erkennen.

In januari 1933 wordt de “Mededelingen van het Algemeen Vlaams Geneesheren Verbond” aanvankelijk als

maandblad uitgegeven maar evolueert vervolgens tot een echt weekblad met speciale documentatienummers. Vele beroepsvraagstukken die nu wetenschappelijk geregeld zijn worden reeds in de jaren 30 door het AVGV onderzocht. Zo wordt reeds in 1933 “Schikkingen voor het toekennen van het brevet van specialist” voorgesteld voor het behalen van deze titel. Er worden afspraken gemaakt met de ziekenfondsen, Commissies van Openbare Onderstand, NMBS, Post, over fiscaliteit, over dichotomie, over apotheekhoudende artsen enz. waarbij de waardigheid van de arts, de vrije keuze van de arts door de patiënt en de volstrekte vrijheid van behandeling steeds voorop staat.

Op sociaal vlak wordt in 1926 een “Kas voor Weduwen en Wezen” opgericht dat in 1932 opgaat in het ruimere “Hulpfonds voor het Vlaams Geneeskundig Korps” gefinancierd met bijdragen van de leden en de farmaceutische industrie. Zo beschikt dit Hulpfonds in de eerste oorlogsjaren over ca. 300.000 fr.

Aansluitend wordt in 1935 een “Verzekeringsreservefonds” opgericht om een vergoeding bij overlijden en een dagvergoeding bij arbeidsongeschiktheid uit te keren. Daartoe wordt de ledenbijdrage in 1937 verdubbeld.

In hetzelfde jaar wordt de “Boekerij AVGV” opgericht dat al snel uitgroeit tot een waar cultuurpatrimonium met o.a. werken over grote medici. Door

plaatsgebrek worden de boeken tijdens de oorlogsjaren ondergebracht in de lokalen van de Kamer van Geneesheren. Na de oorlog worden de goederen van de Kamer onder sekwestre geplaatst waarbij de bibliotheek grotendeels verloren is gegaan.

De mobilisatie van 1939 en de oproeping onder de wapens van vele geneesheren veroorzaken een aantal problemen: zo worden mobilisatiezegeltjes uitgegeven om tegemoet te komen aan de soms precaire financiële situatie van sommige opgeroepen artsen.

Het moeilijke jaar 1939 kent één lichtpunt: Prof. Dr. C. Heymans, lid van het AVGV, ontvangt de Nobelprijs voor Geneeskunde en Physiologie.

Prof. Dr. C. Heymans

Het AVGV tijdens WOII: 1940 – 1942.

In 1939 staat de vereniging op het hoogtepunt van zijn succes met ongeveer 1.500 leden en in elk arrondissement is er een afdeling: de Antwerpse Geneeskundige Vereniging, de Palfjngilde (Kortrijk), de Dodoenskring (Mechelen), de Van Helmontgilde (Brussel) de Kempische Geneeskundige Vereniging enz.

De Duitse inval op 10 mei 1940 betekende het onmiddellijke einde van elke beroepswerking ook bij het FMB die pas in augustus 1940 zou hervat worden o.l.v. Dr. Fr. Van Hoof.

Tenslotte nog een woord over de Oorlogsorte.

Reeds in 1936 formuleren beide artsorganisaties voorstellen voor de oprichting van een Orde. Op 25 juli 1938 wordt de wet op de Orde van Geneesheren gedagtekend zonder dat het uitvoeringsbesluit van kracht wordt. Wellicht komt dit door de voortdurende

strijd tussen AVGV en FMB. Ook tijdens de eerste jaren van de bezetting zou deze strijd blijven voortbestaan. Uiteindelijk komt er in 1941 een Orde, op corporatieve grondslag voor het gehele land, met twee zelfstandige kamers: een voor elk landsgedeelte met vrije keuze voor de Brusselaars. Dr. F. Van Hoof wordt uiteindelijk leider van de Orde en beslist in 1942 dat het AVGV een onafhankelijke beroepsorganisatie blijft met ongewijzigde statuten.³

REFERENTIES

1. Prof. Dr. Em. Alexander Evrard, Dankzij Willem, *Periodiek nr. 1*, pag 4-5, 2011.
2. Roland Willemyns, *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, uitg. Lannoo, 1975, pag. 1115 – 1124.
3. Dr. Johan Van Bever, *Periodiek Jubileumnummer*, juli-augustus 1992.

Jan Dockx

Het Algemeen Vlaamsch Geneesheerenverbond tussen 1922 en 1944

Het *Algemeen Vlaamsch Geneesheerenverbond* (AVGV) is ontstaan uit onvrede van Vlaamse artsen i.v.m. de houding van de *Fédération Médicale Belge* (FMB) en de aangesloten verenigingen. Sinds haar oprichting (1863) wierp deze overwegend Franstalige beroepsvereniging zich op als de vertegenwoordiger van Belgische artsen, maar zij negeerde de verzuchtingen van haar Vlaamse leden. Bij het begin van de twintigste eeuw werden, in het spoor van het ontwakend flamingantisme, de eerste tekenen van ongenoegen over deze houding merkbaar. De FMB reageerde hierop met enkele cosmetische ingrepen: af en toe verschenen in haar tijdschriften Nederlandstalige verslagen van vergaderingen en de Nederlandstalige titel van de FMB en haar verenigingen. Veel verder ging dit niet.

De echte breuk tussen Vlaamse artsen en FMB kwam er in de nasleep van WO I, waarin een aantal Vlaamsnationalisten, de activisten, hadden gepoogd de macht naar zich toe te trekken en, met hulp van de bezetter, een eigen overheid, administratie en wetgeving tot stand te brengen.

Opvallend veel artsen hadden hieraan deelgenomen. Na de oorlog kregen ze de rekening hiervoor gepresenteerd: niet alleen werden sommigen voor het gerecht gedaagd en veroordeeld, maar ook de beroepsverenigingen grepen in, waarbij sommige tot de FMB behorende regionale verenigingen, zoals de *Cercle Médical* in Antwerpen en de *Union Médicale* in Gent de toon aangaven. Zonder veel plichtplegingen, ontnamen zij het idmaatschap van een aantal van activisme beschuldigde artsen. Er was echter geen rekening gehouden met het feit dat dit tegen de

eigen statuten inging, waarbij uitgesloten artsen door het bestuur moesten worden gehoord. De reactie liet niet op zich wachten: in enkele Vlaamse steden werden dissidente lokale beroepsverenigingen opgericht, eerst in Antwerpen, de *Geneeskundige Vereeniging*, daarna in Gent, het *Doktersgild van Groot-Gent*. Dit werd mogelijk gemaakt door samenwerking van een aantal Vlaamsgezinde artsen met verschillende achtergrond: oud-activisten, zoals Daels en Gravez die in de Frontbeweging actief waren geweest en Vlaamse artsen die genoeg hadden van de *FMB*.

Deze dissidente verenigingen hadden het aanvankelijk erg moeilijk. Ze moesten van nul beginnen en de leden dienden overtuigd te worden hun vereniging, die hun beroepsbelangen altijd had verdedigd, te verlaten. Bovendien werd gevraagd over te gaan naar een vereniging met dubieuze vaderlandse reputatie. De *FMB* behandelde deze dissidenten dan ook vanuit de hoogte en bestempelde hen als 'groupuscules', die geen lang leven beschoren zouden zijn. Door grote inzet van de initiatiefnemers nam het ledenaantal echter geleidelijk toe, zodat men in 1922 het ogenblik gekomen achtte om een koepelvereniging op te richten, het *Algemeen Vlaamsch Geneesheerenverbond (AVGV)*. Eerste voorzitter was Leopold Goyens uit Antwerpen, oudactivist en eerste voorzitter van Antwerpens *Geneeskundige Vereeniging*. Door de oprichting van het AVGV werd de solidariteit

onder de Belgische artsen voor het eerst doorbroken.

Erkenning van het AVGV door de artsenwereld in Vlaanderen, en zeker door de Belgische overheid, liet enige tijd op zich wachten. Het AVGV goochelde nogal eens met ledenaantallen, maar het kon niet geloofwaardig worden dat dit ver beneden dat van de *FMB* lag, die het ganse land bestreek. Anderzijds kon evenmin ontkend worden dat er een gestage toename was, vooral nadat het voet in huis had gekregen in de medische faculteiten van Leuven en vooral Gent. Sommige *FMB*-leden, die meer oog hadden voor beroepsbelangen, begonnen vooral in Antwerpen toenadering te zoeken tot het AVGV. Factoren die tot het succes van het AVGV bijdroegen waren het groeiend zelfbewustzijn van de Vlamingen, de economische ontwikkeling, de druk van de taalwetgeving en de vernederlandsing van het onderwijs. De vooruitgang was echter vooral te danken aan de grote inzet van een aantal bestuursleden, vooral van de Antwerpse arts Frans Van Hoof, wiens inzet als secretaris en penningmeester van het AVGV gedurende meer dan 10 jaar nauwelijks kan worden overschat. Dit alles leidde ertoe dat de *FMB* stilaan rekening begon te houden met het AVGV.

Dit was niet onterecht, zoals blijkt uit de verkiezingen voor de Provinciale Geneeskundige Commissies in Vlaanderen in 1937, waarbij het AVGV een meerderheid van de mandaten in de

Hilaire Gravez

wacht sleepte. Het duurde heel wat langer vooraleer ook de overheid over de brug kwam: het was wachten tot in de late dertiger jaren, toen Marcel-Henri Jaspar, de pragmatische minister van Volksgezondheid, zeker niet van flamingantisme verdacht, beide beroepsverenigingen op min of meer gelijke voet ging behandelen.

Tijdens het interbellum is de verhouding tussen *FMB* en *AVGV* wat dubbelzinnig geweest. Het *AVGV* was op de eerste plaats een beroepsvereniging en dat aspect was uiterst belangrijk omdat het op dit vlak in competitie moest treden met de *FMB*. Beide verenigingen waren het over heel wat beroepsproblemen eens: er waren overlegcommissies

en publiekelijk gemeenschappelijke standpunten werden ingenomen. Wel verschilde de visie op volksgezondheid en de plaats van de arts hierin. Dit werd vooral duidelijk toen Hilaire Gravez in 1938 zijn voorstel voor een *Orde van Geneesheren* indiende, dat geen kans kreeg. Benevens het bewaken van de tuchtrechtelijke aspecten, zoals in het door de *FMB* geïnspireerde regeringsvoorstel, pleitte hij voor 'ordening' van de geneeskunde, waarbij de andere medische beroepen en ziekenfondsen werden betrokken. Hij noemde zijn Orde dan ook '*Orde van Geneeskundigen*'.

Dat *AVGV* en *FMB* op communautair gebied mijlenver van elkaar stonden, hoeft geen betoog. Voor de *FMB* was er voor het *AVGV* in Vlaanderen geen plaats en de minste aanleiding, ook op medisch gebied, volstond om hieraan uiting te geven. Als men de verhouding tussen beide verenigingen tijdens het interbellum wil karakteriseren, lijkt de term 'vijandelijke broeders' nog meest geschikt. Het *AVGV* werd een door en door Vlaams-nationalistische vereniging: naargelang in het bestuur voorrang werd verleend aan beroepsbelangen of aan nationalistische eisen, kon onderscheid worden gemaakt tussen de syndicalisten en nationalisten. Door het bestuur werd het toenemende samenhorigheidsgevoel zachtjes gestuurd in de richting van antibelgicisme. Het kan dan ook niet verbazen dat het *AVGV* nogal wat sympathisanten voor het

Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV) telde. Een ruimere keuze aan nationalistische partijen was op dat ogenblik niet voorhanden en er waren een aantal vertegenwoordigers van die partij in het parlement. Officieel echter poogde het AVGV elke binding met het VNV te ontkennen.

De periode 1939-begin 1940 werd voor de artsen, zoals voor de andere burgers, overheerst door oorlogsdreiging en herhaalde mobilisaties. Sommigen moesten hun praktijk overlaten aan een plaatsvervanger of zelfs sluiten. Deze omstandigheden hebben *FMB* en *AVGV* nader tot elkaar gebracht, een toenadering in de hand gewerkt door de tegemoetkomende houding van minister Jaspar. Ook het feit dat flamingantische artsen zich uit angst voor een gewapend conflict opnieuw meer naar het Belgische vaderland keerden droeg daartoe bij. De voorzitters van beide verenigingen, bijgestaan door hun secretarissen, vormden een *Medicorum Collegium Belgicum* dat door besprekingen met de ministeries van Volksgezondheid en Landsverdediging maatregelen kon treffen die de nadelige invloed van mobilisaties op geneeskunde en volksgezondheid en vooral op de beroepsbelangen beperkten. De samenwerking verliep zo vlot dat voorzitter en secretaris van de *FMB* in de *Mededeelingen van het AVGV* een pluim kregen: de lezers van dit tijdschrift waren andere uitspraken over de *FMB* en haar bestuurders gewend. Nadien

zullen beide verenigingen hun verdiensten op dit gebied dik in de verf zetten, hoewel het hier om een gezamenlijke inspanning ging. Af en toe staken oude tegenstellingen toch de kop op. Zo was er zware onenigheid en diep wantrouwen over de verdeling van de mandaten bij de verkiezingen voor de raden van de *Orde van Geneesheren*. Dit heeft er mede toe geleid dat de Orde, opgericht door de wet van 25 juli 1938, vóór de oorlog niet meer heeft gefunctioneerd. Toen men het eens was over kandidaten en datum brak de oorlog uit.

De Tweede Wereldoorlog is een bijzonder turbulente periode geweest in de *AVGV*-geschiedenis. De vereniging heeft zich volop ingezet voor de *Oorlogsorde van Geneesheren*. Zij is er tot schade en schande ook mee vereenzelvigd geworden. De oprichting van de *Oorlogsorde* is een verhaal op zichzelf waarvan hier alleen de grote lijnen kunnen worden weergegeven. Reeds vroegtijdig eiste het Duitse militaire bestuur in België en Noord-Frankrijk, de *Militärverwaltung*, een reorganisatie van de gezondheidszorg, zoals in de andere bezette West-Europese landen. Voor de artsen betekende dit dat ze ondergebracht zouden worden in één enkele organisatie, *Orde van Geneesheren* genoemd. Zij zou niet alleen zorgen voor de tucht maar ook en vooral voor een strak georganiseerde gezondheidszorg onder de term 'ordering van het beroep'. Deze Orde moest bestuurd worden volgens het leidersbeginsel

waarbij de beslissingen op autoritaire manier van de top, de secretaris-generaal in het ministerie, naar de lagere échelons worden doorgegeven. Deze zou de Orde, in 1938 gestemd, vervangen. Beide beroepsverenigingen trachtten zich meester te maken van het ontstane machtsvacuüm. Waar de FMB streefde naar een communautair opgedeelde, maar centralistisch bestuurde, corporatieve organisatie, betrachtte het AVGV een corporatieve vereniging op federale basis opgebouwd, waarvan het de grotendeels autonome Vlaamse vleugel zou vormen. Voor de FMB kwam dit neer op voortzetting van de vooroorlogse politiek, aangepast aan de nieuwe omstandigheden, voor het AVGV op het ten uitvoer brengen van de vroegere, nooit verwezenlijkte, betrachtingen. Het werd het een verhaal van harde onderhandelingen tussen verschillende partijen, onder druk van de *Militärverwaltung*, en van gewenste en vooral ongewenste tussenkomsten door allerlei instanties en personen, persoonlijke intriges, aanvallen en hinderlagen. Het was uiteindelijk het AVGV, nu door Van Hoof gestuurd, dat de beste politieke kaarten in handen had. Samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid - en onder geleide van de *Militärverwaltung* - werd in november 1941 de *Oorlogsorde* opgericht met een Vlaamse en Franstalige Kamer. Er bleef de FMB niets anders over dan de Orde met man en macht te bestrijden. Van Hoof werd leider

van zowel de Vlaamse Kamer, waar de macht lag, als van de gehele Orde. Hij bestuurde de Orde met ijzeren hand, al had hij moeten afzien van heel wat vooropgestelde doeleinden. Hij raakte bovendien verzeild in een gevecht met Willem Libbrecht, oud-voorzitter van het AVGV, die ondertussen directeurgeneraal van het ministerie was geworden en pogingen bleef ondernemen om de FMB bij de Orde te betrekken.

Ten slotte na de oorlog: de rol van het AVGV in het tot stand komen en functioneren van de *Oorlogsorde* heeft men willen minimaliseren. Er kan echter geen twijfel over bestaan dat het AVGV het kader ervoor heeft geleverd en er zich met handen en voeten aan heeft gebonden. Van Hoof heeft de *Oorlogsorde* altijd gezien als verwezenlijking van de plannen die hij tijdens het interbellum nooit tot een goed einde had kunnen brengen. Zelfs de structuren en de wijze van werken waren kopij van die van het AVGV tijdens het interbellum. Er zijn aanwijzingen dat het AVGV tijdens de oorlog als vereniging wilde blijven bestaan naast de *Oorlogsorde*, maar dit moet waarschijnlijk worden toegeschreven aan een tactisch manoeuvre. De uitspraak van L. Elaut na de oorlog dat “men het AVGV-kind met het Orde-badwater heeft weggegooid”, moet in elk geval gerelativeerd worden; kind en badwater waren nauwelijks van elkaar te onderscheiden. De betrokkenheid van het AVGV heeft er wel toe geleid dat

het bij de gerechtelijke vervolging van de *Oorlogsorde* mede verantwoordelijk werd gesteld. Dit heeft de vereniging een dreun bezorgd, waarvan ze zich nooit volledig heeft hersteld. Met het einde van WO II en de goedkeuring van het besluit over het Sociaal Pact op 28 december 1944 werd bovendien een nieuw tijdperk ingeluid waarin de plaats van de arts en zijn verenigingen in de gezondheidszorg grondig werd herzien.

REFERENTIES

1. K. Van Acker, *Hoeders van de Volksgezondheid. Artsen en mutualiteiten tijdens het interbellum: het Antwerps voorbeeld.* Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis, Gent
ISBN 90-77122-10-9, 2005
2. Van Acker, *Kroniek van een Overleving-De Belgische ziekenfondsen tijdens de tweede wereldoorlog.*- Amsab- Instituut voor Sociale Geschiedenis, Gent ISBN 978 907712 2297, 2010

K. J. Van Acker

Herstel en nieuwe uitdagingen: 1945-1970

Vooraf twee gebeurtenissen hebben de geschiedenis van het *Algemeen Vlaams Geneesheren Verbond* (AVGV) tussen het einde van de Tweede Wereldoorlog en 1970 bepaald. Belangrijk was vooreerst de rol die het AVGV heeft gespeeld bij de oprichting en de werking van de door de bezetter geëiste Oorlogsorde der Geneesheren tijdens de Tweede Wereldoorlog. In de voorstellen die de *Fédération Médicale Belge* (FMB) en het AVGV toen formuleerden flakkerden de communautaire tegenstellingen die schering en inslag waren geweest tijdens de vooroorlogse jaren opnieuw op. Ook nu waren de voorstellen die de FMB deed niet aanvaardbaar voor het zich sterk voelende AVGV. Bij de besprekingen werd de FMB steeds verder in het defensief gedrongen en uiteindelijk staakte ze elke medewerking. Onder impuls van de toenmalige AVGV secretaris Frans Van Hoof en met de eerder lauwe medewerking van de oud-voorzitter van het AVGV maar ondertussen tot directeur-generaal in

het ministerie van Volksgezondheid benoemde Willem Libbrecht, werd in november 1941 de Oorlogsorde opgericht met een Nederlandstalige en een Franstalige Kamer. In het bestuur van de Orde en van de Nederlandstalige Kamer waren de meeste posten ingenomen door AVGV vertrouwenslieden. Van dan af werden de FMB en haar lokale en regionale beroepsverenigingen in Vlaanderen rabiante tegenstanders van de Oorlogsorde en poogden ze die op alle mogelijke wijzen te boycotten. In augustus 1942 werden FMB en 30 bij haar aangesloten verenigingen door de Duitse overheid ontbonden waarna ze alleen nog clandestien verder konden werken. De Oorlogsorde dreef nu bijna uitsluitend op de niet geringe inzet van haar voorzitter Van Hoof en van een aantal bestuursleden. Na de oorlog, van juni tot december 1947, en in beroep in 1949, werden Libbrecht en de bestuurders van beide Kamers ter verantwoording geroepen: ze werden tot zware straffen veroordeeld. De FMB

en de bij haar aangesloten verenigingen traden opnieuw in de openbaarheid, het AVGV kon zich alleen discreet op achtergrond houden.

De cruciale vraag is natuurlijk hoe groot het aandeel van het AVGV in de oprichting en de werking van de Oorlogsorde is geweest. De uitspraak van professor Elaut¹ op het proces na de oorlog dat “men het AVGV-kind met het Orde-badwater had weggegoten” is duidelijk een onderschatting omdat kind en badwater soms nauwelijks van elkaar te onderscheiden waren. Wel blijven verder onderzoek over de wettelijkheid van de Oorlogsorde en over het aandeel van het AVGV in de oprichting en werking ervan aangewezen.²

De FMB en de bij haar aangesloten verenigingen hadden nu opnieuw het terrein voor zich alleen. Ze poogden zich te profileren als de vertegenwoordigers van de gehele Belgische artsenwereld en de verdedigers van zijn belangen. Zoals verder wordt besproken werden ze al snel geconfronteerd met de aanpassingen van de gezondheidszorg die de regering wilde doorvoeren en die een sterke reactie van de artsen veroorzaakten.

Een tweede belangrijke ontwikkeling die het beloop bij het AVGV mede heeft beïnvloed tijdens de eerste naoorlogse decennia was inderdaad de opkomst van het georganiseerde syndicalisme bij de artsen. Dit geldt

ten andere ook voor andere artsenorganisaties. Aanleiding tot dit volledig nieuw verschijnsel waren de plannen van opeenvolgende Belgische regeringen om een sociale zekerheid, met inbegrip van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, in te voeren. De besprekingen hierover waren reeds kort voor de oorlog gestart en tijdens de oorlog in Londen verdergezet. De FMB was er toen zelfs in gelukt clandestien een afgevaardigde naar Londen te sturen maar met diens inbreng werd geen rekening gehouden. De besprekingen van de sociale zekerheid die nadien werden gehouden leidden tot een eerste hoogtepunt met de uitvaardiging van de *Besluitwet betreffende de Maatschappelijke Verzekering der Arbeiders* op 28 december 1944. In de daaropvolgende jaren werden, soms uit noodzaak, steeds meer ingrijpende aanpassingen aan de organisatie van de gezondheidszorg aangebracht. Het probleem en de bron van hun toenemend verzet was dat de artsen van bij de aanvang uit al deze besprekingen werden geweerd waardoor ze vreesden elke controle over de beoefening van de geneeskunde te zullen verliezen. Dit leidde tot weerstand en de vorming van artsensyndicaten met als hoogtepunt de artsenstaking van 1964. Ook het AVGV zou bij deze syndicale acties betrokken worden.

Hoe verliep dan de geschiedenis van het AVGV na de Tweede Wereldoorlog?

Reeds een jaar na de bevrijding, begin september 1945, verscheen de vereniging opnieuw op het toneel. De heropstanding getuigde niet alleen van enige moed van de initiatiefnemers maar ze moet ook voor enkelen onverwacht zijn geweest. Dit was waarschijnlijk het geval met de FMB en haar aangesloten verenigingen. Die hadden reeds gepoogd gewone leden van het AVGV met zachte dwang en meestal op discrete wijze te recupereren: wie in september 1945 nog niet bij de FMB was aangesloten kreeg een brief toegestuurd waarin gewezen werd op het belang van de samenhang in het licht van de op komst zijnde hervormingen van de gezondheidszorg.³ De bij de FMB aangesloten Geneeskundige Kring van Antwerpen heette “al de geneesheren van het arrondissement welkom behalve degenen die door het gerecht zullen veroordeeld worden wegens onvaderlandse handelswijze”. Volgens deze lokale vereniging zouden reeds heel wat artsen zijn toegetreden maar waren er ook een twintigtal dwarsliggers. Onder deze laatsten moeten waarschijnlijk de oprichters van het nieuwe AVGV gezocht worden.

De vereniging kreeg wel een nieuwe naam die discreet rekening hield met de veranderde omstandigheden: *Vereniging der Vlaamse Geneesheren*

van België (VVGB). De VVGB was geen organisatie meer die, zoals het AVGV, de verschillende lokale afdelingen verenigde maar een personenvereniging waarbij de leden rechtstreeks aansloten. Een jaar later, in 1946, werd ook een nieuw tijdschrift, *Periodiek*, uitgegeven. Dat sommigen een Vlaamse artsenvereniging als de VVGB nog steeds geen plaats gunden tonen de gebeurtenissen rond de verkiezing van de voorzitter. Prof. J.A. Schockaert van de Leuvense universiteit had erin toegestemd die functie waar te nemen maar hij diende reeds na één dag zijn ontslag in nadat hij zwaar onder druk was gezet door de universitaire kringen in Leuven. Zijn taak werd overgenomen door Prof. J.F. Fransen van de Gentse universiteit die het voorzitterschap gedurende acht jaar zou waarnemen. Dertien jaar later, in 1958, werd de naam van de vereniging opnieuw aangepast: het werd het veel vlottere *Vlaams Geneesherenverbond (VGV)*. De doelstellingen van de vereniging lagen volledig in het verlengde van die van haar voorgangers en werden ook nadien nog eens in een mededeling bevestigd: ontvoogding van de Vlaamse gemeenschap, bundeling van de Vlaamse medische wereld maar ook het bevorderen van de cultuur. Wat waarschijnlijk pas in 1958 duidelijk kon gezegd worden was dat de vereniging die kort voordien haar nieuwe naam VGV had gekregen, zou streven naar “een herstructurering van het medisch korps in een Vlaamsch en een Franstalig verbond met centraal bestuur”⁴

Onder impuls van opeenvolgende voorzitters (Tabel zie addendum) en secretarissen, waaronder de bijzonder actieve secretaris Max Roosens moet vermeld worden, werden door de VVGB en nadien door het VGV heel wat initiatieven genomen waarvan sommige een voortzetting of aanpassing waren van vroegere verwezenlijkingen, andere nieuw waren en hielden rekening met de nieuwe tijdsgeest. We vermelden slechts de Onderlinge Ziekenkas (1953), voortzetting van het in 1932 opgerichte Hulpfonds van het Vlaamsch Geneesherenkorps, de Voorzorgskas der Geneesheren, het vroegere Verzekeringsreservefonds, het Vlaams Actiecomité voor Volksgezondheid (1960) en de initiatieven voor de vernederlandsing van het Rode Kruis.

Er werd reeds gewezen op de opkomst van het syndicalisme bij de artsen toen kort na de oorlog opeenvolgende regeringen aanpassingen aan de ziekteverzekering en de geneeskundige zorg doorvoerden buiten de artsen om. Het artsensyndicalisme had grote gevolgen voor het land: voor een gedetailleerde beschrijving ervan moet verwezen worden naar de literatuur. Meerdere kleine en grote syndicaten zagen toen het licht, waarvan sommige vooral eigen belangen nastreefden. Door de versnippering konden echter weinig resultaten binnengehaald worden. Ook het VVGB / VGV ontsnapte hier niet aan: reeds in 1954 werd binnen de VVGB het *Algemeen Syndicaat der*

Geneesheren van België (ASGB) opgericht dat later beter bekend raakte als het *Syndicaat De Brabanter*. De FMB van haar kant deed een aantal vergeefse pogingen om rechtstreeks met de regering te onderhandelen en ook het Syndicaat De Brabanter volgde een eigen pad waar overleg met de regeringsinstanties een plaats had. Een keerpunt in deze syndicale strijd was de opkomst in 1961 vanuit Wallonië van de zeer strijdlustige en bijzonder goed georganiseerde *Syndicale Kamers* die er in slaagden 90% van de artsen achter zich te krijgen. Voor de FMB, die door de Syndicale Kamers zwaar onder vuur was genomen, betekende dit de doodsteek: de vereniging werd in november 1962, honderd jaar oud, ontbonden. Het Syndicaat De Brabanter werd vanaf 1963 uitdrukkelijk geweerd uit het Actiecomité van de Syndicale Kamers. Te noteren valt dat de activiteit van het Syndicaat De Brabanter een vervelende last was geworden voor het VGV, zelfs in die mate dat een aantal Vlaamsgezinde artsen, waaronder twee latere VGV voorzitters, zich niet bij het VGV wilden aansluiten.

Het opflakkerende verzet van de artsen leidde uiteindelijk tot de artsenstaking van 1 tot 18 april 1964. Aan de acties kwam een einde toen twee maanden na de staking de Sint-Jans akkoorden tussen artsen en ziekenfondsen werden ondertekend. Meteen werd ook de hinderlijke binding tussen het Syndicaat De Brabanter en het VGV opgeheven.

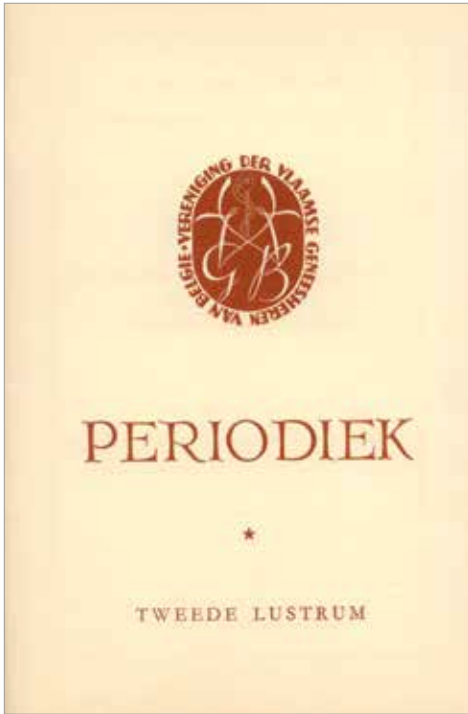
Het VGV onderging nog een laatste belangrijke aanpassing op 25 oktober 1970. Er werden toen nieuwe statuten goedgekeurd waarbij het VGV van beroepsvereniging tot socioculturele vereniging werd omgevormd. Hiermede werd de aanzet gegeven tot een nieuwe fase in het bestaan van deze vereniging.

REFERENTIES

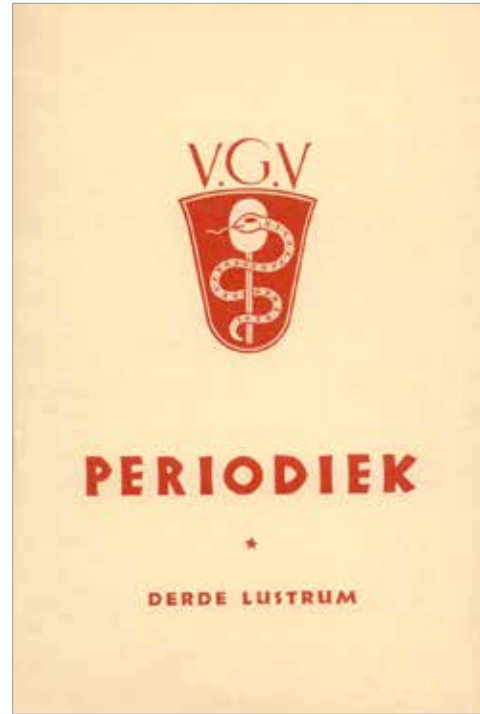
1. Van Acker, K.J. De Oorlogsorde der Geneesheren 1941-1944. Beslechting van een broederstrijd. Uitg. Garant, 2018.
2. Vandeweyer, L. Een geneesherenkorps tussen scalpel en Vlaamse Leeuw. De machtsstrijd van de communautair verdeelde artsenverenigingen, 1914-1945. Bijdragen Eigentijdse Geschiedenis, 2 (1997).
3. Van Meirhaeghe, J. De geschiedenis van het VGV sinds 1945. Periodiek, 69, 1, 4.
4. Schrijvers, K. De artsenstaking van 1964. Of hoe de artsen een machtig eenheidsfront wisten te vormen in hun strijd tegen de overheid. Bijdragen Eigentijdse Geschiedenis, 16, 2005.

K. J. Van Acker

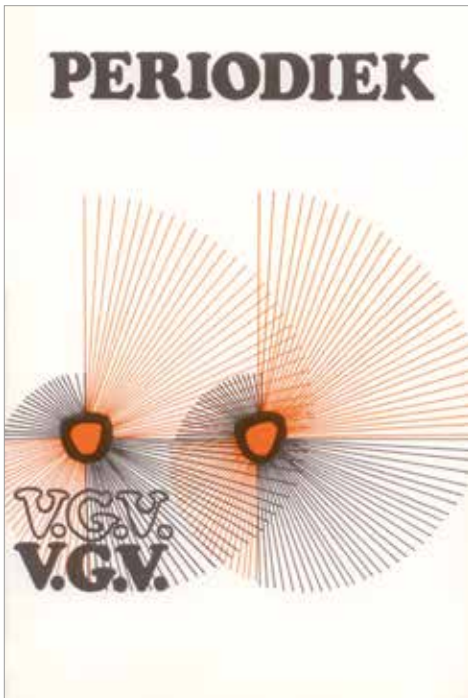
1955

1960

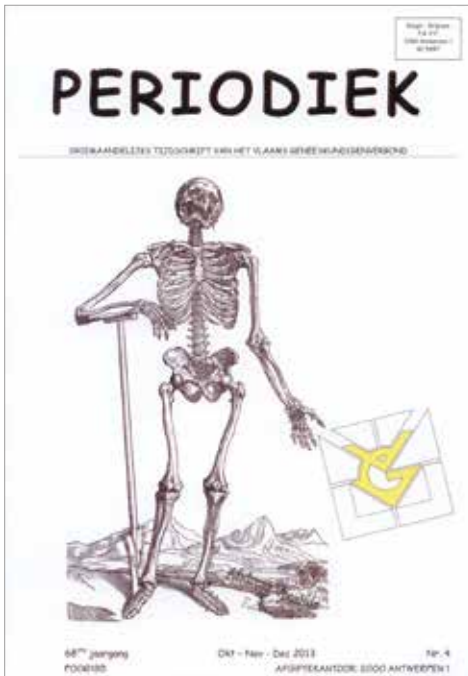
1972

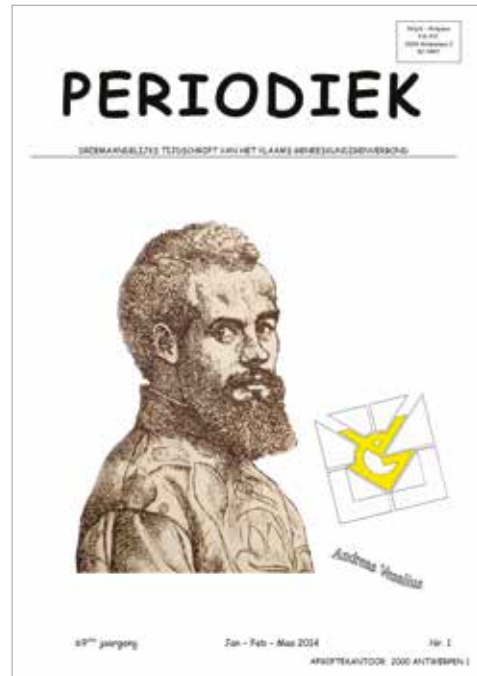
1987

2011

2014

2015

2022

Geschiedenis VGV/VAV: 1970-2022

Nadat in de repressieperiode de leiding van de oorlogsorde en van het Algemeen Vlaams Geneesheren Verbond (AVGV) veroordeeld was bleef het AVGV verweesd achter. Dr. G. Renson en Dr. Robert (“Max”) Roosens legden dan de basis van de heropstanding van een Vlaamse artsenvereniging, wat toen niet vanzelfsprekend was. Om opportunistische redenen, en uit voorzorg, werd het AVGV omgedoopt tot VVGB. Op 2 september 1945 werd de Vereniging der Vlaamse Geneesheren van België (VVGB) als nieuwe beroepsvereniging gesticht.

Met de omfloerste steun van rector magnificus van de Leuvense universiteit, Mgr. Van Waeyenberghe, werd prof J. Schockaert voorzitter van de nieuwe vereniging, nadat eerder prof. E. Haven had bedankt. Hij was echter niet opgewassen tegen persoonlijke aanvallen en chantage en nam reeds na één dag ontslag. Leon Elaut, die nooit om een gedurfd woord verlegen was sprak van “een jong, zogezegd Vlaams professor uit Leuven, voorbeeld der traditionele lafheid en academische braafheid”. De Gentse prof Frans Franssen, die ook al het voorzitterschap van het nieuwe Ijzerbedevaartkomitee had opgenomen, heeft in die repressietijd

de vrijwel onmogelijke moed kunnen opbrengen om het voorzitterschap van het nieuw opgericht verbond waar te nemen, en met zijn groot moreel gezag het schip drijvende te houden. Hij bleef 8 jaar voorzitter. Hij zag als taken voor de Vlaamse geneesheren:

- *het bewaren van de eigen aard, ook in de geneeskunde;*
- *onze rol als wereldburgers voornamelijk in samenwerking met Nederland met als motto: niet scheiden , maar onderscheiden;*
- *cultuur brengen en als het kan cultuur scheppen.*

De VVGB was geen federatie meer van lokale kringen, maar een personenvereniging, met individuele leden. Het was vooral secretaris Max Roosens die de vereniging gedurende 15 jaar op nieuwe paden leidde. Hij had de tekenen des tijds begrepen en de veranderingen die zich in het artsencorps aftekenden voorzien. Hij stichtte achtereenvolgens de Onderlinge Ziekenkas (1953), het Algemeen Syndicaat der Geneesheren van België (ASGB) in 1954, en de Voorzorgskas der Geneesheren. Hij was ook de ontwerper en de bezieler van het ledenblad "Periodiek", waarvan het eerste nummer verscheen in maart 1946.

In 1958 werd de naam van de vereniging VVGB omgezet in de kernachtige benaming "VGV" (Vlaams Geneesherenverbond), met als doel: *een Vlaamse vereniging te zijn die deelneemt aan de ontvoeringsstrijd van zijn gemeenschap in het algemeen en van het medisch korps in het bijzonder; die initiatieven neemt tot oprichting en samenbundeling van Vlaamse Medisch-Wetenschappelijke verenigingen en streeft naar een herstructurering van het medisch korps in een Vlaams en een Franstalig verbond met centraal bestuur.*

In de crisissfeer van de jaren 1964-1970 geraakte het VGV tijdelijk verstrikt in de rivaliteiten tussen de nieuwe artsensyndicaten de Syndicale Kamers (syndicaat "Wynen") en het ASGB (syndicaat "De Brabanter"). Na de

St-Jansakkoorden, met nieuwe regelingen tussen de staat (RIZIV) en het artsencorps, wordt de binding ASGB – VVGB ongedaan gemaakt en kwam er dus het VGV. Nu kunnen ook leden van het Syndicaat Wynen toetreden, en bij die nieuwkomers zullen er twee voorzitter van het VGV worden (Noël Van Strijthem en Raymond Lenaerts).

Met Dr. Jef Janssen als voorzitter van 1965-1969, die zich zelf de zogenaamde "overgangspaus" noemde zette Robert de Beule, als toenmalig secretaris, zich aan het werk om het VGV te herstructureren met aangepaste doelstellingen en nieuwe methodes om van het VGV te maken wat het zijn moet en zijn opperste bestaansredenen is, namelijk de vereniging zijn van alle Nederlandstalige artsen in België, bewust van de plaats die hen toekomt in dit land, te midden van de Vlaamse volksgemeenschap, buiten alle godsdienstige, filosofische, politieke en syndicale opvattingen, en strevend naar een steeds hoger ethisch, cultureel en wetenschappelijk niveau.

De nieuwe statuten werden goedgekeurd op een vergadering in het kasteel van Ham te Steenokkerzeel op 25 oktober 1970, het jaar ook dat Rob de Beule voor de eerste maal het voorzitterschap op zich zou nemen. Met die nieuwe statuten werd de behartiging van de beroepsbelangen overgelaten aan de nieuw opgerichte artsensyndicaten, werd het VGV als wettelijke

Robert de Beule, eerste rij rechts

beroepsvereniging ontbonden en werd het een VZW die dé socio-culturele vereniging van de Vlaamse artsen wil zijn.

Robert de Beule richtte in 1960 het Vlaams Aktiekomitee voor Volksgezondheid (VAKV) op, met o.a. de belangrijke enquête door de studiegroep Mens en Ruimte over de “Taaltoestand in de Brusselse Ziekenhuizen”. Hij ijverde voor de totale vernederlandsing van de geneeskunde in Vlaanderen, en lag mee aan de basis van omvormingen in die zin bij het Rode Kruis, de erkenningscommissies en andere instanties.

In 1974 werd Rob de Beule opgevolgd door Dr. Robrecht Vermeulen. Hij

bestendigde de band met, en was de schakel tussen de Van Helmontgilde en het VGV voor de geneesheren uit Vlaams-Brabant en Brussel. Het is de verdienste geweest van deze nuchtere pragmaticus, maar scherpzinnige analist, een duidelijk standpunt te formuleren inzake het gebruik van het Nederlands in de medische faculteiten en gelijklopend daarmee het onoordeelkundig gebruik van het Engels in het curriculum. Hij is al sedert de Egmontperiode de “bestendig afgevaardigde” van het VGV in het OVV (Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen), waarvan hij trouwens in 2011 de voorzitter werd. Hij stond steeds op de bres voor de Vlaamse patiënt in de Brusselse openbare ziekenhuizen en voor de toepassing van de wettelijke

vertegenwoordiging van Nederlandstalige artsen en verpleegkundigen.

Na hem heeft Dr. Walter Aourousseau in 1978-1982 er voor gezorgd de hernieuwde doelstellingen en werkwijze van de vereniging te concretiseren. Niets was hem te veel om het Vlaamse land af te reizen om het VGV te propagieren. Dankzij zijn inspanningen stijgt het ledenaantal tot het historisch record van 1300.

Hij werd in 1982 opgevolgd door Dr. Noël Van Strijthem die evenals de latere voorzitter, Raymond Lenaerts, tot het VGV toetreden was nadat de syndicale binding VVGB - ASGB opgeheven was. In 1982 wordt Noël Van Strijthem voorzitter en richt het O.V.A. (Overlegcentrum van Vlaamse Artsen) op om de scheiding in het Vlaamse artsenkorps te overbruggen. De geesten waren er niet rijp voor: zolang het gezondheidsbeleid in ons land Federaal (Belgisch) blijft is een toenadering tussen beide artsensyndicaten in Vlaanderen nog niet mogelijk. Zijn toespraak als oud-voorzitter op de viering 65 jaar VGV op 8 november 1987 in de gotische kapel van het Sint-Elisabethgasthuis te Antwerpen is een pareltje, terug te vinden in het november-december nummer van "Periodiek" (1987 – 42ste jaargang). Zijn toespraak is een rake analyse van verleden, heden en toekomst van de vereniging.

Van 1986 tot 1992 is Dr. de Beule opnieuw voorzitter en hij neemt ook het leeuwenaandeel van de bijdragen in "Periodiek" voor zijn rekening. Dit is de periode van heugelijke lustrumvieringen (VGV 65, 70 en 75 jaar) met grootse academische zittingen, opgeleusterd met hoogstaande muziekuivoeringen. Daarbij ook een periode van belangrijke museumreizen (Villa Hügel in Essen, Amsterdam, Haarlem) en medische-cultuurreizen (China, Zuid-Afrika, Tibet, Peru).

Op 14 september 1989 organiseert het VGV een persconferentie over de Sociale Zekerheid in de lokalen van de Voorzorgskas te Brussel, onder de titel: "Waalse zieken duurder dan Vlaamse", samen met de Vereniging van Vlaamse Ziekenfondsen. Op deze historische persconferentie bond het VGV de kat de bel aan. Voor het eerst werd met degelijk cijfermateriaal aangetoond dat er een aanzienlijk verschil was in medische consumptie tussen Noord en Zuid in de klinische biologie, de radiologie, de invaliditeit en de beroepsziekten. De enorme geldstromen van Vlaanderen naar Wallonië werden met overrompelend cijfermateriaal aangetoond. Dit was het begin van de discussie over de transfers, die sindsdien niet meer van het politieke toneel verdwenen is.

In 1992, bij het 70-jarig bestaan van het VGV wordt een jubileumnummer van Periodiek uitgegeven met een summieri historiek tot aan de tweede wereldoorlog.

Voor de periode na 1945 worden enkele markante figuren uit het VGV belicht, en krijgen belangrijke gebeurtenissen van de VGV-werking aandacht. De hoogtepunten van VGV-cultuur en de verre buitenlandse cultuurreizen komen ruimschoots aan bod.

Jan Gyselinck is hoofdredacteur Periodiek van 1972 tot 2006.

Tijdens het voorzitterschap van Dr. Raymond Lenaerts (1992-1996) werd vooral aandacht geschonken aan 2 problemen. In de eerste plaats begon het VGV zich te bezinnen over een eigen gezondheidsbeleid in Vlaanderen. Dit gaf aanleiding tot de oprichting in de schoot van het VGV van enkele actieve werkgroepen en dat resulteerde op zijn beurt in jaarvergaderingen en studiedagen over de invulling van ons eigen gezondheidsbeleid. Een tweede zorg van het VGV was: welke toekomst heeft het VGV en hoe zal het VGV verder evolueren?

In de schoot van het VGV en onder impuls van vooral Dr. K. Seghers, samen met Dr. R. de Beule en prof E. Ponette, wordt op 27/02/1993 de “Koepel van Vlaamse Medisch-Wetenschappelijke Verenigingen” (VMWV) gesticht.

Op 6 december 1995 volgt de aankondiging van de oprichting van het Aktiekomitee Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ). Een initiatief van het OVV, maar onder impuls van het

VGV. Prof Eric Ponette en Gui Celen, bestuursleden VGV, maken deel uit van de leiding van het “Aktiekomitee Vlaamse Sociale Zekerheid” en zorgden voor een innige band met het VGV.

Tussen 1996 en 2022 zal prof Eric Ponette het voorzitterschap waarnemen. Al lang voor zijn aantreden als voorzitter was Eric Ponette de studax en de bezieler van het dossier van de communautarisering van de sociale zekerheid en van de gezondheidszorg in het bijzonder. Met hem is het VGV definitief die richting ingeslagen en blijft het de Vlaamse waakhond om via de Vlaamse artsen en hun patiënten uiteindelijk de ganse bevolking te overtuigen van de noodzaak van deze opdeling.

De traditionele academische zittingen op jaarvergaderingen werden vervangen door colloquia en symposia over het thema van de toewijzing van de gezondheidszorg aan, en implementatie door de Vlaamse en Franstalige gemeenschap.

In 2001 organiseerde het VGV een studiedag in “De Schelp” en de commissieleden van het Vlaams Parlement met als thema: “Welke Geneeskunde willen wij in Vlaanderen”. Dit colloquium was het eerste in een reeks van succesvolle studiedagen die van het VGV definitief een gesprekspartner en inspiratiebron maakten voor de verdere invulling van de organisatie van de gezondheidszorg in Vlaanderen.

Deze studiedagen waren het resultaat van samenwerking met talrijke Vlaamse verenigingen als het OVV, het VMMV (Verbond van Vlaamse Medisch-Wetenschappelijke Verenigingen), de Van Helmontgilde, het VEV (later VOKA), de vereniging van Brusselse huisartsen, en andere ...

De volgende jaren werden in het Vlaams Parlement meerdere symposia ingericht, met nadien de verspreiding van minutieuze verslagboeken als extra-edities van *Periodiek*.

Volgende thema's komen aanbod:

- in 2002: "Integratie van Preventieve en Curatieve Geneeskunde"
- in 2003: "De Organisatie van de Dringende Geneeskundige Hulpverlening" (denk aan problematiek MUG Halle en perikelen BHV)
- in 2004: "Economische Aspecten van de Vlaamse Gezondheidszorg"
- in 2006: "Symposium 25 jaar Vlaamse gezondheidszorg: Preventie is Samenzorg"
- in 2008: "Naar een blauwdruk voor de Vlaamse Gezondheidszorg: leren uit buitenlandse ervaringen".
- in 2010: "Armoede en Gezondheidszorg in Vlaanderen"

In 1998 wordt de naam Vlaams Geneesheren Verbond veranderd in Vlaams Geneeskundigen Verbond. Om logo en afkorting-letterwoord "VGV" te behouden wordt gekozen voor deze verkrachting van de Nederlandse taal, waar

Vlaams Artsenverbond veel stijlvoller en vrouwvriendelijker geweest ware. ... Point n'est besoin d'espérer pour entreprendre, ni de réussir pour persévérer, zei de vader des Vaderlands reeds ...

In 1999 start voor VGV het digitale tijdperk met de opstart van de webstek VGV: www.vgv.be

Tussen 2002 en 2008 is Dr Jan Van Meirhaeghe voorzitter van de vereniging. Hij legt de nadruk op de faciliterende en coördinerende rol van het VGV. De reeks van symposia werd verder gezet.

Jan Van Meirhaeghe wordt opgevolgd door Dr Jan Dockx in 2008. Met zijn stijlvolle en rake pen vindt hij weerklank in de pers buiten onze eigen vereniging. Hij geeft mee de impuls tot de vorming van een heuse redactieraad voor "Periodiek" en een opwaardering van het niveau en de lay-out van het tijdschrift. Hij stimuleert VGV-cultuur en bouwt het netwerk met de andere Vlaamse verenigingen uit.

Jan Dockx

In 2011 verandert niet alleen de lay-out, maar krijgt het tijdschrift *Periodiek* ook nog eens een nieuwe kaft. Vanaf nu sieren skeletten uit “De humani corporis fabrica” van Andreas Vesalius de voorpagina.

In datzelfde jaar publiceren drie bestuursleden van het VGV een boek. Dr Frank Goes “The Eye in History”, Louis Ide “Lof der gezondheid” en Hendrik Verbrugge “De Laatste Senator”.

Op 13 oktober 2012 organiseert het VGV in het paleis der Academiën een symposium onder de titel “Contingentering: zegen of vloek?”.

Het dossier van de contingentering beheerst sinds de invoering van het ingangsexamen in 1998 de politieke en medische actualiteit. Dat is nu al bijna 25 jaar! En weer eens om de verkeerde redenen. Het debat gaat niet over de kwaliteit van de geneeskundige zorgen of over de beheersing van het RIZIV budget. Maar wel over de communautaire scheef trekking die dit teweegbrengt. Met eens te meer de deloyale houding van de Franstaligen in dit land. Referaten werden gehouden door de professoren Albert Baert, Bernard Himpens, Renaat Peleman en door collegae Louis Ide en Robrecht Vermeulen over de volgende onderwerpen: historiek en resultaat van de contingentering en de toelatingsproef, contingentering als bepalende factor voor de gezondheidszorg, artsenbehoeften in Europa en Vlaanderen en over de gevolgen van

het verschillend beleid van de Gemeenschappen. De voorzitter, Jan Dockx, concludeerde in zijn slotwoord dat de toewijzing van de volledige gezondheidszorg aan de gemeenschappen de enige goede oplossing is voor het contingenteringsprobleem en voor vele andere problemen in de organisatie van de gezondheidszorg.

Het VGV blijft de volgende 10 jaar meermaals tussenkomen in dit dossier via tientallen persberichten. Meer dan de helft van de bijdragen, analyses en commentaren in het tijdschrift *Periodiek* hebben de contingentering als onderwerp.

Op 23 februari 2013 overlijdt Raymond Lenaerts, oud-voorzitter. Zijn analyse op de statutaire ledenvergadering van 2006 is vandaag nog altijd bruikbaar... .

Voorzitter Jan Dockx is zeer begaan met de internering, en op 27 september 2014 is er in het paleis der Academiën het symposium: “Welke toekomst voor de forensische psychiatrie in Vlaanderen?”, een samenwerking met de Koninklijke Academie voor Geneeskunde in België.

VGV-cultuur blijft met de regelmaat van de klok uitstappen en bezoeken organiseren. De St-Pauluskerk in Antwerpen, bezoek aan Rijsel, Kassel en Roubaix, Jordaens en de Antieken, in het vooruitzicht van de herdenkingen WO I naar Flanders Fields, de erfenis

20 februari 2016: Algemene ledenvergadering VGV te Gent.

Bezoek aan het STAM met de tentoonstelling 'Het verloren Koninkrijk / Willem 1 & België'.

Inleiding door gastspreker Prof. Dr. Em. Alexander Evrard, het oudste VAV-lid (nu 98 jaar), met als lezing 'Willem I en Gent', hier samen met toenmalig voorzitter Dr. Geert Debruyne.

Spreker is de bezieler van het monument van koning Willem I, waarvan foto op p. 11.

van Rogier van der Weyden, bezoek Amsterdam, enz.

In het Vesaliusjaar 2014 staat Vesalius zelf op de voorpagina van Periodiek.

Op 7 maart 2015 houden we een statutaire vergadering in de abdij van Averbode, en wordt Geert Debruyne de nieuwe voorzitter. Prof. Ponette beëindigt zijn mandaat als hoofdredacteur van Periodiek en wordt opgevolgd door Frank Goes. In april verandert weer de voorpagina van Periodiek. Nu bij elk nummer een andere kleurfoto.

Het appartement gelijkvloers Ergo de Waellaan 3 bus 14 wordt verkocht. Het secretariaat wordt overgebracht naar het kabinet van Dr. Dockx.

Ter gelegenheid van de statutaire vergadering op 20 februari 2016 bezoeken we in het STAM in Gent de tentoonstelling over Willem I en de scheiding der Nederlanden. Er volgt een merkwaardige toespraak door de merkwaardige prof. Alexander Evrard, bijna honderdjarige en bezieler van het initiatief om een standbeeld voor onze enige echte koning, Willem I, op te richten in Gent. Het staat er uiteindelijk, op de Reep.

Op de statutaire vergadering op 25 februari 2018 in MuZee in Oostende wordt eindelijk de naamsverandering naar VAV, Vlaams Artsenverbond, doorgevoerd. Noël Van Strijthem had daar al voor gepleit in zijn toespraak naar aanleiding van 65 jaar VGV in 1987, maar sommige eminente voorzitters konden van het letterwoord VGV en het logo geen afscheid nemen. Maar beter laat dan nooit. Voorzitter Debruyne neemt nu ook het initiatief voor een eigentijds logo en ook de webstek krijgt een nieuw adres: www.vlaamsartsenverbond.org.

Ook onder het voorzitterschap van Geert Debruyne blijft het contingeringsdossier alle aandacht opeisen. Persberichten en lobbywerk bij politici, memorandum bij langdurige regeringsvorming, discussie op de symposia en in Periodiek. Jammer genoeg zonder bevredigend resultaat.

Onder zijn voorzitterschap organiseert Geert Debruyne volgende symposia:

- 23 sept 2017: Symposium: Vlaamse gezondheidszorg na de 6de staats-hervorming. Sprekers: Drs. Geert Debruyne (voorzitter VAV), Dirk Dewolf (administrateur-generaal van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid), Caroline Verlinde (adjunct-kabinetschef Zorg, kabinet min. J. Vandeurzen), Prof. Dr Willy Peetermans (Competentiecentrum Interne Geneeskunde KU Leuven, faculteit Geneeskunde), jurist Jeroen

Van Nieuwenhove (staatsraad Raad van State, afd. wetgeving/ wetenschappelijk medewerker aan het Instituut Constitutioneel Recht KU Leuven).

- 12 okt 2019: symposium in memoriam Robrecht Vermeulen. "Gezondheidszorg voor de Vlamingen, bijzondere aandacht voor Brussel en Vlaamse Rand".
- 16 okt 2021: Symposium: Na Corona eindelijk een zelfstandig Vlaamse gezondheidszorg?
Sprekers: Caroline Vrijens, Kinderrechtencommissaris
Raf De Rycke, voorzitter raad van bestuur, Broeders van Liefde
Jürgen Constandt, algemeen directeur, Vlaams & Neutraal Ziekenfonds
Philippe Vandekerckhove, gedelegeerd bestuurder, Rode Kruis-Vlaanderen

Op 28 september 2018 overlijdt Robrecht Vermeulen. Oud-voorzitter en onze connectie met en voorvechter van Brussel en de Vlaamse Rand. Het symposium van 2019 is een eerbetoon aan hem.

Op 20 februari 2020 bezoeken we in groten getale de memorabele Van Eyck tentoonstelling in Gent, nadat het Lam Gods gerestaureerd werd. Het is ook de laatste statutaire vergadering die fysiek kan plaatsvinden voor Covid-19 toeslaat.

Op 10 september 2020, tijdens de aanslepende federale regeringsvorming,

maakt het VAV aan de Vlaamse partijvoorzitters nogmaals de heldere, goed omschreven missie van het Verbond kenbaar, nu de meerderheid van de Vlamingen van de uitvoerende macht te lande wordt uitgesloten.

Op 22 februari 2021, tijdens een virtuele statutaire vergadering via Teams, wordt Lieve Van Ermen verkozen tot voorzitter. Na bijna honderd jaar Vlaams Artsenverbond, is zij is de eerste vrouw die voorzitter wordt.

Jan Van Meirhaeghe

Oostkerke-Damme, 16 juli 2022

Bedenkingen bij het samenbrengen van deze chronologie

“Een terugblik naar het verleden zonder gerichtheid op de toekomst zou slechts een melancholische mijmering geweest zijn”, zei Noël Van Strijthem op de viering van 65 jaar VGV in een zeer lezenswaardige en nog steeds actuele toespraak, nu meer dan 35 jaar later ...!

Welke lessen trekken we uit de geschiedenis van het VAV sinds WO II, en welke krachtlijnen naar de toekomst halen we eruit?

De laatste 30 jaar waren vooral belangrijk door de opeenvolging van symposia en colloquia, en de verslagboeken die daaruit voortkwamen. Die symposia zijn geëvolueerd van een drieluik naar een vier- en vijf-luik, en we mogen terecht fier zijn op de verslagboeken die

Noël Van Strijthem

werden afgeleverd. Als VAV stimuleren we zo de uitbouw van de eigen Vlaamse gezondheidszorg. Een bewijs daarvoor zijn de zeer frequente bezoeken aan onze webstek op momenten dat er in de parlementen gedebatteerd wordt over gezondheidszorg. Voor politici en beleidsmakers blijft het VGV een referentie als het over gezondheidsbeleid in Vlaanderen gaat.

Het belang van VAV-cultuur mogen we zeker niet onderschatten. De boog kan niet altijd gespannen staan, en onze culturele activiteiten dragen bij tot de vorming en instandhouding van het netwerk. VAV-cultuur volgde ook de evolutie van de tijdsgeest. In jaren 60-70-80 werden grootse evenementen opgezet met nocturnes,

gala-avonden en muziekconcerten, vaak in samenwerking met het Festival van Vlaanderen. Er werden cultuurreizen georganiseerd naar verre en exotische landen, maar ook dichterbij naar de bekendste musea van de ons omringende landen. Nu koppelen we cultuur aan werkvergaderingen, en nodigen bevriende verenigingen uit, met achteraf mogelijkheid tot interactie.

Het tijdschrift "Periodiek" is sinds 1946 het belangrijkste bindmiddel voor het contact met en tussen de leden. In jaren '90 werd het geleidelijk omgevormd, eerst met een annex Nieuwsbrief die korter op de bal van de actualiteit kon spelen en meer een discussie met de leden toeliet. Later smolten de klassieke Periodiek en de Nieuwsbrief samen, de kwaliteit van lay-out verbeterde, maar vooral inhoudelijk steeg het niveau aanzienlijk met de invoering van een echte redactieraad.

Als besluit citeer ik hier een analyse van oud-voorzitter Raymond Lenaerts, op de statutaire ledenvergadering in 2006. Wat hij toen neerschreef in het jaarverslag is vandaag nog altijd bruikbaar en een perfecte slotanalyse:

"Het VGV zou nochtans de wind in de zeilen moeten hebben: we lezen dat 2/3 van de Vlaamse huisartsen gewonnen is voor een splitsing van de gezondheidszorg, het punt waarvoor het VGV decennialang reeds ijvert.

Maar nog te veel Vlaamse artsen - ik denk aan de jongeren en vrouwelijke collega's - blijven afwezig in het VGV; in een zekere zelfgenoegzaamheid schijnen zij overtuigd dat wij bijna alles bereikt hebben. Maar zij vergeten te dikwijls de weg die is afgelegd door onze voorgangers, die hebben moeten strijden voor een Nederlandstalig middelbaar en universitair onderwijs, voor een Vlaamse academie voor geneeskunde, voor het aanvaarden van een Vlaamse stem in het officiële debat. Het schijnt nu allemaal zo vanzelfsprekend. Niets is minder waar: de federale recuperatiepogingen in de gezondheidszorg bvb. beantwoorden volgens ons aan een duidelijke strategie.

De VGV-kar wordt ondertussen, en dit reeds tientallen jaren, getrokken door een relatief kleine maar overtuigde groep, zowel huisartsen als specialisten en universiteitsprofessoren, die totaal belangeloos, uiteraard onbezoldigd – integendeel ten koste van veel inspanningen en ook van geld - hun bijdrage leveren.

Ik meen dat het hier gezegd mag worden hoe dankbaar wij moeten zijn voor deze overtuigde idealisten, die zich weliswaar gesteund voelen door onze trouwe leden en die dankzij de vriendschap en de echte godsvrede, die er bestaat in ons midden, de moed vinden om te volharden."

Jan Van Meirhaeghe

Tekening van een zogenaamd heldenhuldezerkje door Joe English

Voortrekkers uit de geschiedenis van het VAV

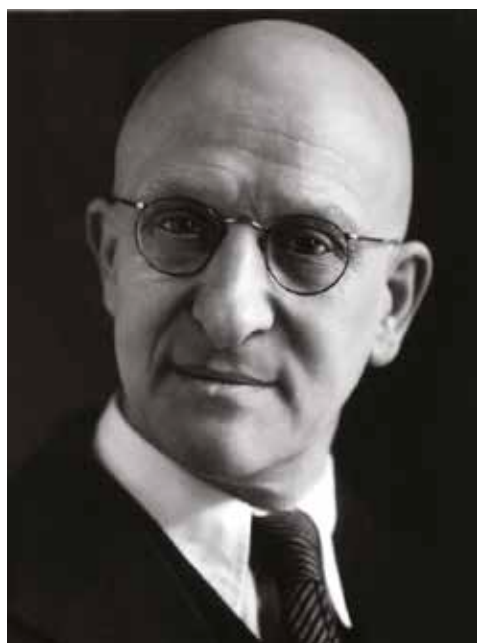

FRANS DAELS (1882 – 1974)

Na zijn opleiding in Leuven, Gent en Berlijn promoveert hij in 1906 en wordt in 1911 diensthoofd van de gynaecologische en verloskundige kliniek van de Gentse universiteit waarbij zijn grootste aandacht uitgaat naar de antisepsis wegens de toen nog heersende kraamvrouwenkoorts. Hij sticht het eerste consultatiebureau voor moeders en zuigelingen en bekommert zich over de opleiding van vroedvrouwen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog is hij vrijwillig legerarts en blijft vier jaar aan het IJzerfront. Na de oorlog wordt hij meermaals onderscheiden en in 1921 benoemd tot hoogleraar.

Hij is erg actief op medisch en sociaal gebied en richt een vrije Vlaamse

Frans Daels

school op voor verpleegkunde en vroedvrouwen. Hij is medestichter en hoofdredacteur van het Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift en van 1920

tot 1924 voorzitter van het Vlaamsch Geneeskundig Congres. In 1922 wordt hij lid van het AVGV. Zijn hoofdbekommernis blijft het doorbreken van de Franstalige dominantie in het Belgisch medisch denken. Verder ijvert hij voor zelfstandige wetenschappelijke academies en de oprichting van Kinderzegen dat later opgaat in Winterhulp.

De oprichting van het Academisch Ziekenhuis (aanvang 1935) is ongetwijfeld zijn grootste verwezenlijking. In de eeuwige discussie met het Bijlokehospitaal zag hij als eerste de grote noodzaak van een eigen universitair hospitaal. In zijn redevoering van 1933 voor de Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde staat een zeer belangrijke zin: "Een volk dat zichzelf eerbiedigt, beschouwt het als een plicht aan de zieken volledige geneeskundige en verpleegkundige hulp te verstrekken. Van een welwillende aalmoes kan hier geen sprake zijn". Jaren later zou Bevin een bijna identieke zin uitspreken als basis voor de sociale zekerheid in het naoorlogse Europa.

In 1937, na een strijd van twintig jaren, legt hij de basis van een Vlaamse Academie van Geneeskunde.

De Vlaams gezindheid van Daels, opgegroeid in een welgestelde Franstalige Antwerpse familie, vindt zijn oorsprong tijdens zijn ervaringen in de Eerste Wereldoorlog waar hij een van de grote voorvechters wordt van een christelijk en sociaal

geïnspireerde actie voor de Vlaamse soldaten. Aan het front stelt hij vast hoe groot de sociale en medische noden van het volk zijn en hoezeer het door de "leidende stand" in de steek wordt gelaten. Zijn voortdurende bezorgdheid voor de Vlaamse belangen irriteert de legerleiding en men probeert hem tevergeefs weg te krijgen uit de frontzone. Gedurende de gevechten aan de IJzer sneuvelen talloze Vlaamse soldaten. Deze worden snel begraven met op hun graf een kruis met naam en de melding "mort pour la patrie". Voor Daels en medestanders is dit onaanvaardbaar en hij wordt een van de oprichters van Heldenhulde (huldezerkjes met opschrift AVV-VVK samen met een blauwvoet en een kruis).

Hij pleit voor amnestie voor de activisten en zet zich bijzonder in voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit.

Zijn belangrijkste bijdrage voor de Vlaamse Beweging levert hij tussen de twee wereldoorlogen als voorzitter van het Comité der Bedevaarten naar de Graven van de IJzer. Zijn invloed op de ontwikkeling van het Vlaamse bewustzijn is in die periode bijzonder groot.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt Daels lid van de Raad van Leiding van het Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV) met aanvankelijk de overtuiging hiermee de belangen van de Vlamingen te verdedigen. Spoedig ziet hij in dat de Duitse overheid een vijandige houding

aanneemt tegen de Groot-Nederlandse verbondenheid en dat de Vlaamse Oostfronters worden misleid. Principieel is hij antinazi en vreest hij de Duitse annexatiepolitiek. Hij stapt uit de Raad van Leiding en in 1943 uit de partij. Hij protesteert tegen de houding van de bezetter, de deportaties en de censuur. Dankzij zijn groot prestige grijpt de Duitse bezetter niet in. Bij de bevrijding duikt hij onder en vlucht naar Zwitserland waar hij baanbrekend kankeronderzoek doet. In 1946 wordt hij bij verstek ter dood veroordeeld, hetgeen nadien wordt omgezet in 15 jaar opsluiting. Hij keert in 1959 terug naar België, vestigt zich eerst als arts te Bonheiden en nadien in Maria Middelaars te Gent. In 1972 ontvangt hij voor zijn levenslange sociale inzet de Albert Schweitzerprijs.

Zelfs bij de eedaflegging van de promotie 1981(!) in de Aula Major te Gent is een voorzichtige oproep tot erkenning van de grote verdiensten van Daels en Elaut hét onderwerp van controversie tijdens de receptie. De volgende jaren zullen dergelijke toespraken onderworpen worden aan een zekere “censuur”.

REFERENTIES

- Petra Gunst, Frans Daels (1882 – 1974),
UGentMemorie, 2010
- Marcel Boey, Encyclopedie van de Vlaamse
Beweging, pag. 361–362, uitg. Lannoo,
1973
- Robert Rubens, De strijd van Daels voor de
Nederlandstalige Universiteit en het Aca-
demisch Ziekenhuis te Gent, pag. 145-172,
uitg. Liber Princehof, 2021.
- Leon Elaut, In Memoriam Professor Dr. Frans
Daels, Periodiek 1975, nr. 1 pag. 9-11

**LEON ELAUT
(1897 – 1978)**

Leon Elaut start in 1917 zijn opleiding natuurwetenschappen aan de ‘Von Bissing-universiteit’. Na de wapenstilstand sluit de universiteit en krijgt Elaut drie jaar studieverbod. Hij ijvert voor een verdere vernederlandsing van de Gentse universiteit en door zelfstudie slaagt hij voor de Centrale Examencommissie als kandidaat in de natuurwetenschappen. In 1922 vat hij de studies geneeskunde aan en promoveert in 1927. Vervolgens specialiseert hij zich in de urologie in Parijs, Amsterdam (waar hij zijn tweede doctoraat behaalt) en in Rochester, (Amerika) aan de toen reeds wereldberoemde Mayo-Clinic.

Na zijn terugkeer wordt hij benoemd tot hoogleraar urologie te Gent van 1934 tot 1945, het jaar waarin hij verplicht op pensioen wordt gesteld.

Elaut is actief betrokken bij de oprichting van de Vlaamse academie voor wetenschappen en wordt in 1938 één van de eerste leden van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde. Tussen 1941 en 1943 is hij decaan van de medische faculteit en spant zich, samen met medestudenten, in om heel wat gearresteerde artsen vrij te krijgen.

Hij wordt lid van de Raad van de Orde der geneesheren en wordt hiervoor na de oorlog veroordeeld tot twee jaren hechtenis.

Als gevolg van zijn beroepsverbod schrijft hij zich op 61-jarige leeftijd terug in als student voor de opleiding geschiedenis van de geneeskunde. Vervolgens behaalt hij zijn tweede aggregaat voor het hoger onderwijs en in 1958 doceert hij opnieuw aan de Gentse universiteit. Dankzij zijn uitstekende kennis van Grieks en Latijn publiceert hij talrijke literaire (de vertaling van de volledige werken van Horatius) en medische historische bijdragen.

In hetzelfde jaar wordt hij verkozen in de Orde der Geneesheren en in 1965 als senator voor de Volksunie voor een periode van 9 jaar.

Zijn interpellatie over de achterstelling van de Nederlandstalige patiënten, artsen en paramedici in de Brusselse ziekenhuizen leidt tot de oprichting van het Universitair Ziekenhuis Brussel van de VUB te Jette.

Elaut heeft nooit een bestuursfunctie opgenomen in het AVGV maar schrijft regelmatig bijdragen voor Periodiek over de geschiedenis van de geneeskunde.

Maar ik citeer Robert de Beule: "hij was een steunpilaar, een voorbeeld en een toeverlaat" of nog Frans Van Der Elst: "het type van de compromisloze, hardnekkige flamingant".

REFERENTIES

- Robert de Beule, Periodiek Jubileumnummer, nr. 4, 1992
- Frans Van Der Elst, Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, pag. 477-478, uitg. Lannoo, 1973
- Nele Bockaert, Leon Elaut. Een bevoorrecht getuige van zijn tijd, uitg. VGV/Antwerpen, 1997

ROBERT ROOSENS
(1912 – 1991)

In 1935 promoveert Robert Roosens te Gent en beoefent 15 jaar algemene geneeskunde te Antwerpen. Hij behaalt in 1950 zijn erkenning als specialist interne geneeskunde met bijzondere interesse voor sportgeneeskunde.

Vanaf 1936 is hij bestuurslid van de “Antwerpse Geneeskundige Vereeniging” die met meer dan 500 leden de voornaamste pijler is van het AVGV. Samen met G. Renson speelt hij een bijzondere rol bij de naoorlogse heroprichting van het AVGV waarvan hij secretaris wordt van 1950 tot 1965.

In 1953 richt hij de Onderlinge Ziekenkas op waarvan hij meer dan 25 jaar

secretaris zal blijven.

Twee jaar later is hij de initiatiefnemer en vervolgens oprichter van het Algemeen Syndicaat der Geneesheren van België (ASGB), de eerste poging om een geneeskundig syndicalisme op gang te brengen. Vanuit het ASGB richt Roosens het Medico-Sociaal Bureau op dat de basis zou worden van de Voorzorgskas voor Geneesheren, het hedendaagse Amonis.

Maar het idee was in het AVGV reeds veel vroeger ontstaan met een “Kas voor Weduwen en Wezen” (1926) die opgaat in het ruimere “Hulpfonds voor het Vlaams Geneeskundig Korps” (1932). Ook F. Van Hoof voorziet binnen de structuur van de Orde van Geneesheren in 1943 een jaarpensioen van 60.000 fr. (!) voor een loopbaan van 40 jaren met een jaarlijkse bijdrage van 2000 fr.

Na enkele politieke mandaten in Antwerpen wordt hij verkozen als senator voor de Volksunie (1961 – 1973) waar de perfect tweetalige Roosens zich ontfermt over sociale zaken en volksgezondheid.

Ik citeer Robert de Beule: “zonder Robert “Max” Roosens zou het VGV niet meer bestaan”.

REFERENTIES

Robert de Beule, Jubileumnummer Periodiek, nr. 4, 1992

Guido Van In, Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, pag. 1357, uitg. Lannoo, 1973

JAN FRANS FRANSEN (1886 – 1975)

Jan Frans Fransen promoveert in 1910 te Leuven en bekwaamt zich in München in de psychiatrie en psychologie. Van 1910 tot 1923 is hij geneesheer-psychiater aan de Rijksgestichten voor Gerechtspatiënten. In 1914 wordt hij als arts opgeroepen en vervolgens krijsgévangene gemaakt.

Na de oorlog wordt hij te Gent benoemd tot hoogleraar psychologie (1923 – 1956). Vervolgens is hij lid van de Raad van Beheer van De Standaard en speelt hij een grote rol in de splitsing van de Bond van Grote Gezinnen. Deze unitaire organisatie wordt zo het prototype van een gefederaliseerde instelling waarin Vlamingen en Walen harmonieus kunnen samenwerken. Tijdens de zeer moeilijke repressieperiode wordt hij voorzitter van het heropgerichte AVGV (1945 – 1954) en in 1948 voorzitter van het IJzerbedevaartcomité.

Hij is getuige van het opblazen van de IJzertoren (1945 en 1946) en ervaart dit als een misdaad t.o.v. Vlaanderen. De bouw van een nieuwe toren is voor hem dan ook het symbool van de Vlaamse wederopstanding. Hij ijvert voor verzoening tussen de Vlamingen binnen de Vlaamse beweging en voor algemene amnestie en vrijlating. Hij houdt zich ver van de politiek en pleit voor een vredelievend federalisme dat

Jan Frans Fransen

slechts mogelijk is wanneer toekomstige partners niet als vijanden tegenover elkaar staan.

Anekdotisch is dat hij in de jaren dertig het Vlaamse volk bevrijd heeft van de groepshysterie rond de “Maria verschijningen”.

REFERENTIES:

Robert de Beule, Jubileumnummer nr.4, Periodiek, 1992.

André Demedts, Louis De Lentdecker, Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, pag 524-525, uitg. Lannoo, 1973.

Leon Elaut, Periodiek, 1975, nr. 8, In Memoriam Professor J.F. Fransen, pag. 219-223

ROBERT DE BEULE
(1922 – 2005)

Na zijn opleiding te Gent, Leuven, Genève en Leysin vestigt hij zich in 1952 als pneumoloog en allergoloog te Antwerpen. Hij richt de Antwerpse afdeling op van het Verbond van Vlaamse Academics (VVA) waarvan hij later secretaris en ondervoorzitter zal worden en organiseert Nederlandstalige voordrachten voor de Antwerpse afdeling van het AVGV als tegenhanger van de Cercle Médical d'Anvers. Hij is medeoprichter van de Belgische Vereniging voor Allergologie en Klinische Immunologie en is 20 jaar voorzitter van de Werkgroep van Vlaamse Allergologen waarbij hij tevergeefs pleit voor een officieel erkende specialiteit of bijzondere beroepsbekwaamheid zoals in de omliggende landen. Hij slaagt er wel in om interuniversitaire cursussen te organiseren in Vlaanderen. Algemeen wordt hij dan ook beschouwd als één van de grondleggers van de allergologie in België, getuige de “wetenschappelijke prijs Dr. R. de Beule” die in 1992 voor het eerst werd uitgereikt.

In 1960 is hij nauw betrokken bij de oprichting van het Vlaams Aktiekomitee voor Volksgezondheid (VAKV) waarvan hij voorzitter blijft tot 1978. In hetzelfde jaar zorgt hij voor de heropstart van het Verbond van Vlaamse Cultuurverenigingen van Antwerpen (VVCA).

Robert De Beule

Hij is medeoprichter en penningmeester van het Algemeen Syndicaat der Geneesheren van België (ASGB). Omdat het VGV verstrikt geraakt in de rivaliteit tussen de twee grote artsensyndicaten wordt in 1970 het VGV officieel ontbonden als beroepsvereniging en wordt het een socio-culturele vereniging.

Hij is voorzitter van de Provinciale afdeling van het Algemeen Nederlands Zangverbond (ANZ), medeoprichter van het Actiecomité voor een Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ) en in 1993 stichtend lid van het Verbond van Vlaamse Medisch-Wetenschappelijke Verenigingen (VVMV).

In 2003 wordt hij opgenomen in de Europese Eresenaat.

Wat is de betekenis van Robert “Rob” de Beule binnen en buiten het VGV?

Zijn grote culturele interesse ontplooit hij in Antwerpen.

Daar is hij van het begin betrokken bij de oprichting van de Vereniging voor de Studie van de Geneeskunde in het Verleden kortweg Nonnius waarvan hij 25 jaar ondervoorzitter is. Verder is hij erevoorzitter van de Floris en Oscar Jespers stichting en ondervoorzitter van respectievelijk het Instituut voor Amerikanistiek en van de Vrienden van het Etnografisch Museum.

Zijn grootste verdienste voor het VGV is zijn tomeloze en immense inzet sedert zijn lidmaatschap in 1952 en hij heeft ononderbroken een bestuursfunctie waargenomen als voorzitter (1969-1974 en 1986 – 1992), secretaris en hoofdredacteur. Samen met Leo Pairon (1937 – 1985) brengt hij de cultuurbeleving tot een absoluut hoogtepunt. Het is nagenoeg onmogelijk om een overzicht te maken van de tentoonstellingen, concerten en buitenlandse reizen die onder zijn bezielde leiding zijn georganiseerd.

Zijn betekenis buiten het VGV is nog groter: een rechtmatige Vlaamse vertegenwoordiging in ministeries

en parastatalen, splitsing van de erkenningscommissies voor geneesheren-specialisten, het gebruik van het Nederlands in de Brusselse ziekenhuizen en de splitsing van het unitaire Rode Kruis.

Hij zet zich in voor de communautarisering van het onderwijs, de zorg voor de Nederlandse taal, de communautarisering van de sociale zekerheid met op de eerste plaats de gezondheidszorgen, de rechten van de Vlamingen te Brussel, de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland en de samenwerking van Vlaanderen met andere volkeren op Europees- en wereldvlak. Rond deze thema's voert hij vooral actie binnen het VGV.

REFERENTIES

- Eric Ponette, Robert de Beule, flamingant in en buiten het VGV, *Periodiek* nr. 6, 2005, pag. 65-69
- Raymond Lenaerts, Een levensverhaal van wijlen Dr. Robert de Beule, *Periodiek* nr. 6, 2005, pag. 60-62
- Jos Gyselinck, Jubileumnummer, nr. 4, 1992
- Wim Stevens, *Periodiek* nr. 6, 2005, pag. 71
- Robert Van Hee, *Periodiek* nr. 6, 2005, pag. 73-74

RAYMOND LENAERTS
(1924 – 2013)

Raymond Lenaerts promoveert in 1949 te Leuven en vestigt zich gedurende 50 jaar als huisarts in Mortsel. Daarnaast is hij ambtenaar-geneesheer bij het ministerie van Volksgezondheid. Naast zijn functies van voorzitter van de Provinciale Geneeskundige Commissie Antwerpen en secretaris van de Provinciale Raad van de Orde der Geneesheren Antwerpen is hij ondervoorzitter van

de Belgische Vereniging voor Medische Ethiek en Moraal, lid van het hoofdbestuur van de Katholieke Artsenvereniging Sint-Lucas en voorzitter van de Antwerpse Gilde Sint-Lucas.

Hij heeft gedurende een kwarteeuw een onuitwisbare stempel gedrukt op het VGV: eerlijk, rechtlijnig en rechtvaardig. Hij is voorzitter van 1992 tot 1996 en lid van de redactieraad. Zijn passie is medische ethiek en moraal getuige daarvan zijn vele bijdragen in Periodiek. Raymond “Rem” is vooral een luisterbereid en bedachtzaam man die binnen het VGV uiteenlopende strekkingen kan verzoenen.

Bij de oprichting in 1995 van het Actiecomité voor een Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ) strijdt hij overtuigd mee voor Vlaams zelfbestuur.

Hij is dan ook een ver familielid van Daens. Niet te verwonderen dat in de persoon van Raymond Lenaerts de geschiedenis in zijn plooiën valt.

REFERENTIES

Eric Ponette, Periodiek nr. 2, 2013, pag. 31-32

ROBRECHT VERMEULEN (1938 – 2018)

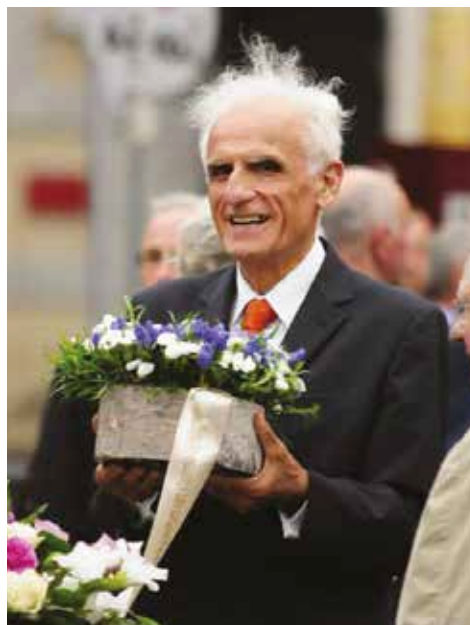
Robrecht Vermeulen promoveert in 1962 te Leuven en specialiseert zich in inwendige geneeskunde in Philadelphia en Leuven waarna hij zich in Chicago bekwaamt in de cardiologie.

Hij vestigt zich in 1970 als cardioloog aanvankelijk in Sint-Jans-Molenbeek en nadien in Jette.

In 1971 wordt hij bestuurslid van het VGV en voorzitter van 1974 tot 1978 en hij blijft een actief bestuurslid tot aan zijn overlijden. Hij wordt voorzitter van de Provinciale Raad van de Orde der Geneesheren (1982 – 1985) van de toenmalige provincie Brabant met het Nederlands als voertaal en later lid van de Nationale Raad (1988 – 1994). Zijn grote betekenis begint met het voorzitterschap van het Doktersgild Van Helmont, een beroepsvereniging van Nederlandstalige artsen die ijvert voor een geïntegreerde Nederlands-talige gezondheidszorg in Brussel en omgeving.

Naast zijn medische loopbaan is hij bijzonder actief in het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV) waarvan hij in 1995 voorzitter wordt. Vervolgens is hij voorzitter van het Verbond der Vlaamse Academics afdeling Brussel.

Zijn expertise is de Vlaamse gezondheidszorg in Brussel en de Vlaamse

Robrecht Vermeulen

Rand maar vooral zijn sterke dossierkennis over communautaire aangelegenheden en over de complexe wetgeving van de opeenvolgende staatshervormingen.

Hij levert een substantiële bijdrage voor het VAV symposium “Gezondheidszorg voor de Vlamingen” met bijzonder aandacht voor Brussel en de Vlaamse Rand. Het symposium wordt in het najaar 2019 gehouden te Brussel en krijgt als eerbetoen de ondertitel “In memoriam Dr. Robrecht Vermeulen.

REFERENTIES

- Albert Baert, Een afscheidsgroet aan Robrecht Vermeulen, *Periodiek* nr. 4, 2018, pag. 5-7
Geert Debruyne, voorwoord, *Periodiek* nr. 4, 2018, pag. 3

ERIC PONETTE

Eric Ponette (° Ronse, 1937) promoveert in 1961 te Leuven. In 1968 behaalt hij zijn specialisatie inwendige geneeskunde en wordt vervolgens in 1972 radioloog met bijzondere interesse voor de digestieve radiologie. In 1974 doctoreert hij en verwerft de “Radiologische Prijs Professor Paul Wellens”. In 1980 wordt hij benoemd tot gewoon hoogleraar tot zijn emeritaat in 2001 en wordt in 2005 erelid van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Radiologie. Tot zover het overzicht van zijn academische loopbaan.

De betekenis van Eric Ponette voor de Vlaamse Beweging kan niet voldoende overschat worden.

Hierbij een staalkaart van zijn niet-academische activiteiten en onderscheidingen: voorzitter Vereniging Vlaamse Professoren Leuven (1984 – 1990), voorzitter Verbond Vlaamse Academië (1990 – 1996), voorzitter Vlaams Geneeskundigenverbond (1996 – 2002) en voorzitter Overlegcentrum Vlaamse Verenigingen (2001 – 2003).

Voor zijn levenslange inzet is hij onderscheiden met meerdere eerbewijzen: Prijs Doktersgild Van Helmont en de Marnixring-André Demedtsprijs (1996), ANV-Visser-Neerlandiaprijs (2005), Marnixring erepenning 2008 en de Orde van de Vlaamse Leeuw (2009).

Het is een moeilijke oefening om het belang van Eric Ponette voor de

Eric Ponette

Vlaamse Beweging en voor het VAV correct in te schatten. Hierbij een ernstige doch onvolledige poging.

Als voorzitter van het OVV speelt hij een beslissende rol bij de aanklacht van de taaltoestanden in de Brusselse openbare ziekenhuizen. Hij verdedigt de stelling dat Vlaams zelfbestuur een meerwaarde krijgt door samenwerking met andere volkeren in Europa en in de wereld: om internationalist te zijn moet je eerst nationalist zijn. Een belangrijk thema in zijn analyses en initiatieven is de noodzaak om een evenwicht te vinden tussen immigratie en integratie. Maar veruit zijn voornaamste betrachting is het streven naar een Vlaams gezondheidsbeleid met toewijzing aan de gemeenschappen van de preventieve en curatieve zorg met bijzondere aandacht voor de Nederlandstalige zorg in Brussel en omgeving.

Verder heeft het OVV een grote rol gespeeld bij de geleidelijke opbouw van een Vlaamse natie met steeds groeiend zelfbestuur: een Vlaams Parlement en een Vlaamse regering.

Bijzonder vermeldenswaard is de inzet van Eric Ponette in het Actiecomité voor een Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ), een werkgroep die in 1995 binnen het OVV wordt opgericht. De directe aanleiding is de vaststelling dat er binnen de sociale zekerheid jaarlijks een aanzienlijke geldstroom richting Wallonië gaat. Zo ontstaat in 2001 een Vlaamse niet-medische zorgverzekering en volgt in 2013 (6de staatshervorming) de overheveling naar de gemeenschappen van delen van de gezondheidszorgen en ouderenzorg, het ganse gezinsbeleid en delen van de arbeidsmarkt en tewerkstelling.

Verder pleit hij tegen de verengelsing van het universitair onderwijs (Bologna verklaring) waarbij hij stelt dat de moedertaal het meest geschikt is als onderwijs- en wetenschapstaal. Het verdwijnen van de moedertaal als wetenschappelijke taal kan een cascade-effect uitlokken voor het taalgebruik in het

middelbaar onderwijs ter voorbereiding van het universitair onderwijs.

Voor het Vlaams Artsenverbond is hij sedert 1985 onafgebroken lid van het bestuur. Na zijn voorzitterschap (1996 – 2002) is hij jarenlang hoofdredacteur van *Periodiek*. Zijn rubriek “Balans” met een haarscherpe tot in detail gedocumenteerde analyse weegt wel degelijk op de politieke besluitvorming. Kenmerkend is zijn geduld, rechtlijnigheid en vastberadenheid door stap voor stap stenen te verleggen in de Vlaamse rivier die uiteindelijk zal uitmonden in een Vlaamse zelfstandige (deel)staat, verbonden met andere volkeren in Europa en in de wereld. Elders in deze uitgave is zijn integrale tekst “Onze Vlaamse identiteit” (2002) opgenomen.

REFERENTIES

- Eric Ponette, dankwoord bij emeritaat, 2001
- Eric Ponette, OVV, 2021
- Albert Baert, toespraak, 2001
- Boudewijn. Bouckaert, *Laudatio ANV-Visser-Neerlandia Prijs*, 2005

Al deze voortrekkers hebben een gemeenschappelijke gedrevenheid: idealisme, realisme en voortschrijdend inzicht. Meer dan ooit geldt voor hen de uitspraak van Helmut Schmidt: “Wer Visionen hat, sollte zum Artz gehen”.

Jan Dockx

Het Algemeen Vlaams Geneesheren Verbond (A.V.G.V.) in de branding

(uit het jubileumboek 50 jaar VGV)

Vlak vóór de grote mobilisatie van 1939 had het A.V.G.V. bijna een toestand van volledige saturatie bereikt. In alle arrondissementen van het Vlaamse land hadden de beroepsverenigingen van geneesheren hun aansluiting bij het hoofdkwartier aan de Antwerpse Lange Nieuwstraat verwezenlijkt.

Alleen in een paar grotere steden waren actieve kernen van het Algemeen Belgisch Geneesheren Verbond (A.B.G.V.) overgebleven. Zij waren tamelijk luidruchtig en gingen hard tegen het A.V.G.V. te keer, onder de leiding van de algemene voorzitter Dr. Pierre Glorieux, een radioloog uit Brugge en begaafd organisator.

Vooraanstaande artsen uit de oudere garde sloten niet bij het A.V.G.V. aan, minder vanwege oppositionele beweegredenen dan uit gemakzucht die hen aan het traditionele A.B.G.V. vastkluisterde. Afscheuren was toch zo'n wreed woord en wreed ding, zelfs voor Vlaamsgezinde mensen.

Hoe dan ook, het sein stond op groen voor 't A. V. G. V. En of men het graag zag of niet, in 't ene kamp klauwde de Vlaamse Leeuw, en in 't ander hing de Belgische driekleur. Vlaggen en standaarden dienen in ons land om boven ideologieën te wapperen, ook bo-

ven beroepsaangelegenheden, en ze daarmee te identificeren.

Ziel en motor van het A.V.G.V. was zijn secretaris-penningmeester, de onvolprezen Frans van Hoof, in 1925 te Gent afgestudeerd, huisarts te Antwerpen. Een klein vinnig man en overtuigd Vlaamsgezinde. Zijn initiatiefrijke geest had het klaar gespeeld om in vijftien jaar het A.V.G.V. stevig op te bouwen en een weergaloze infrastructuur te schenken. De anderen die hem in die taak als medebestuurders geholpen hebben, mogen hier ongenoemd blijven, maar ook hun aandeel verdient een eresaluut.

De mobilisatie van september 1939 met de lange en strenge winter die er op volgde, was niet gunstig voor een gladde medische beroepsactiviteit. Frans van Hoof organiseerde waarnemingen, zorgde dat alles er correct toeging, bracht een sociaal mobilisatiefonds voor jonge opgeroepen artsen tot stand, en was de duivel-doet-al doorheen de duizend implicaties van het ogenblik. Hijzelf stond onder de verwachting van een immanente oproeping, maar het bulletin van het A.V.G.V. verscheen op tijd, en het secretariaat draaide op volle toeren om het vele bijgekomen werk, met al het andere, vlot te houden.

***

Frans Van Hoof

Tien mei 1940. De oorlog breekt uit, de Duitsers rukken het land binnen. Dat betekende meteen het stilvallen van elke beroepswerking onder geneesheren. Men werd door de snelle opmars te zeer dooreengeschied en dooreengejaagd, om aan die dingen aandacht te besteden. Men vroeg zich alleen bezorgd af wat er zou van terecht komen. Eenieder was maar op één zaak bedacht: zijn eigen huid en die van zijn naastbestaanden redden.

Frans van Hoof werd opgeroepen zoals honderden andere officieren van gezondheid, en ging met het aftrekkend leger mee naar Frankrijk. Ikzelf heb hem einde mei 1940 ontmoet te Berck-Plage, maar werd nadien zijn spoor bijster. Het heugt mij na dertig jaar nog zeer goed hoe hij toen informeerde naar collega's. en veel meer bekommerd was met zijn A.V.G.V. dan met de strategie van het ogenblik.

Wij zaten er zonder bevelen, alleen dit éne ordewoord was geldend: achteruit, dieper Frankrijk in, het leger zal zich daar wel opnieuw groeperen. Onder de vierhonderd militaire geneesheren die te Berck, op één dag, God weet krachtens welk ineenlopen van omstandigheden of chaotische bevelen, samengetroffen waren, was er slechts een vijftigtal die bij de hun aangewezen formatie thuishoorden; al de anderen zwierven doel-loos als verstrooide schapen door de straten van het vuile strandstadje, hollend van Pontius naar Pilatus, op zoek naar eten, naar een vervoermiddel en naar sigaretten.

Na de capitulatie van 28 mei 1940 vielen de krijgsverrichtingen op ons grondgebied stil, en spoedde zich elkeen naar huis. Toen ook Frankrijk op 20 juni daarop de wapens neerlegde, werd met de terugkeer van de uitgeweken burgerbevolking en de gedemobiliseerde soldaten een aanvang gemaakt.

Wanneer Frans van Hoof naar Antwerpen en zijn A.V.G.V.-secretariaat terugkwam weet ik niet precies. Ik vermoed dat het eind juli of begin augustus 1940 geweest is.

Ondertussen was men in het door de Duitsers bezette land niet bij de professionele pakken blijven stilzitten. De werking van 't Antwerpse hoofdsecretariaat werd toen door Dr. Jozef Prové beredderd, in afwachting dat Frans van Hoof zou thuishkomen. Het kwam er vooral op aan de gedemobiliseerde collega's vlot in hun gewone werkkring in te schakelen.

Voor het overige zou men de kat uit de boom kijken, maar men voelde toch dat er problemen op komst waren.

Dat had ook de niet gemobiliseerde voorzitter van het A. B. G. V. Dr. P. Glorieux aangevoeld en hij was een van de allereersten om te Brussel kontakten te zoeken, waar ook en met al wie de werking en de ideologische basis van zijn tiptop Belgisch gehouden vereniging kon beveiligen en bevorderen. Hij was geen man die inert kon blijven in een incidentenrijke tijd.

Hoe dan ook het touwtrekken tussen de twee beroepsverenigingen voor geneesheren in het Vlaamse land begon, feller dan tevoren. Frans van Hoof, die inmiddels uit Frankrijk teruggekeerd was, nam het niet dat de voorzitter van het A.B.G.V. hem voor was om uit de situatie wervingsmunt te slaan. Omzendbrieven volgden op omzendbrieven, zetten op tegenzetten, het werd een opbod om armslag te krijgen in een benepen situatie, tot het papier hoe langer hoe schaarser en hoe slechter van kwaliteit werd.

Het kon niet anders of de overheid werd erbij betrokken. Een tweevoudige overheid in de verst reikende strekking van haar bevoegdheidsradius. Met de dag voelde men het duidelijk aankomen dat het bedekte ideologisch meningsverschil over opportuun of niet opportuun, tot een open conflict zou uitdeinen. Het A.V.G.V. ging voort met in te springen waar het nodig was, en liet te genen prijze zijn invloed afzwakken. Het hield de banden van zijn moeizaam gevestigde organisatie stevig te samen, en trachtte een mouw te

passen aan de moeilijkheden allerhande die met de dag talrijker en groter werden.

* * *

Een van de problemen die weldra botsingen zou oproepen was de Orde van Geneesheren. Het A. V. G. V. had voor de ethiek van het beroep altijd grote belangstelling getoond, en stond op het standpunt dat de oorlog en de bezetting de medische ethiek niet naar de rommelzolder mochten rangeren. De wet op de Orde van Geneesheren dagtekende van 25 juli 1938, maar het uitvoeringsbesluit bleef in de lade liggen; de wedijver tussen A.B.G.V. en A.V.G.V. was daar niet vreemd aan, en knaagde voort in volle oorlogstijd.

De aangelegenheid werd van weerskanten op het vuur gezet, tot de wagen aan 't rollen ging. Men antichambreerde om ter meest, daar waar de bakens werden uitgezet, en vlak naast de deur waar de lakens werden uitgedeeld. De leuze luidde: waarom zou wat goed was vóór de oorlog, slecht zijn tijdens de oorlog? Dat was toch evident.

Tot diegenen die het voor het zeggen hadden op een goeie morgen beslisten, dat een anders gestructureerde Orde van Geneesheren dan die van 25 juli 1938, het kader ZO\! zijn binnen hetwelk de activiteit van het korps der Belgische geneesheren diende georganiseerd te worden. Niet de medische ethiek alleen, maar alles wat rond het artsen beroep reilt en zeilt, zou aan het gezag van de Orde onderworpen zijn, Het werd een instelling op corporatieve grondslag, zoals van diverse kanten vroeger was geëist

geweest. Er kwam één Orde voor gans het land, met twee zelfstandige Kamers, éne voor elk landsgedeelte, met vrije keus voor de Brusselaars. Wij zijn in 1941!

De strijd voor het leiderschap ging nu in alle hevigheid losbreken. Secretarisgeneraal G. Rornsee, die de volksgezondheid in zijn bevoegdheid had, had de voorzitter van het Belgische Rode Kruis, professor P. Nolf op het oog. Deze bedankte om principiële redenen. Prof. J. Sebrechts, de bekende Brugse chirurg, riep zijn drukke praktijk in. Prof. F. Daels zou het wel graag geweest zijn, maar men was bang voor hem te Brussel: een te stug man. Ik kreeg ook mijn kans, maar vermits ik mij nooit met medische beroepsaangelegenheden had beziggehouden en van toeten noch blazen in die zaken afwist, was het mijn overtuiging dat ik als leider een belachelijk figuur zou slaan.

Ik zei aan de directeur-generaal van volksgezondheid die met het aanzoek bij mij kwam, dat één man voor die post als geknipt was, Frans van Hoof. De directeur-generaal die van mijn kandidaat niet wilde horen omdat er al eens wat heibel tussen de twee geweest was, moest tenslotte de duimen leggen: Frans van Hoof werd benoemd tot leider van de Belgische Orde van Geneesheren. De Duitsers hadden er liever een andere gehad. Frans van Hoof vonden zij «zu klein»!

Die benoeming stelde Van Hoof voor een zware opdracht. Wat zou er van het V. G. V. binnen het nieuwe organisme worden? Moest het onafhankelijk blijven of opgaan in het raam van de Orde? Van Hoof hakte

de knoop door. Hij behield het A. V. G. V. als onafhankelijke beroepsorganisatie en aan haar statuten werd derhalve niets gewijzigd. Haar bedienden, haar secretariaat met heel zijn uitgebreide werking werden door de Orde afgehuurd voor de duur van de oorlog. Daarna zou men zien. Geen enkele bediende werd ontslagen, ze werden voortaan door de Orde gesalarieerd. Iedereen wist wie de baas was. Hij vestigde de zetel Korte Clarenstraat 14, te Antwerpen.

* * *

Daarmee was een nieuwe stap gezet in het leven van het A.V.G.V., en in het patroon van de beroepsactiviteit der geneesheren in het algemeen. Alles werd onder één bestuur en beheer gebracht. Frans van Hoof was daarvan de meest democratische leider. Hij omringde zich met een staf medewerkers: het waren de voorzitters van de provinciale afdelingen van het A.V.G.V. Hij vulde zijn ploeg aan met mannen voor wie hij een bijzondere taak had bedacht.

Zo kwam ik in de Raad van de Orde terecht om een oogje in 't zeil te houden op het door Van Hoof geplande postuniversitair onderwijs, dat hij graag door de universiteiten met subsidiëring vanwege de Orde had zien gegeven worden. Ik was op dat moment redactiesecretaris van het Vlaams Geneeskundig Tijdschrift en Frans van Hoof wenste dat elk geneesheer uit het Vlaamse land daarop geabonneerd zou zijn. Hij vroeg derhalve mijn medewerking om dat opzet te realiseren.

Enkele van de plannen die Frans van Hoof tijdens zijn ambtsperiode aan het hoofd van de Orde van Geneesheren van augustus 1941 tot september 1944 verwezenlijkt heeft, moeten vermeld worden.

Het aanleggen van een bibliotheek met al de werken die ooit door geneesheren uit Nederlandstalig België geschreven werden : Veel geld had het A.V.G.V. aan dit opzet al besteed, en daarmee een enige verzameling boeken bijeengebracht. De Orde van Geneesheren ging op dezelfde voet voort met dit prestigieuze kultuurwerk. Van Hoof had er zijn hart aan verpand.

De regeling van het specialisme stond tot in 1942 in haar kinderschoenen, al riep men al sinds jaren naar een statuut. Wat in 1956 werd tot stand gebracht, is een gewone kopie van wat de Orde van 1941-1944 uit de grond had gestampt. De aangelegenheid viel bij de specialisten toen zozeer in de smaak dat meer dan zeshonderd dokters (in 1944) de erkenning van specialist met de daaraan verbonden verplichtingen aanvroegen.

Vijfhonderdvijfenvijftig werden erkend. Ik heb hier nog de dossiers ad hoc, met aanvragen en documenten ter staving daarvan, liggen. Ik zal ze ooit aan het museum voor het Vlaamse Cultuurleven te Antwerpen afstaan. Buitengewoon leerrijke dossiers overigens, dik van platbroekerij vanwege de luidste roepers in 1945.

De onderhandse dichotomie van de honoraria, gruwel en odium van de Belgische chirurgie, werd door Van Hoof door een billijk

systeem vervangen, waarop de regeling van 1962 gekopieerd werd.

Het is eveneens aan de Orde van Geneesheren van wijlen Frans van Hoof te danken, dat de forfaitaire honorering, zoals zij vóór de oorlog van 1940 op grote voet in zwang was, door de individuele honorering voor elke prestatie werd vervangen. Die individuele honorering is gebleven, ook al kwam ze van Frans van Hoof ; al het andere werd van de tafel geveegd en aan de vlammen prijs gegeven. Wie sprak daar van historie makende veranderingen die de oorlog en de bezetting voor de geneesheren in hun mars hadden?

Een pensioenstatuut voor dokters was in de lucht blijven hangen. Zo dikwijls in de loop van tien lustra gevraagd, waarvoor ontelbare moties naar ministeries en andere instanties waren gezonden, waarover tal van congressen en professionele studiekommissies werden gehouden en honderden rapporten waren opgesteld. Zoveel luchtbellen!

Frans van Hoof die een bijzondere knobbel had voor zulke dingen, want hij had te Leuven ook in de economie gestudeerd, ging bij experten te rade, berekende en liet berekenen wat elke geneesheer in België jaarlijks zou moeten afdragen gedurende een x-tal jaren en concludeerde : de Orde kan aan elke geneesheer die op zijn vijfenzestigste jaar na veertig jaar praktijk zijn werkzaamheid neerlegt een pensioen van 60.000 F garanderen (in 1944). Er werd gretig toegehapt. De dossiers stroomden binnen. Ze bestaan nog. Ook die van universiteitsprofessoren die zich naast een vet betaald emeritaat een appeltje tegen de dorst

in hun oude dag wilden verzekeren. De premie bedroeg 2.000 F per jaar en hield rekening met de familiale toestand van de gegadigden. Ook dat werd van de kaart geveegd.

Het postuniversitair onderwijs kwam moeizaam, en ten slotte niet meer, van de grond omdat de verplaatsingsmoeilijkheden zo ingewikkeld werden wegens de beperking door de Duitsers opgelegd. Men kon toch van een dokter uit de Westhoek niet vragen per fiets naar een refereeravond te Gent of te Kortrijk te komen. Frans van Hoof had begrip voor de moeilijkheden van het ogenblik, en keek verlangend uit naar betere tijden. De eenvoudige huisarts die hij was, had een ruime blik op de eisen van de moderne geneeskunde.

Het sociaal hulpfonds waar het A.V.G.V. zo trots op was, en dat in de loop van de jaren een zeer hoog bedrag had vastgelegd door de gestadige benaarding van zijn Algemeen Secretaris-Penningmeester, groeide steeds aan door regelmatige subsidiëring vanwege de Orde van Geneesheren. Ook al weggespoeld.

De Orde gaf een halfmaandelijks klapper uit met alle nuttige gegevens over wetten, besluiten, openstaande betrekkingen, promoties, overlijdens, geboorten, enz. Uit ervaring weet elkeen dat zulke nieuwsjes vooraf gelezen worden, wanneer de post het druksel thuis afgeeft. De serieuze artikelen bewaart men voor een rustiger ogenblik, dat meestal niet komt. De moniteur der Orde van Geneesheren werd druk gelezen en door de collega's met nieuws rijkelijk gestoffeerd.

Men verschiet wanneer een vergeeld exemplaar thans onder de handen valt.

Dat zijn zowat de voornaamste realisaties die de Orde van Geneesheren van Frans van Hoof op haar actief mag schrijven. Ik kan gerust getuigen dat ze door hem niet geïmproviseerd werden op een opportuun moment. Ze vertegenwoordigen de opties die jaren voordien voor een gezonde organisatie van de gezamenlijke geneesherenstand door het A. V.G. V. genomen werden.

De bezetting bracht voor Frans van Hoof angstige momenten mee. Telkens wanneer een collega in slechte papieren geraakte, en een beroep deed op de Orde om hem uit de verlegenheid te helpen, trok Frans zijn stoute schoenen aan en ging voor de man te Brussel ten beste spreken. Hij werd er meer dan eens met klikken en klakken naar het gat van de timmerman verwezen.

Met gepijnigd gemoed heeft hij over zijn ervaringen terzake meer dan eens aan zijn medewerkers van de Raad der Orde verslag uitgebracht. In 1942 werd een collega, betrokken in een spionagezaak, door een Duitse krijgsraad ter dood veroordeeld. Een verzoek tot genade werd naar Berlijn verzonden. Naast veel andere stond daar ook de handtekening van Frans van Hoof op.

De doodstraf werd niet uitgevoerd. De collega kwam na de oorlog terug; hij leeft gelukkig nog en is volop actief.

* * *

September 1944. De bezetting is ten einde. En meteen de Orde van Geneesheren. En het A.V.G.V.? Het kind werd met het badwater weggegooid. Het A.B.G.V. trad weer aan, met Or. P. Glorieux op kop. Het kreeg opdracht van het ministerie de boedel van de Orde der Geneesheren te vereffenen. Alles werd onder sekwestering geplaatst. Met het juridisch onaanvechtbaar A.V.G.V. werd geen rekening gehouden. Weg er mee! Zo geschiedde.

Een V-bom deed de rest. Het sekretariaat aan de Antwerpse Korte Clarenstraat werd met de grond gelijk gemaakt.

Frans van Hoof werd opgebracht. Hij zat eerst in de Antwerpse Begijnenstraat, later te St-Gillis. Slechts in 1947 kwam de zaak van de Orde der Geneesheren voor een Brusselse krijgsraad. Achttien geneesheren zaten op het bankje. Het proces duurde zes maand. Er werden zeventien zittingen aan besteed. Het was het langste uit de annalen van de Belgische repressietijd. Frans van Hoof werd tot vijftien jaar hechtenis veroordeeld. De straf werd in beroep bevestigd. Het A.B.G.V. stelde zich burgerlijke partij en kreeg een vette kluit, waarvoor allen .solidair moesten instaan. Voor mijn part werd ik op twee jaar gevangenis getrakteerd. Uit mijn ambt van hoogleraar en als lid van de Vlaamse Akademie voor Geneeskunde was ik al een paar jaren te voren ontzet. Reden? Omdat ik lid was geweest van de Raad der Orde van Geneesheren tijdens de oorlog, onder de Duitse bezetting.

Frans van Hoof kwam na zeven jaar vrij uit St-Gillis. Hij kon op een verse lei als huisarts beginnen. Met het A.V.G.V. was tabula rasa gemaakt. Opgepeuzeld, verbeurd verklaard. Anderen konden het opnieuw van voorafaan riskeren. Zij deden het. De geest van het A. V. G. V. was niet dood . Hij is als een feniks uit zijn as opgestaan. Onder een andere naam, onder een andere vorm en met andere mensen.

Het A. B. G. V. is in 1963, op negenenegen-tigjarige leeftijd ijd bezweken , bij gebrek aan financiële middelen die het gebrek aan leden niet langer meer kon bezorgen.

Bij het vernemen van dat triestig einde dachten wij even terug aan de geest van Dr Frans van Hoof, en aan zijn onovertroffen A. V.G. V. Die kleine man met vuur in zijn ogen en een krakend Antwerps accent, was een van de grote figuren uit de beroepsorganisatie van de Vlaamse geneesheren. Dr. Pierre Glorieux van wijlen het A. B. G. V. zal op die titel geen aanspraak kunnen laten gelden bij het nageslacht.

* * *

Zoals M. René Victor, die de zaak van de Orde van Geneesheren en van Frans van Hoof te Brussel pleitte, het kernachtig op het proces uitdrukte, lag de ideologische onverenigbaarheid van A.B.G.V. en A.V.G.V. aan de grondslag van het dramatisch verloop van dat stuk Vlaamse beweging, van dat stuk medische geschiedenis.

L. Elaut

Jubilemunummer Periodiek oktober 1972

Overzicht belangrijke gebeurtenissen van het VGV/VAV: 1970 tot heden

---

Kasteel van Ham, Steenokkerzeel

25 OKTOBER 1970

Kasteel van Ham te Steenokkerzeel.
Goedkeuring nieuwe statuten van het VGV als “vzw” en als socio-culturele vereniging van geneesheren.

8 OKTOBER 1972

Congrespaleis te Brussel.
Viering 50ste verjaardag met

congressthema: “**Taaltoestanden in de geneeskundige sector te Brussel**”.

Dr. Jur. S. Szondi, Dr. R. Vermeulen, Prof. E. Meulepas, Dr. A. Stevens, Prof. Dr. O. Steeno, Dr. L. Broeckaert, Lic. J. De Troyer en Prof. Dr. H. Van de Voorde.

8 NOVEMBER 1987

Gotische kapel Elzenveld te Antwerpen.
Viering 65ste verjaardag met kamerorkest “I Fiamminghi”.

Toespraken van de voorzitter Rob de Beule, oud-voorzitter Noël Van Strijthem en feestrede over biomedische ethiek door mevrouw Wivina Demeester, staatssecretaris voor Volksgezondheid en Gehandicaptenbeleid.

14 SEPTEMBER 1989

Persconferentie Sociale Zekerheid in lokalen Voorzorgskas te Brussel. **“Waalse zieken duurder dan Vlaamse”.**

Dr. A. Lerminiaux, Dr. F. De Vos, Meester J. De Schaakmeesters en Dr. R. de Beule. Samen met de Vereniging van Vlaamse Ziekenfondsen. Op deze historische persconferentie bond het VGV de kat de bel aan. Voor het eerst werd met degelijk cijfermateriaal aangetoond dat er een aanzienlijk verschil was in medische consumptie tussen Noord en Zuid in de klinische biologie, de radiologie, de invaliditeit en de beroepsziekten. De enorme geldstromen van Vlaanderen naar Wallonië werden met overrompelend cijfermateriaal aangetoond. Dit was het begin van de discussie over de transfers, die sindsdien niet meer van het politieke toneel verdwenen is. Voor mij de belangrijkste realisatie van het VGV de laatste halve eeuw.

Gent Het Pand

9 JUNI 1990

Algemene Vergadering VGV in Gent “Het Pand”. Academische zitting: **“De Evolutie van de Artsenpopulatie in Vlaanderen”.**

JAREN 60-70-80

VGV-cultuur met diverse nocturnes bezoeken aan tentoonstellingen, deelname Festival Van Vlaanderen en Europalia.

15 JUNI 1991

Algemene Vergadering VGV te Leuven.

In de Salons “Georges” met een academische zitting. Thema: **“Verengelsing van het Universitair onderwijs”.**

Met als sprekers: Prof. Y. Van de Berghe UIA, Prof. B. Bouckaert RUG; Prof. J. Devreese UIA; Prof. E. Ponette KUL

15 SEPTEMBER 1991

Studiedag Verengelsing van het universitair onderwijs te Leuven.

Met de professoren Yvan Van den Berghe (Ufsia), Jozef De Vreese (UIA) Boudewijn Bouckaert (UGent) en Eric Ponette (KUL).

7 NOVEMBER 1991

Internationaal Perscentrum te Brussel. Persconferentie Federalisering Sociale Zekerheid.

Uitdieping van het probleem van de transfers in de sociale zekerheid door VGV, OVV, VVA en Vereniging Vlaamse Professoren Leuven.

Prof. L. Van Gerven (Davidsfonds en OVV voorzitter) en Prof. Dr. E. Ponette (voorzitter VVA en Vlaamse Professoren Leuven), Dr. R de Beule voor VGV.

14 JUNI 1992

Plechtige viering van het 70 jarig bestaan van het VGV en hulde aan Dr. R. de Beule op het einde van zijn 2de mandaat als voorzitter, in het Elzenveld te Antwerpen.

Toespraken door Dr. R. Lenaerts, de nieuw verkozen voorzitter van het VGV, Dr. N. Van Strijthem en door Senator Jef Valkeniers met een dankwoord van de gevierde.

27 FEBRUARI 1993

In de schoot van het VGV en onder impuls van vooral Dr. K. Seghers, samen met Dr. R. de Beule en Prof. Ponette, wordt de Koepel van Vlaamse Medisch-Wetenschappelijke verenigingen gesticht.

5 JUNI 1993

Jaarvergadering van het VGV te Brussel met een academische zitting in de lokalen van de Voorzorgskas.

Thema: **“Opties voor een eigen gezondheidsbeleid in Vlaanderen”**. Met referaten door Prof. Dr. Ponette (VVA), Dr. Chris Geens (WVVH), Dr. Marc Moens (VBS), Dr. Jur. Paul Van Remoortere (UA en UZA), en een afgevaardigde van het planbureau en Dr. K. Seghers (VGV).

JULI 1993

Johan Van Bever promoveert met grote onderscheiding tot licentiaat in de geschiedenis bij Prof. R. Van Eens, Decaan van de faculteit Letteren en Wijsbegeerte aan de Gentse Universiteit

met zijn verhandeling **“Van AVGV tot “Oorlogsorde” (1922-1944)”**.

Het is een Wetenschappelijke studie over de geschiedenis van het VGV.

6 DECEMBER 1995

Persconferentie te Brussel met aankondiging van de oprichting van het Aktiekomitee Vlaamse Sociale Zekerheid(AK-VSZ).

Een initiatief van het OVV, maar onder impuls van het VGV.

15 JUNI 1996

Algemene Vergadering van het VGV te Brugge met een academische zitting in De Saaihalle. Thema: **“Met het VGV naar het jaar 2000”**.

Referaten door Prof. Boudewijn Bouckaert (UG), Dr. Chris Geens (WVVH) en Prof. Dirk Brutsaert (UA).

14 JUNI 1997

Algemene Ledenvergadering te Antwerpen. Het thema van de academische zitting was: **“Preventief gezondheidsbeleid: wat verwachten wij van de Vlaamse regering?”**.

Sprekers: Prof. Eggermont, Prof. Kesteloot en Dr. Van Vlasselaer.

14 JUNI 1997

Naar aanleiding van het 75-jarig bestaan van de vereniging werd immers door het VGV het boek: **“Leon Elaut. Een bevoorrecht getuige van zijn tijd.”** samen met de familie Elaut, uitgegeven. De auteur van het boek is Nele Bockaert, kleindochter van Leon Elaut.

Daarna werd door oud-voorzitter Raymond Lenaerts een overzicht gegeven van 75 jaar VGV-werking.

1998

V.G.V.: Vlaams Geneeskundigen Verbond. Om logo en afkorting VGV te behouden wordt gekozen voor deze verkrachting van de Nederlandse taal, waar Vlaams Artsenverbond veel stijlvoller en vrouwvriendelijker geweest ware. Point n'est besoin d'espérer pour entreprendre, ni de réussir pour persévérer, zei de vader des Vaderlands reeds.... (Het is niet nodig te hopen om te ondernemen noch te slagen om te volharderen).

MAART 1998

Lieve Verhulst, ruim dertig jaar secretaresse en steunpilaar van onze vereniging is met pensioen gegaan. Zij werd op passende wijze uitgewuifd met een receptie op 4 maart 98, en kreeg als afscheidsgeschenk een reis voor haar en haar echtgenoot, die in de loop der jaren voor vele VGV-leden ook een bekend gezicht geworden was.

1998

Eerste "Nieuwsbrief Periodiek": om korter op de bal te spelen en een discussieforum aan te bieden.

6 JUNI 1998

Algemene ledenvergadering te Brussel: academische rede prof. F. Vanhemelryck over: "**Vlamingen te Brussel en in de Rand**".

1999

start Webstek VGV: www.vgv.be

15 MEI 1999

Algemene Ledenvergadering VGV te Kontich in de "Jachthoorn". Academische zitting met als thema: "**De Orde der geneesheren: voorbijgestreefd of noodzakelijk**".

Sprekers: Dr. Roger Deberdt, voorzitter Provinciale raad West-Vlaanderen: "Wat is de taak van de Orde in de toekomst?"

Prof. dr. Omer Steeno: "De orde in het licht van de staatshervorming en taalwetgeving"

Dr. Robrecht Vermeulen: "De orde en de toewijziging van de gezondheidszorg aan de gemeenschappen."

Slotrede door Prof. Ponette met als besluit: "De orde heeft een bestaansreden in de zorg voor de medische deontologie".

Wel wordt door het VGV gepleit voor een Nederlandstalige en Franstalige raad, die beide afzonderlijk kunnen vergaderen.

15 OKTOBER 1999

Congres van het VVMV in het Paleis der Academiën te Brussel over: "**Het Medisch-Wetenschappelijk Onderzoek in de gezondheidszorg in Vlaanderen**" met als voorzitter Dr. H. De Baere en Prof. R. Van Hee en als secretaris Dr. Chris Geens.

Paleis der Academiën, Brussel

17 JUNI 2000

Algemene ledenvergadering te Egenhoven (Heverlee): **“Prioriteiten en organisatie van de preventieve gezondheidszorg in Vlaanderen”** werd behandeld door drie sprekers: prof. Dr. Jan Peers, Dr. Bart Garmyn (WVVH), Dr. Dirk Dewolf (Vlaamse Administratieve Gezondheidszorg).

23 JUNI 2001

Algemene ledenvergadering in het Vlaams Parlement te Brussel. Colloquium **“Welke geneeskunde willen wij in Vlaanderen?”**

4 MEI 2002

Jubileumviering 80 jaar VGV en Algemene ledenvergadering te Brugge. Overzicht 80 jaar VGV door R. Lenaerts. Afscheidsrede prof Eric Ponette en verkiezing Jan Van Meirhaeghe als voorzitter.

11 OKTOBER 2003

Algemene ledenvergadering te Kortrijk. Een bezoek aan het Stadhuis, de Groeningekouter en het museum, de

Onze-Lieve-Vrouwkerk onder leiding van Dr. Rogier Ooghe en gids Filip Despriet?

23 OKTOBER 2004

Algemene ledenvergadering te Antwerpen in het secretariaat om de vernieuwde statuten goed te keuren.

22 AUGUSTUS 2005

Overlijden Robert de Beule, in het secretariaat VGV!

28 OKTOBER 2006

Algemene ledenvergadering te Antwerpen. Voor de statutaire vergadering konden een twintigtal geïnteresseerde leden een rondleiding meemaken in het Antwerpse museum voor etnografische kunst. De dag werd besloten met een avondmaal in restaurant Zuiderterras.

1 DECEMBER 2007

VGV Statutaire Ledenvergadering “International Club of Flanders” te Gent. Een geleid bezoek aan tentoon-

Jan Van Meirhaeghe

stelling British Vision in het gerenoveerde Gentse museum voor Schone Kunsten ging de vergadering vooraf.

22 NOVEMBER 2008

Agenda Statutaire ledenvergadering VGV; **“Wat leert de geschiedenis van de geneeskunde ons voor de medische praktijk anno 2008?”**

Inleiding door em. Prof. Dr. Michel Thiery met aansluitend rondleiding in het Museum van de Geneeskunde, Het Pand, Universiteit Gent. Banket in restaurant Allegro Moderato Korenlei 7 te Gent.

22 NOVEMBER 2008

Verkiezing Jan Dockx tot voorzitter.

28 NOVEMBER 2009

VGV Statutaire Ledenvergadering te Leuven. We bezoeken de prestigieuze tentoonstelling over Rogier van der Weyden: *“De passie van de Meester” in het museum M te Leuven.*

27 NOVEMBER 2010

Algemene ledenvergadering van het VGV en geleid bezoek aan de tentoonstelling Van Eyck tot Dürer in het Groeningemuseum Brugge.

26 FEBRUARI 2011

Extra algemene ledenvergadering VGV te Gent om 15u15: bezoek aan stadsmuseum Gent (“STAM”), Bijlokesite, Godshuizenlaan, 2, 9000 Gent.

10 MAART 2012

Algemene ledenvergadering met bezoek aan de Sint-Pauluskerk te Antwerpen.

13 OKTOBER 2012

Het VGV organiseert in het paleis der Academiën een symposium onder de titel **“Contingentering: zegen of vloek?”**. Referaten werden gehouden door de professoren Albert Baert, Bernard Himpens, Renaat Peleman en door collegae Louis Ide en Robrecht Vermeulen over de volgende onderwerpen: historiek en resultaat van de contingentering en de toelatingsproef, contingentering als bepalende factor voor de gezondheidszorg, artsenbehoeften in Europa en Vlaanderen en over de gevolgen van het verschillend beleid van de Gemeenschappen. Slotwoord door voorzitter Jan Dockx.

23 FEBRUARI 2013

Raymond Lenaerts, oud-voorzitter, overlijdt.

27 SEPTEMBER 2014

Symposium in het paleis der Academiën het **“Welke toekomst voor de forensische psychiatrie in Vlaanderen?”**, een samenwerking met de Koninklijke Academie voor Geneeskunde in België. Sprekers: Prof Dr Bernard Himpens, Prof Dr Chris Dillen, Prof Dr Kris Goethals, Dr Rudy Verelst, Prof Dr Paul Cosyns.

23 SEPTEMBER 2017

Symposium: Vlaamse gezondheidszorg na de 6de staats hervorming.

Sprekers: Drs Geert Debruyne (voorzitter VAV), Dirk Dewolf (administrateur-generaal van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid), Caroline Verlinde (adjunct-kabinetschef Zorg, kabinet min. J. Vandeuren), Prof. Dr Willy Peetermans (Competentiecentrum Interne Geneeskunde KU Leuven, faculteit Geneeskunde), jurist Jeroen Van Nieuwenhove (staatsraad Raad van State, afd. wetgeving/ wetenschappelijk medewerker aan het Instituut Constitutioneel Recht KU Leuven).

25 FEBRUARI 2018

Op de statutaire vergadering in MuZee in Oostende wordt eindelijk de naamsverandering naar VAV, Vlaams Artsenverbond, doorgevoerd.

Noël Van Strijthem had daar al voor gepleit in zijn toespraak naar aanleiding van 65 jaar VGV in 1987, maar sommige eminente voorzitters konden van het letterwoord VGV en het logo geen afscheid nemen. Maar beter laat dan nooit. Voorzitter Debruyne neemt nu ook het initiatief voor een eigentijds logo en ook de webstek krijgt een nieuw adres: www.vlaamsartsenverbond.org.

28 SEPTEMBER 2018

Robrecht Vermeulen overlijdt.

12 OKTOBER 2019

Symposium in memoriam Robrecht Vermeulen. "Gezondheidszorg voor de Vlamingen, bijzondere aandacht voor Brussel en Vlaamse Rand".

Sprekers: dr. Marc Geboers, Zorgnet-Icuro; em. prof. dr. Jan Degadt, econoom KUB; dr. Erica Vandermeersch, voorzitter Van Helmont gilde; lic. jur. Wouter Pas, staatsraad.

16 OKTOBER 2021

Symposium "Na Corona eindelijk een zelfstandig Vlaamse gezondheidszorg?"

Sprekers: Caroline Vrijens, Kinderrechtencommissaris; Raf De Rycke, voorzitter raad van bestuur, Broeders van Liefde; Jürgen Constandt, algemeen directeur, Vlaams & Neutraal Ziekenfonds; Philippe Vandekerckhove, gedelegeerd bestuurder, Rode Kruis - Vlaanderen.

22 OKTOBER 2022

Viering '100 jaar VAV' - Antwerpen.

Sprekers: Mevrouw Els Van Doesburg, Schepen van gezondheid; Lieve Van Ermen, voorzitter VAV; Jan Jambon, Vlaams minister-president Vlaanderen; Boudewijn Bouckaert; Philippe Vandekerckhove, voorzitter Rode Kruis.

Jan Van Meirhaeghe

VG... vanwaar?... waarheen?

Toespraak van Dr Noël Van Strijthem, oud-voorzitter,
op de viering van 65-jaar VGV

Voor verenigingen is het goed eens achteruit en ook in eigen hart te kijken, telkens wanneer zij een respectabel aantal jaren activiteit achter de rug hebben. Ons VGV maakt hierop geen uitzondering. Het gouden jubileum werd op gepaste wijze gevierd in 1972. De juiste motieven van de huidige viering, na 65 jaar VGV, zijn misschien a priori niet zo duidelijk. Allicht is dit feest niet als plechtige overgang naar de pensioenleeftijd bedoeld. Misschien is de reden veel eenvoudiger. Feestvieren is één van de eigenschappen die echte Vlamingen in het bloed hebben.

Van Strijthem

Onze huidige voorzitter, Dr. de Beule, heeft in 1972 voor het gouden jubileum van het VGV gezorgd ... en vermoedelijk kon hij onmogelijk het 65 jarig bestaan van het VGV laten voorbijgaan zonder feestklanken. In elk geval zullen reeds alle aanwezigen die hier I Fiamminghi mogen beluisteren onze algemeen voorzitter dankbaar zijn voor zijn initiatief.

Overigens is de gelegenheid voor een terugblik omtrent het VGV niet zo slecht gekozen. In periodes van crisis ontstaat de behoefte om eens een nuchtere analyse te maken van de belangrijkste elementen van verleden en heden. Als de zaken eens op een rijtje gezet zijn is het mogelijk om met meer inzicht, meer motivatie en ook met meer beslistheid een keuze te maken van de in te slagen weg. Ook voor ons VGV geldt dat geschiedenis een altijddurende leerschool voor het leven is, een "kostbaar bezit voor altijd".

Het VGV is een vereniging van geneesheren, en op de koop toe van Vlaamse geneesheren (Nu steeds meer dames hun intrede in ons beroep doen zullen wij wellicht beter van Vlaamse artsen spreken ... voor wanneer een nieuwe naam-aanpassing?). Welnu, met de Vlaamse artsen gaat het niet zo best, en met de Vlaamse beweging loopt het ook al niet zo gesmeerd. Het is dus niet zo verwonder-

lijk dat ons verbond enigszins kampt met een identiteitscrisis, en wegen zoekt om werkelijk dienstbaar te zijn als Vlaamse artsvereniging in een totaal veranderde context. Een antwoord vinden op deze uitdaging is een van de bijzonderste bekommernissen geweest van de leiding van het VGV in het laatste decennium. En naar mijn gevoel is ook deze viering van 65 jaar VGV nauw verbonden met deze bekommernis.

Vanwaar?

In het gouden-jubileumnummer van Periodiek (oktober 1972) verschenen verscheiden bijdragen die een vrij uitvoerige historiek gaven van de eerste halve eeuw VGV. Hieruit mag aan enkele markante feiten herinnerd worden omdat zij interessant zijn voor een beter begrip van het verleden, maar vooral omdat zij een stimulerende vergelijking en confrontatie toelaten met meer recente en actuele toestanden.

Het VGV werd op 28 mei 1922 te Antwerpen gesticht als Algemeen Vlaams Geneesherenverbond (AVGV) in de sfeer die na de eerste wereldoorlog heerste, en in de geestesgesteldheid van de Vlaams-bewuste geneesheren die hun opleiding in het Frans kregen.

Zowel formeel als naar de geest werd het verbond gesticht als wettelijke beroepsvereniging. Onder impuls van het AVGV ontstonden dan ook o.m.:

- De Kas voor Weduwen en Wezen (1926)
- Het Hulpfonds voor het Vlaams Geneeskundig Korps (1932). Het Verzekeringfonds (1935).
- De" Toezichten Verzoeningsraad van het

AVGV ", die o.m. een codex voor geneeskundige plichtenleer opstelde.

Ook werden schikkingen voorgesteld voor toekenning van het "brevet van specialist" (1933).

De doelstellingen van het AVGV dat zich ontwikkelde als federatie van regionale beroepsverenigingen, en waarin deze initiatieven pasten, werden trouwens in januari 1933 in de " Mededelingen van het Algemeen Vlaams Geneesherenverbond " als volgt omschreven door de toenmalige voorzitter Dr. A. De Heequer,... alleenlijk de werkelijke beroepsbelangen der Vlaamse Geneesheren behandelen, en de stoffelijke zorgen van de praktiserende arts behartigen " .

Deze eenvoudige en concrete doelstellingen hebben hun vruchten opgeleverd, vooral door de inzet van Dr. Frans Van Hoof en van de collega's die hem omringden. Op het einde van 1940 was het aantal leden, van een 40-tal bij de stichting, gestegen tot 1135. Het verbond was dus in die tijd in Vlaanderen de meest representatieve medische beroepsorganisatie geworden. Toch had het AVGV ook toen reeds culturele activiteiten. Er werd o.m. een" Vlaamse Geneeskundige Bibliotheek" gesticht in 1935 onder impuls van Dr. P. Boeynaems. Spijtig genoeg ging deze waardevolle bibliotheek en het ermee verbonden archief verloren in de droeve naoorlogse periode.

De periode van de tweede wereldoorlog en zijn naweeën werd gekenmerkt door:

- Een meedogenloze en ellendige strijd

om de macht tussen het AVGV en het Algemeen Belgisch Geneesherenverbond (beter gekend als FMB). De uitlopers van deze strijd om de macht reikten tot diep in de politieke middens. (Er is dus niets nieuws onder de zon...).

- De problematiek omtrent de stichting van de Belgische Orde van Geneesheren (1941), waarvan Dr. Frans Van Hoof leider werd. Hij behield het AVGV als onafhankelijke beroepsorganisatie. Het bestaande AVGV-sekretariaat met de administratieve infrastructuur werden door de Orde afgehuurd.
- De repressie, die als gevolg had dat in september 1944 het AVGV-kind met het Orde-badwater weggegooid werd, zoals Prof. Elaut met spijt liet opmerken.

Het in de repressie-tijd ontbonden AVGV werd met gebruikelijke koppige Vlaamse moed hersticht als beroepsorganisatie op 2 september 1945 als "Vereniging der Vlaamse Geneesheren van België" (een heel lange naam, blijkbaar "pour les besoins de la cause", en die stand hield tot oktober 1958: de tijd was toen weer rijp voor het korte "Vlaams Geneesherenverbond"). Het initiatief voor de heropstanding ging uit van Dr. G. Renson en Dr. R. Roosens vanuit de resten van de Antwerpens Geneeskundige Vereniging, een afdeling van het ontbonden AVGV.

Alleen Prof. F. Fransen heeft in de gegeven omstandigheden de vrijwel onmogelijke moed kunnen opbrengen om het voorzitterschap van het nieuw opgericht verbond waar te nemen. Het is ook niet moeilijk om te begrijpen dat in die periode de nieuwe

VVGB geen federatie van lokale verenigingen kon zijn. Het werd een personenvereniging met individuele toetredingen. Het contact met de leden werd onderhouden d.m.v. het ledenblad .. "Periodiek", waarvan het eerste nummer verscheen in maart 1946.

De doelstellingen van de VVGB waren kort samengevat:

- Als Vlaamse vereniging:
  - nam zij deel aan de ontvoogdingsstrijd der Vlaamse Gemeenschap. wou zij de geneeskunde dichterbij het Vlaamse Volk brengen.
  - gaf zij steun bij oprichting van Vlaamse Wetenschappelijke Verenigingen.
- Zij beoogde een herstructurering van het medisch korps: één Vlaams en één Waals verbond, verenigd door een centraal bestuur.
- Zij wenste een harmonische samenwerking met mutualiteiten en ziekteverzekering ten bate van zieken en artsen.

Deze doelstellingen botsten uiteraard met de ideologie van het FMB en de beschamende onderlinge strijd tussen de VVGB en het FMB zou blijven voortwoeden tot het ter ziele gaan van deze laatste in 1963-1964. Ongelukkig genoeg geraakte de strijdbijl niet begraven en bleef de tweedracht bestaan in de periode van de nieuwe artsensyndikaten.

Het nieuwe VG

De VVGB lag aan de basis van de stichting van het .. Algemeen Syndikaat der Geneesheren van België" (ASGB) dat in oktober 1954 werd opgericht. In feite is toen reeds de optie

genomen die leidde tot de opheffing van het VGV als wettelijke beroepsvereniging. In de crisissfeer tijdens de jaren 1964-70 geraakte het VGV tijdelijk verstrikt in de rivaliteiten tussen de nieuwe artsensyndicaten. Deze toestand verhaastte de formele beslissing en op 25 oktober 1970 werd het VGV als wettelijke beroepsvereniging ontbonden. Het werd opgevolgd door het huidige nieuwe VGV, dat als VZW dé socio-culturele vereniging voor de Vlaamse artsen wilde zijn. Hoewel het hier niet ging om een echte breuk met de traditionele doelstellingen van de vroegere VVGB, dient hier toch gewezen op de fundamentele heroriëntatie als artsorganisatie, van dit nieuwe VGV. De behartiging van de zuiver materiële belangen van de Vlaamse artsen, één van de hoofdbekommernissen van het oude VGV, werd in 1970 feitelijk overgelaten aan de andere bestaande en meer recent opgerichte artsensyndicaten. Door deze overdracht heeft het VGV als vereniging zeker troeven uit hand gegeven. In een tijd van vrijwel pathologisch materialisme lijkt een vereniging als de onze wel harakiri te plegen, wanneer zij de verdediging van de directe materiële belangen aan anderen overlaat. Toch is het VGV erin geslaagd zijn vernieuwde doelstellingen te definiëren en zijn werking aan te passen. Dit was in belangrijke mate mogelijk door de bezieling en de charismatische eigenschappen van onze betreunde oud-voorzitter Dr. W. Arousseau.

Als actief-Vlaamse en pluralistische artsenvereniging heeft het nieuwe VGV aandacht en energie besteed aan de verwezenlijking van enkele concrete doelstellingen:

1. Volledige vernederlandsing van het geneeskundig beroep in Vlaanderen, met opruiming van alle wantoestanden die de Vlaming, en de Vlaamse arts, benadelen op taalen medico-sociaal vlak. Speciale aandacht ging hierbij naar Brussel en de vele officiële en parastatale instellingen.
2. Volledige uitbouw van Nederlandstalige wetenschappelijke verenigingen en herstructurering op federale basis van de tweetaûge verenigingen. Uitbreiding van de contacten met Nederland, zowel wetenschappelijk als meer algemeen-cultureel.
3. Culturele integratie van het geneeskundig beroep in onze gemeenschap.
4. Analyse van de medico-sociale problemen in werkgroepen en sensibiliseren van overheid en publieke opinie i.v.m. deze problematiek door openbare vergaderingen.
5. Samenbundeling van alle Vlaamse artsen, zo mogelijk in één verbond van Vlaamse artsenverenigingen.

Op elk van deze domeinen heeft het nieuwe VGV in de laatste 15 jaar ernstige initiatieven genomen en ook gunstige resultaten bekomen. Zonder in détail te treden mag hier toch o.m. gewezen worden op de deelname van het VGV aan de acties van het "Egmont-comité", waarbij onze toenmalige voorzitter Robrecht Vermeulen zeer behoedzaam in de kwetsbare voorste stellingen heeft gestreden. In het spoor hiervan zorgt hij trouwens, met Dr. Lermiaux voor de verdere contacten met het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (O.V.V.) (Met een nieuwe grondwetsherziening voor de boeg is

samengebundeld Vlaams overleg meer dan nodig). De oprichting, in september 1979, van de Vlaamse Wachtdienst te Brussel waaraan vooral Or. Joost Rampelberg zijn beste en efficiënte krachten besteed heeft, is een andere concrete verwezenlijking van het VGV in verband met de Vlaamse problematiek in onze hoofdstad.

In de schoot van het VGV werd in 1980, met de leuze van Willem van Oranje voor ogen, het Overlegcentrum van Vlaamse artsen (OVA) opgericht, waarvan het voorzitterschap aan ondergetekende opgedragen werd. Het OVA slaagde uiteindelijk niet in zijn opzet om de Vlaamse artsen (verenigingen) in één federatie samen te brengen. Maar toch heeft het VGV door dit initiatief zeker bijgedragen tot het verzachten van de scherpe tegenstellingen tussen de artsensyndicaten. Overigens is het VGV steeds een mogelijk trefpunt voor verdere gelijkaardige contacten gebleven. De initiatieven van het VGV op het culturele vlak (eerst onder impuls van onze betreurde collega L. Pairon, en thans onder leiding van onze huidige voorzitter) worden sinds geruime tijd door de Vlaamse artsen zeer geapprecieerd. Zij stimuleren zeker de culturele belangstelling in het medisch korps en vervullen zonder twijfel in de huidige tijd een belangrijke, zij het minder spectaculaire, taak.

Waarheen?

Een terugblik naar het verleden zonder gerichtheid op de toekomst zou slechts een melancholische mijmering geweest zijn. Daarom wens ik bij deze gelegenheid ook enkele gedachten te verwoorden omtrent

bijzondere krachtlijnen voor de toekomst van dit nieuwe V.GV

Voor wat onze traditionele Vlaamse doelstellingen betreft blijft Brussel en omgeving ook voor de Vlaamse artsen een zorgenkind dat nog steeds intensieve Vlaamse zorgen nodig heeft na de komende verkiezingen wellicht nog meer dan nu. Zelfs indien wij ons op zuiver medica-sociaal vlak houden kan men niet ontkennen dat er voor de Vlaming in Brussel en met name vooral in de ziekenhuizen nog veel te verbeteren valt.

Dat de noodzakelijke aanpassingen in dit midden ook belangrijke gevolgen moeten hebben voor de beroepsmogelijkheden van Vlaamse artsen in Brussel hoeft geen nader betoog. Dat, in de huidige omstandigheden, deze problematiek bij de "nationaal" gestructureerde artsensyndicaten in de koelkast zit is al even duidelijk. Indien dus ergens de krachten van Vlaamse artsen moeten gebundeld worden, gesteund door het VGV, dan is dit wel in Brussel. In deze optiek worden anderzijds van elke Vlaamse arts (vooral dan) in Brussel hoge kwaliteiten verwacht op gebied van medische praktijk, algemene cultuur en meertaligheid. Het is immers minder moeilijk rechten af te dwingen indien men ook respect kan afdwingen.

Tweede belangrijk punt is de toestand van het Vlaams wetenschappelijk onderzoek. Het VGV heeft aan dit aspect van de Vlaamse problematiek zijn najaarsvergadering in 1985 gewijd. Uiteraard is research in principe universeel. Doch in de huidige technologische evolutie hangt het wetenschappelijk

onderzoek steeds nauwer samen met goede structuren en beschikbare middelen. De vermelde VGV-najaarsvergadering heeft bijgedragen tot de algemene Vlaamse bewustwording omtrent dit aspect van het probleem. De Vlamingen moeten dus waakzaam en beslist hun deel van de beschikbare nationale en Europese middelen opeisen ... om deze dan ook emstig en ten volle te gebruiken. Vanuit de bevolking moet opnieuw een sfeer van verdiende waardering groeien voor fundamentele research. Samen met de andere Vlaamse vereniging kan het VGV hier zijn steentje bijdragen.

De verhouding Vlaanderen-Nederland en de uitbreiding van Vlaams-Nederlandse contacten is een andere krachtlijn voor de VGV-werking, zeker gezien in het licht van de verdere Europese samenwerking. Het feit dat men af en toe ervaart dat de grens tussen Nederland en Vlaanderen minder eenvoudig uit te gommen is dan sommigen dachten moet ons niet te zeer ontgoochelen. Wellicht is hier op termijn meer onderling begrip en wederzijdse samenwerking te bereiken indien men streeft naar een meer volwassen verhouding: met kennis van ons gemeenschappelijk verleden als basis, maar met helder inzicht in (en wederzijds aanvaarden van) onze actuele verschillen.

Een andere algemene VGV-krachtlijn, die voor het Vlaanderen van morgen van levensbelang zal zijn, is het pluralisme. Ik heb het hier niet over een soort rekenkunde waarmee de gevestigde politieke formaties wensen te poken op het machts-terrein. Ik gebruik dit woord hier in de zin van weder-

zijdse verdraagzaamheid, van het creëren van een atmosfeer waarin ieder mens met zijn eigen gedachtengoed zich thuis kan voelen en zich aanvaard en gerespecteerd weet, gewoon als lid van onze leefgemeenschap. We zijn in Vlaanderen nog ver verwijderd van dit soort pluralisme, ook binnen de eigen sterker geprofileerde Vlaamse middens. Naar mijn gevoel kan het VGV ook hier, in contact met andere Vlaamse verenigingen, wat vastgeroeste stellingen helpen losweken en droeve reflexen doen verdwijnen. De in Vlaanderen zo gewenste "depolitiserende" van een hele reeks van maatschappelijke sectoren is tot mislukken gedoemd, zolang zij niet steunt op dit echt pluralisme.

Op meer specifiek medico-sociaal gebied zijn voor het VGV nog belangrijke krachtlijnen te schetsen. De bijzonderste krachtlijn is zonder twijfel de zorg voor de kwaliteit van de geneeskunde die wij als Vlaamse artsen aan de mensen bieden. Hierbij dient volle aandacht te gaan naar een gezond evenwicht tussen klinische en psychologische begeleiding en technologische hulpmiddelen. Uit bekende en ook vrijgegeven cijfers blijkt zonder meer dat dit evenwicht met een "Vlaamse" mentaliteit op economisch meer verantwoorde wijze bekomen wordt. Deze realiteit geeft reeds voldoende grond aan de eis van het VGV voor meer autonomie van de geneeskunde in Vlaanderen. Ik gebruik hier met opzet niet het woord "federalisering", omdat de taboe-reflexen die dergelijke term veroorzaken, soms ook in onverdachte Vlaamse middens, dikwijls redelijke en haalbare alternatieve oplossingen verhinderen. Indien de Vlaamse artsen kun krachten wil-

len bundelen, en indien de Vlaamse Gemeenschap zich bewust wordt van het belang ervan, (ook van het economisch belang): het gaat hier om rechtvaardige verdeling van miljarden) dan is een "communautarisering" van de geneeskunde even haalbaar (en trouwens even wenselijk) als die van het onderwijs. Een correcte verdeling van de voor geneeskunde beschikbare middelen tussen de gemeenschappen in ons land moet trouwens geen hinderpaal zijn voor solidariteit "met open ogen" tussen Vlamingen en Walen. Maar er zijn ook grenzen van redelijkheid die niet kunnen overschreden worden.

Tenslotte nog een kleine bedenking bij de krachtlijn "VGV-kultuur", taak die door Prof. F. Fransen treffend en gevat werd verwoord als "kultuur brengen, en als het kan cultuur scheppen ...

"Ik twijfel er niet aan dat het VGV ruimschoots voldoet (en verder zal voldoen) aan het "brengen van cultuur

"Misschien moeten wij ook eens meer inspanningen doen om artsen die cultuur scheppen te steunen en wat meer aan bod te laten komen.

"En als het kan zelf cultuur scheppen.."

Bij een gelegenheid als deze mag ik dit overzicht van 65 jaar VGV niet sluiten zonder een woord van dank aan alle collega's die het VGV (dikwijls achter de schermen en achter de uren) trouw gediend hebben. Met name wil ik hier vernoemen Dr. Rampart (secretaris), Dr. Seis (penningmeester) en Dr. Gyselinck (hoofdredacteur van Periodiek). Veel dank is het VGV ook verschuldigd aan Mevrouw Verhuist (administratiesecretaresse) en de Heer Verhuist, zonder wiens medewerking elke algemene vergadering zeker minder vlekkeloos zou verlopen zijn.

Noël Van Strijthem,
8 november 1987

Missie van het Vlaams Artsenverbond

Wat is het VAV?

Het Vlaams Artsenverbond (VAV) (recente naamwijziging van Vlaams Geneeskundigenverbond of VGV) is een sociaal-culturele vereniging voor en van Vlaamse artsen.

Het VAV heeft geen syndicale, partijpolitieke of filosofische bindingen. De rechtsvorm van het VAV is een vereniging zonder winstoogmerk (vzw). De gewijzigde statuten staan op onze VAV-webstek www.vlaamsartsenverbond.org (rubriek bestuur).

Elementen van de geschiedenis van het VAV vindt u terug in *Periodiek* (2013/4, 2014/1 en 2) en op www.vlaamsartsenverbond.org (rubriek historiek).

Doelstellingen

1. Realisatie van een **autonome Vlaamse gezondheidszorg** als onderdeel van een autonome Vlaamse sociale zekerheid (SZ) en op termijn de volledige autonomie van de Vlaamse Gemeenschap

Op 8 februari 1995 onderschreef het VGV het standpunt van het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV) “De organisatie en de financiering van de SZ moet zo vlug mogelijk onder de verantwoordelijkheid van Vlaanderen en Wallonië gebracht worden”. Het VGV trad ook toe tot het Aktiecomitee voor een Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ), een werkgroep van het

OVV (Brochure AK-VSZ “Naar een Vlaamse Sociale Zekerheid”, februari 1996).

Het VAV laat bij zijn streven naar een integrale Vlaamse gezondheidszorg de inwoners van Brussel niet vallen. Daarom eist het de communautarisering van de gezondheidszorg, dus een overheveling naar de Vlaamse en Franse Gemeenschap, waarbij de inwoners van Brussel kunnen kiezen voor het stelsel van een van beide gemeenschappen, zoals bepaald in resolutie nr. 4 van het Vlaams Parlement van 3 maart 1999 (AK-VSZ: “Uw Vlaamse sociale zekerheid na de zesde staatshervorming?”, april 2014, p. 14-18, www.akvsz.vlaanderen). Communautarisering staat in tegenstelling tot regionalisering, waarbij de overheveling zou gaan naar het Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Onze argumenten voor een autonome Vlaamse gezondheidszorg zijn: eigen klemtonen leggen, het beleid efficiënter maken en de gemeenschappen responsabiliseren tot een spaarzamer beleid. De argumenten, de tegenwerpingen en het antwoord hierop worden besproken in een afzonderlijk document “Naar een communautarisering van de gezondheidszorg in het kader van een Vlaamse SZ” (zie Periodiek 2017/1, p.13 – 17).

Over de institutionele vorm van de toekomstige Vlaamse autonomie, confederalisme of onafhankelijkheid, neemt het VAV geen standpunt in.

Het VAV denkt ook na over de integratie van de immigranten en over de samenwerking met andere volkeren binnen de Europese Unie.

Het VAV steunt bovendien ontwikkelings samenwerking met andere volkeren in de wereld.

2. Nederlandstalig aanbod van geneeskundige zorg en dienstverlening in gans Vlaanderen – met inbegrip van de Vlaamse Rand - en in zijn hoofdstad Brussel; bovendien behoud van de Nederlandstalige universitaire opleiding in de geneeskunde

Het doel om alle Nederlandstaligen in Brussel te laten genieten van een Nederlandstalige dienstverlening, zowel op het niveau van de huisartsen, de specialisten in en buiten de ziekenhuizen en in de spoeddiensten, is nog niet gerealiseerd. Goede initiatieven, zoals het Huis voor Gezondheid (www.huisvoorgezondheid.be) worden door het VAV moreel ondersteund.

Doch ook buiten Brussel en Vlaams-Brabant rijzen er nog problemen. Zo is het oorspronkelijk aanbod van het universitair medisch onderwijs in het Engels voor buitenlandse

studenten uitgegroeid tot een systeem dat in meerdere universiteiten steeds verder als vanzelfsprekend opgedrongen wordt aan de Vlaamse studenten.

Onze argumenten voor het behoud van het Nederlands zijn: het belang van de moedertaal voor genuanceerde kennisoverdracht, de zorg voor de autochtone en allochtone sociaal zwakkeren, het behoud van het Nederlands als wetenschappelijke taal en het EU-principe “eenheid in verscheidenheid” (Periodiek 2009/1, p. 16-17).

3. Behartiging van de *belangen en de standpunten* van de *Vlaamse artsen in nationale en internationale organisaties*

Als gevolg van de EU-richtlijn van vrij verkeer van artsen binnen de EU, op voorwaarde van de (dubbelzinnig geformuleerde) kennis van één officiële taal van “de plek” waar ze hun beroep wensen uit te oefenen, zijn er in Vlaanderen en Brussel tal van buitenlandse artsen actief die het Nederlands niet machtig zijn. Een amendement van Vlaamse leden van het Europees Parlement, ondersteund door het VGV, om die richtlijn aan te passen in overeenstemming met de patiëntenrechten in de Belgische situatie, heeft het in 2013 niet gehaald. (Periodiek 2013/4, p. 9 en 20; 2014/1, p. 32). Het

probleem is nu terug actueel geworden in de rand van de discussies over de contingentering. Er is dus nog werk aan de winkel voor het VAV en de Vlaamse politici in België en het Europees Parlement.

4. Bevordering van de *samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse organisaties van geneeskunde*

Actiemiddelen

1.

Voor de studie van medico-sociale problemen en de verspreiding van ingenomen standpunten maakt het VAV gebruik van verschillende kanalen:

- Ongeveer om de twee jaar wordt een *symposium* rond een bepaald thema georganiseerd.

Een overzicht sinds 2000:

- 23 juni 2001:
“Welke geneeskunde willen wij in Vlaanderen?” (De Schelp, Vlaams Parlement te Brussel)
- 14 september 2002:
“Integratie van preventieve en curatieve geneeskunde – Naar een Vlaams gezondheidsbeleid” (De Schelp, Vlaams Parlement te Brussel)
- 8 mei 2004:
“Gezonde gezondheidszorg in een gezonde economie – De economische aspecten van de Vlaamse gezondheidszorg” (De Schelp, Vlaams Parlement te Brussel)

- 18 maart 2006:
“25 jaar Vlaamse gezondheidszorg – Preventie is samenzorg” (samen met VVMV, De Schelp, Vlaams Parlement te Brussel)
- 18 oktober 2008:
“Naar een blauwdruk voor een Vlaamse gezondheidszorg – Leren uit buitenlandse ervaringen” (samen met Doktersgild Van Helmont, De Schelp, Vlaams Parlement te Brussel)
- 23 oktober 2010:
“Armoede en gezondheidszorg in Vlaanderen” (samen met VVMV en Doktersgild Van Helmont, De Schelp, Vlaams Parlement te Brussel)
- 13 oktober 2012:
“Contingentering: zegen of vloek?” (met de steun van Doktersgild Van Helmont, Paleis der Academiën te Brussel)
- 22 februari 2014:
Debat over “Nieuwe rol van zorgverzekeraars/ziekenfondsen” en “Digitale medische communicatie” (Antwerpen)
- 27 september 2014:
“Welke toekomst voor de Forensische Psychiatrie in Vlaanderen?
– Forensische Psychiatrische Centra: een oplossing voor de schande van de internering?” (samen met de

- Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België, Paleis der Academiën te Brussel)
- 23 september 2017:
Vlaamse gezondheidszorg na de 6de staatshervorming (KBC te Brussel)
  - 12 oktober 2019:
Gezondheidszorg voor de Vlamingen met bijzondere aandacht voor Brussel en de Vlaamse Rand – In memoriam Dr. Robrecht Vermeulen, (samen met Doktersgild Van Helmont, KBC te Brussel)
  - 16 oktober 2021:
Na corona eindelijk een zelfstandig Vlaamse gezondheidszorg? (KBC te Brussel)
- Het **VAV-tijdschrift** *Periodiek* verschijnt viermaal per jaar in gedrukte en elektronische versie, beschikbaar op www.vlaamsartsenverbond.org
  - Op de **VAV-webstek** www.vlaamsartsenverbond.org verschijnt bijkomende informatie over door het VAV ingenomen standpunten en VAV-activiteiten (culturele activiteiten en symposia). Verder kunnen alle nummers van *Periodiek* er ook elektronisch worden geraadpleegd. Tenslotte vindt u er inlichtingen over het VAV-bestuur, over de VAV-historiek en over de wijze waarop u met het VAV contact kan nemen.

- Tijdens de **jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van het VAV** wordt verslag gebracht over de werking gedurende het voorbije jaar en worden de plannen van het volgende jaar besproken en afgetoetst aan het oordeel van de leden.

2.

Voor het realiseren van de ingenomen standpunten maakt het VAV bovendien gebruik van:

- **persberichten**
- **brieven en bezoeken aan politici, vertegenwoordigers van de overheid en andere actoren in de gezondheidssector.**

Zo heeft het VAV in de loop der jaren een uitgebreid netwerk uitgebouwd.

3.

De organisatie van **culturele manifestaties**, hoofdzakelijk geleide bezoeken aan tentoonstellingen van vooral beeldende kunsten en geschiedenis, leidt tot betere contacten en samenwerking tussen de VAV-leden onderling. Het VAV plant jaarlijks drie tot vier dergelijke bezoeken met gids.

De Raad van Bestuur van het VAV,
25 januari 2017

A
VVK
V

HIER LIGGEN HUN LIKEN
ALS ZADEN IN 'T ZAND
HOOP OP DE OOGST
O. VLAANDERLAND

Het VGV aan begin van een nieuw millenium

Toespraak bij overdracht voorzitterschap 2008

AVV VVK Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Kristus... staat nog steeds op de Ijzertoren, maar staat de Ijzertoren er nog voor?? AVV VVK stond vroeger op de voorpagina van de Standaard... AVV VVK stond steevast op het eerste blad van al mijn schriften, van in de 6de Latijnse tot in het zesde jaar geneeskunde... Ik heb dat dus met de moedermelk meegekregen, en het was in die geest dat ik in 2002 het voorzitterschap van het VGV opnam. Het was simpelweg mijn taak. Het werk aan het Vlaamse huis is nog niet af, en dus moet een vereniging als het VGV blijven bestaan en verder activiteiten blijven ontplooiën tot het Vlaamse volk zijn gezondheidszorg zelf kan beredderen. Dat was zo in mei 2002 en dat is jammer genoeg vandaag nog altijd zo. Brugge was toen culturele hoofdstad van Europa en we hadden net de prestigieuze Van Eyck tentoonstelling bezocht, toen ik de voorzittershamer overnam van Eric Ponette. Een gevierd emeritus professor in de radiologie werd opgevolgd door een 45-jarige orthopedisch chirurg die eigenlijk al zijn handen meer dan vol had met de dagelijkse medische praktijk en met 5 kinderen waarvan de oudsten volop in de puberteit zaten – en er nu eigenlijk nog altijd niet uit zijn! Want die puberteit duurt veel langer dan wat ik daarover leerde in de lessen endocrinologie

en gynaecologie. Tijdens de ergste pubertaire crisissen denk ik soms dat nog eerder BHV zal gesplitst zijn, dan de puberteit van mijn kinderen voorbij. De nuchtere wetenschapper in mij beseft de dag na zo een uitspraak dat ik de Vlaamse politici weer eens overschat heb, en het Franstalige Belgische establishment – gedirigeerd door het koningshuis – weer eens onderschat heb. Door die professionele en familiale redenen had ik eigenlijk te weinig tijd om de taak ten volle in te vullen, en van in het begin was er de stilzwijgende overeenkomst dat Eric nog voor een groot deel de intellectuele last op zijn schouders nam, en ik de uitvoerende. Op die zomerse dag in Brugge was ik ineens voorzitter van het VGV. Een fiere vereniging die net als haar bezieler en boegbeeld, Robert de Beule, 80 jaar geworden was. Een vereniging met het prestige van haar leeftijd, maar ook met de mankementen van haar ouderdom. Ik zal het wel en wee van het VGV in die periode van zes jaar hier niet overlopen. Daarvoor dienen de jaarverslagen op de statutaire vergaderingen, Periodiek en de webstek. Ik zal me beperken tot enkele belangrijke evenementen enerzijds, en tot het aanhalen van feiten en momenten die me persoonlijk beroerd hebben. In de periode 2002-2008 zijn dat in de eerste plaats onze symposia en colloquia

in het Vlaams Parlement. In 2001 was reeds een aanzet gegeven met het symposium "Welke geneeskunde willen wij in Vlaanderen?". Daar discuteerden we over de huisartsgeneeskunde en over de specialistische geneeskunde intra- en extra-muros. Dat was de eerste in een reeks van studiedagen, waar we als VGV het heft in handen namen om de weg naar een eigen Vlaams gezondheidsbeleid af te bakenen, of toch alleszins mee richting te geven. In 2002 congresseerden wij over de "Integratie van preventieve en curatieve geneeskunde", waarbij we niet alleen het gezond verstand en de WHO (Wereld Gezondheid Organisatie) volgden – die zegt dat prevention, cure and care naadloos op elkaar moeten aansluiten – maar waarbij we ook de politieke wereld herinnerden dat de gezondheidszorg al sedert 1980 toegewezen is aan de gemeenschappen. In 2004 resulteerde de samenwerking met VOKA in een colloquium over de "Economische aspecten van de Vlaamse gezondheidszorg", met o.a. VOKA-medewerkster Sonja Teughels, ere-rector Roger Dillemans en minister Wivina Demeester. Het model dat zij toen uiteenzette kan ons vandaag nog altijd inspireren. In 2006 vierden wij samen met het VVMV (Verbond van Vlaamse MedischWetenschappelijke Verenigingen) 25 jaar Vlaamse gezondheidszorg, wederom onder het motto "Preventie is samenzorg". In 2007 kozen we voor een soort intermezzo met een politiek debat in de aanloop naar de federale verkiezingen. Het debat miste zijn effect niet want de bewust afwezige Sp.a etaleerde enkele dagen later op een persconferentie zijn dissidente visie op de communautarisering

van de gezondheidszorg, met een spetterende verkiezingsnederlaag tot gevolg. Het weze hen een les: geen enkele Vlaamse politieke partij schroeft ongestraft de drang naar Vlaamse zelfstandigheid terug! En nog maar enkele weken geleden werd de kroon op het werk gezet. Met de medewerking van buitenlandse deskundigen en van de voorzitter van de Vlaamse gezondheidsraad gaven we de aanzet "naar een blauwdruk voor een Vlaamse gezondheidszorg". Hieraan moeten we de volgende weken en maanden verder werken, zodat die blauwdruk er effectief komt. Die symposia zijn geëvolueerd van een drieluik naar een vier- en vijf-luik, en we mogen terecht fier zijn op de verslagboeken die werden afgeleverd. We zetten de Vlaamse gezondheidszorg stilaan mee op poten. Een bewijs daarvoor, ik herhaal het met genoegen, zijn de zeer frequente bezoeken aan onze webstek op de momenten dat er in de parlementen gedebatteerd wordt over gezondheidszorg. Voor politici en beleidsmakers blijven we een referentie als het over gezondheidsbeleid in Vlaanderen gaat. We moeten de kwaliteit van onze studiedagen hoog houden. Die studiedagen zijn uitgegroeid tot het paradepaardje van het VGV. Als voorzitter had ik vooral een faciliterende en coördinerende rol. De verwezenlijking van deze organisaties is de verdienste van de werkgroepen die veel vergaderden, meestal ten huize Ponette op de Schoonzichtlaan in Winksele, en die bestonden uit bestuursleden en VGV-leden aangevuld naargelang noodzaak en onderwerp met externen. Ik zal verder geen namen noemen, want onvermijdelijk zal ik er vergeten. Maar ik dank iedereen die

meehielp in welke functie dan ook. Die symposia springen in het oog en waren dus letterlijk blikvangers. De geschiedenis zal uitwijzen hoe belangrijk ze waren voor de realisatie van een eigen Vlaamse gezondheidszorg. Ik geef ze alvast een centrale plaats in mijn overzicht van 2002 tot 2008. Er gebeurde nog vanalles in de vereniging en elders werd en wordt daarover gerapporteerd. Van de bestuursleden verkozen in 2002 zijn er vandaag nog 6 kandidaat, of intussen herverkozen. Dat getuigt van hun standvastige inzet, die onze dank en respect verdient. Van 1992 tot 2002 was ik secretaris van het VGV. Toen ik in 2002 een rijtje opschoof moest ik in die functie vervangen worden. Dat gebeurde wel, maar vrij snel nam hij ontslag. Er kwam een nieuwe secretaris, maar ook die bleef niet lang. Steeds om zeer begrijpelijke redenen, maar vele maanden moesten we de krachten bundelen en de taken verdelen om dat op te vangen. Dat lukte wel, maar we voelen ons toch veel beter nu we opnieuw een vaste secretaris hebben. Maar deze problematiek is wel illustratief voor het personeelsprobleem dat een vereniging zoals het VGV voortdurend parten speelt. Welke de bestuursfunctie ook is, het blijft een moeilijke evenwichtsoefening om dat te combineren met de medische praktijk, het gezin en engagementen in andere verenigingen. Want ik verklap geen geheim als ik vaststel dat vele verenigingen in de Vlaamse Beweging beroep doen op steeds dezelfde uitdunnende schare mensen. Anderzijds kan een vereniging maar groeien en bloeien als de bestuursfuncties effectief én actief worden ingevuld. Met dat dilemma heb ik ook 6 jaar geworsteld. Er wordt veel

van ons verwacht, en we kunnen het niet altijd waarmaken. Men verwacht dat de vereniging professioneel wordt geleid en gerund, maar we zijn geen professionals. Soms ontbreekt het ons aan tijd, soms aan talent, soms zijn we gewoon te moe of uitgeblust. Ik had daarover vaak een onbestemd gevoel. Na al die jaren besef ik dat het moeilijkste knelpunt is: hoe deze vereniging draaiende te houden met de beperkte middelen – en daarmee bedoel ik zowel menselijke als financiële – waarover we maar beschikken!?! Het is heden ten dage inderdaad moeilijk om mensen te motiveren tot een engagement in een vereniging als het VGV. Dat geldt niet alleen voor formele inzet voor en het bijdragen tot de werking van de vereniging, het geldt a fortiori voor de ledenwerving en de verjonging. Hoewel de publieke opinie in het algemeen – zeker sinds de laatste aanslepende regeringsvorming – opschuift naar meer autonomie voor Vlaanderen, en hoewel diverse peilingen en polls aanwijzen dat 2/3de van de Vlaamse artsen gewonnen zijn voor een splitsing van de gezondheidszorg, toch slagen we er niet in meer Vlaamse artsen lid te maken van het VGV. Onze volgehouden inspanning om artsen en publiek te overtuigen van de noodzaak van een eigen Vlaamse gezondheidszorg levert blijkbaar vruchten op, maar dat resulteert niet in een verhoogd ledenaantal. We moeten dus onze actuele leden koesteren en door niet aflatende persoonlijke contacten collegae blijven aanspreken. Met mondjesmaat komen er toch jongeren bij. We moeten hen blijven overtuigen van onze doelstellingen en van de noodzaak om zoveel mogelijk artsen voor die idee te winnen. Hoe

meer leden, hoe groter het draagvlak. We moeten ook naar de jongeren toe gaan en ze actief bij onze werking betrekken. Ik herhaal mijn voorstel om volgend jaar geen symposium of colloquium te organiseren, maar een jaarvergadering te wijden aan het actualiseren van de doelstellingen, de strategie en de werking van het VGV. Volgens mij moet zeker het lidmaatschap herbekeken worden. Zetten we de deur open voor andere medische beroepen? Proberen we meer via het internet en interactief te werken, zodat we via de webstek aan meer leden en meer fondsen komen? Jongeren zijn nodig om het VGV een toekomst te bezorgen. En hoe zie ik die toekomst? Net zoals mijn voorgangers herhaal ik dat het VGV moet blijven bestaan zolang de gezondheidszorg en het gezondheidsbeleid niet overgeheveld zijn naar Vlaanderen. "Als Vlaamse waakhond", zoals Robert de Beule steeds zei. Maar we moeten ons bevragen hoe we dat willen verwezenlijken. Nu zijn we een socioculturele vereniging die als drukingsgroep zijn politiek-maatschappelijke rol speelt. Evolueren we naar een denktank over de Vlaamse gezondheidszorg? We genieten immers vooral het laatste jaar veel aandacht in "de Huisarts" en "Artsenkrant", en we moeten deze bekendmaking als opportuniteit gebruiken om leden te werven, en om ons te blijven positioneren als belangrijke speler in het debat over de Vlaamse gezondheidszorg. Als denktank moeten we de ambitie hebben niet alleen in de medische pers, maar ook in de algemene media aan bod te komen. En dat wordt steeds moeilijker omdat de media niet meer Vlaamsgezind zijn, in de letterlijke betekenis van het woord. Voor die denktank is een

interactieve webstek onontbeerlijk. Daar moet werk van gemaakt worden, maar dat kost geld. Misschien moet de nieuwe penningmeester mee op zoek naar sponsors? De culturele peiler blijft voor mij een wezenlijk aspect van het VGV. Ik denk dat we VGVcultuur moeten herwaarderen. Misschien terug wat meer activiteiten organiseren, wellicht wat kleinschaliger, maar dan kunnen we het ook gezelliger maken. Waarom niet eens afspreken met de vrienden van vroeger, of collega's uit de kring, en na het bezoek aan theater of tentoonstelling in een knusse atmosfeer bijpraten en ze op weg zetten naar het VGV? Het voorzitterschap van het VGV boodt me de gelegenheid om binnen het bestuur, met VGV-leden, in de Vlaamse Beweging, in de politiek, enz ...nieuwe contacten op te bouwen en vroegere contacten en vriendschappen uit te diepen. Dat was bijvoorbeeld tijdens een verrijkend debat, op een van de culturele activiteiten, of bij één van de vele avondlijke vergaderingen. Als Vlaams-nationalist waren die ontmoetingen met gelijkgezinden steeds aangenaam en hartverwarmend. En dat was zeker een meerwaarde. Mijn tijd zit erop, zowel de spreektijd als het voorzitterschap. In volle vertrouwen geeft ik de voorzittershamer nu door aan Jan Dockx, die ik al ken van in de studententijd hier in Gent. Voor wie het nog niet wist, wij zijn jaargenoten, en Jan was toen ook al onze praeses. Ik wil deze vergadering passend afsluiten door de eerste twee strofen van ons volkslied te zingen. Wil daarvoor rechtstaan. Ze zullen hem niet temmen, De fiere Vlaamse leeuw,

Jan Van Meirhaeghe,
22 november 2008

100 jaar Vlaamse actie en verwezenlijkingen van het VAV

Onze naam

Onze 100-jarige vereniging met de huidige naam “Vlaams Artsenverbond (VAV)” werd opgericht op 28 mei 1922 te Antwerpen door Dokter Leopold Goyens onder de naam “Algemeen Vlaamsch Geneesherenverbond” (AVGV).

Na WO II werd het AVGV door de Belgische overheid ontbonden.

Op 2 september 1945 werd het AVGV heropgericht onder de naam “Vereeniging der Vlaamsche Geneesheren van België”.

In 1959 kreeg het verbond als benaming “Vlaams Geneesheren Verbond” (VGV).^{1,2}

In 1998 werd wegens het toenemend aantal vrouwelijke collega’s overgegaan tot een nieuwe naamswijziging: “Vlaams Geneeskundigenverbond” met behoud van de afkorting VGV.

In 2017 tenslotte werd de stap gezet naar het “Vlaams Artsenverbond (VAV)”.

De vernederlandsing van de Gentse universiteit

De strijd voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit valt gedeeltelijk samen met de periode vóór en na de stichting van het AVGV. Het is dus niet verwonderlijk dat onze vereniging in die strijd een belangrijke rol heeft gespeeld. Voor de voorgeschiedenis is het relevant te weten dat koning Willem I in 1816 3 rijksuniversiteiten oprichtte in de zuidelijke gewesten van het Verenigd Koninkrijk: Gent, Leuven en Luik, met het Latijn als onderwijstaal. Bij het einde van het Verenigd Koninkrijk in 1830 werd de onderwijstaal in deze drie het Frans.

In de tweede helft van de 19de eeuw en het begin van de 20ste eeuw werden meerdere stapjes gezet richting vernederlandsing: in 1854 kwam er een facultatieve cursus over “la littérature flamande” door Constant Serrure en Jacob Heremans, en in 1890 volgde een cursus strafrecht in het Nederlands. In 1897 tenslotte publiceerde de Hogeschoolcommissie onder leiding van Max Rooses en Julien Mac Leod een verslag met een plan van stapsgewijze vernederlandsing van de Gentse universiteit met uitzondering van de ingenieursopleidingen. En in maart 1911 werd onder invloed van de katholiek Frans van Cauwelaert, de liberaal Louis Franck en de socialist Camille Huysmans (“de Drie Kraaiende Hanen”) een wetsvoorstel ingediend voor de geleidelijke invoering van het Nederlands als onderwijstaal aan de Gentse universiteit vanaf het academiejaar 1916 – 1917.

De eigenlijke vernederlandsing verliep in drie fasen.

EERSTE FASE:

Tijdens de Duitse bezetting gaf kanselier Theobald von Bethmann – Hollweg in december 1914, in het raam van de “Flamenpolitik”, de opdracht aan de nieuwe gouverneur-generaal Morits von Bissing “die Ausgestaltung der Universität Gent zu einer rein flämischen Lehranstalt”. Op 30 december 1915 kondigde von Bissing de vernederlandsing officieel aan. In februari 1916 bleek dat slechts 8 professoren zouden

meewerken aan een Vlaamse universiteit die door de Duitsers geopend werd. Die heropening gebeurde in oktober 1916: von Bissing droeg de “Vlaamsche Hoogeschool” plechtig over aan de academische overheid. Na de realisering van deze zo lang gekoesterde droom juichten de activisten in Vlaanderen, doch hielden de passivisten zich op afstand. Na anderhalf jaar waren er 392 studenten, doch in oktober 1918 werden de poorten van de “Vlaamsche Hogeschool” gesloten en er stonden de studenten represailles te wachten.

TWEEDE FASE:

Op 22 november 1918 verklaarde koning Albert I tijdens een plechtige troonrede: “*Le Gouvernement prospèrera au Parlement de créer dès à présent les assises d’une université flamande à Gand.*”

Onderwijsminister Pierre Nolf, hoogleeraar te Luik, werkte een compromis uit: het liet de Gentse studenten voortaan kiezen tussen een “Vlaams regime” (twee derde van de cursussen in het Nederlands, een derde in het Frans) en een “Frans regime” (twee derde van de cursussen in het Frans, een derde in het Nederlands).

Op 18 juli 1923 kreeg het compromis een meerderheid in de Senaat en op 27 juli ook een meerderheid in de Kamer. Doch noch de Franstaligen, noch de Vlamingen, waren gelukkig: er kwam vooral verzet van de Vlaamse jongeren en radicalen tegen het Nolf-systeem (de “Nolf-barak”).

Aan het tweeslachtig Nolf-systeem kwam een einde toen het parlement, onder de indruk van de Bormsverkiezing (1929) en bevreesd voor eventuele rellen tijdens het eeuwfeest, in 1930 besloot de knoop door te hakken.

DERDE FASE:

De toenmalige regering, geleid door Henri Jaspar, koos voor een oplossing waarbij:

1. vanaf het academiejaar 1930 – 31 het onderwijs aan de Gentse universiteit in het Nederlands zou worden gegeven;
2. ook de bestuurstaal van de universiteit het Nederlands zou zijn;
3. de vernederlandsing trapsgewijze zou worden ingevoerd;
4. de ingenieursopleidingen nog tot 1935 – 36 volgens het Nolf-regime zouden worden georganiseerd.

Nadat de Kamerleden op 5 maart 1930 met een ruime meerderheid, en een maand later de senatoren – eveneens met een ruime meerderheid – een positieve stem uitbrachten, kon koning Albert I op 5 april 1930 de wet bekrachtigen die op 16 april in het Staatsblad verscheen.

Op 21 oktober 1930 opende August Vermeylen als eerste rector van de vernederlandsde universiteit het academiejaar.³

Meerdere leden en bestuursleden van het AVGV speelden een rol in de vernederlandsing van de Gentse universiteit.

Bij de gedeeltelijke vernederlandsing in 1923 werd Prof. Dr. Jan Frans Franssen benoemd tot hoogleraar in de psychologie.⁴

Prof. Dr. Leon Elaut was in 1917 student aan de von Bissing Universiteit en in 1939 werd hij gewoon hoogleraar aan de Gentse universiteit.⁵

Dr. Robert “Max” Roosens studeerde tijdens zijn doctoraatsjaren aan de Gentse universiteit tijdens het Nolf-regime.⁶

Dr. Adriaan Martens promoveerde in 1912 aan de Gentse Rijksuniversiteit tot doctor in de geneeskunde en ging zeer vroeg voorop in de strijd voor vernederlandsing van de Gentse universiteit. Toen de “Vlaamsche Hoogeschool” in Gent onder de Duitse bezetting in 1916 tot stand kwam, behoorde Martens tot de nieuwe hoogleraren.⁷

Dr. Hilaire Gravez, tijdens WO I hulpdokter en officier aan het IJzerfront, nam actief deel aan de actie voor vernederlandsing van de Gentse universiteit.⁸

De actie van Prof. Dr. Frans Daels voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit werd geconcretiseerd in zijn voorzitterschap van de “Commissie ter Vervlaamsing van de Gentsche Hoogeschool” in 1922 en van de “Commissie voor Hoger Onderwijs in Vlaanderen” in 1929.⁹

Het Vlaams Aktiecomitee voor Volksgezondheid (VAKV)

Het VAKV werd opgericht in november 1960 op initiatief van het Verbond der Vlaamse Academici (VVA), het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel (VVO) en het Vlaams Geneesherenverbond (VGV), als voortzetting van het Vlaams Aktiecomitee voor het Rode Kruis. De drie Vlaamse cultuurfondsen en een 35-tal Vlaamse verenigingen van alle filosofische strekkingen traden toe. Het VAKV werd voorgezeten door Dr. Robert de Beule.

De onmiddellijke aanleiding tot de stichting waren de taaltoestanden bij het medisch schooltoezicht waar Vlaamse leerlingen behandeld werden door Nederlands onkundige dokters en verpleegsters.

Andere werkterreinen waren:

- de werking van het Belgische Rode Kruis op taalgebied;
- de overwegend Franstalige samenstelling van de erkenningscommissies voor geneesheren-specialisten;
- wantoestanden op taalgebied inzake Vlaamse vertegenwoordiging in de voornamelijk Brusselse Commissies van de Openbare Onderstand (COO), in de ziekenhuizen en militaire hospitalen en in parastatalen zoals het Nationaal Werk van Oud-strijders, het Nationaal Werk voor Oorlogsinvaliden en het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn;

- de Vlaamse achterstand bij het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek en de Fondsen voor Fundamenteel Onderzoek.

In meerdere projecten kreeg Dr. Robert de Beule de actieve medewerking van Prof. Dr. Herman Van de Voorde, Prof. Dr. Omer Steeno en Senator Robert Vandezande.^{1, 10, 11, 12}

De actie van het VAKV lokte heel wat reactie uit van Franstalige kant. Zo omschreef 'Pourquoi pas?' in 1964 het VAKV als *"une nouvelle association folklorique qui devrait défiler, dans les cortèges de carnaval, aux côtés des Chinois de Saint-Josse et des Boerinnekes de Heist."* Bovendien werd Dr. de Beule meer dan eens persoonlijk bedreigd. Hij kreeg onder meer een anonieme brief in de bus met de tekst: *"Wij lezen in 'Pourquoi pas?' dat ge u wat interessant wilt maken met uwe Vlaamse overdreven gevoelens. Opgepast hoor! Anders zullen wij zorgen dat ge niet veilig thuis kunt zitten, en zo een schoon tijdbommetje aan uw lief huisje komen leggen. Een verwittigde man is er twee waard. Kalm dus, hé! Er zijn nog echte Belgen, hoor!"*^{10, 11}

De actie van het VAKV had enkele belangrijke realisaties tot gevolg. Vooreerst werden onder druk van het VAKV en met de medewerking van minister Jos Custers en Dr. Piet De Schouwer in 1961 de unitaire

erkenningcommissies voor geneesheren-specialisten gesplitst in een Nederlandstalige en een Franstalige Kamer.

De actie van het VAKV leidde in 1969 tot de splitsing van het unitaire Rode Kruis. Zo ontstond het “Rode Kruis Vlaanderen” met de medewerking van o.a. Marcel Thienpont, Dr. E. Mattelaer en Carl Vandekerckhove.

Op initiatief van het VAKV werd in 1967 een doorlichting van de taaltoestand in de Brusselse ziekenhuizen georganiseerd door de studiegroep “Mens en Ruimte”. Bovendien werd in 1972 door het VGV te Brussel een studiedag gehouden over de “Taaltoestanden in de geneeskundige sector te Brussel”, gevolgd door een interpellatie van Prof. Dr. Leon Elaut in het parlement. Zo werden de kiemen gelegd voor de latere oprichting van het VUB-ziekenhuis te Jette (10, 11, 12, 13).

In 1979 werd het VAKV opgeheven en de werking werd geïntegreerd in die van het VGV.^{10, 11.}

VGv-actie inzake de Vlaamse financiële achterstelling in het universitair onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

Op 12 oktober 1985 organiseerde het VGV te Lier een vergadering onder bovenvermeld thema.

Frans Van Nieuwenhove, directeur van het studie bureau van het rectoraat van de KU Leuven, schatte het Vlaamse

aandeel in de 6 beschreven massa's van de begroting van wetenschapsbeleid, met inbegrip van het universitair onderwijs, op iets minder dan 50 % tegenover een bevolkingsaandeel van 60 %.

Hij pleitte voor financiële zelfverantwoordelijkheid; hij vermeldde dat talrijke landen een groot deel van hun wetenschappelijk budget uit middelen van de deelstaten halen en dat het onderwijs in de meeste gevallen de zaak van de deelstaten is.¹⁴

Senator Rik Vandekerckhove, oud-minister van Wetenschapsbeleid, schatte het Vlaamse aandeel van de nationale onderzoekkredieten op 55,4 %, dat van de universitaire kredieten op 49,7 %, dat van de “programma's in functie van behoeften en op grond van objectieve criteria en selectieprocedures” op 45,5 %, en tenslotte dat van de Europese kredieten op 32 %.

Hij stelde het publiek voor de keuze tussen opnieuw een jarenlange strijd voor een behoorlijke verdeelsleutel of de opsplitsing van het nationale ministerie van Wetenschapsbeleid naar de gemeenschappen toe.¹⁴

Op 27 november 1986 richtte de Vereniging van Vlaamse Professoren Leuven (VVPL) samen met de Leuvense Organisatie van Vlaamse Assistenten en Navorsers (LOVAN) te Leuven een vergadering in met de rectoren Freddy Adams en Roger Dillemans over de Vlaamse financiële achterstelling van het universitair onderwijs en

wetenschappelijk onderzoek.¹⁵

In 1988 werd door ondergetekende, als voorzitter van VVPL, een petitie georganiseerd onder het Leuvense academisch en wetenschappelijk personeel voor de invoering van een financiële verdeelsleutel 60 N/40 F bij de verdeling van de universitaire en wetenschappelijke kredieten¹⁶; die petitie werd door een ruime meerderheid onderschreven.

In januari 1989 werd de bevoegdheid voor het ganse onderwijsbeleid in Vlaanderen van de nationale overheid naar de Vlaamse Gemeenschap overgeheveld (17). Men kan stellen dat VGV, VVPL en LOVAN dus de uiteindelijke stoot gaven voor de communautarisering van het ganse onderwijs.

Op 22 april 1989 tenslotte werd tijdens een door het VGV ingerichte vergadering in Leuven de balans opgemaakt onder de titel "De financiering van het Vlaams Universitair Onderwijs en het Wetenschappelijk Onderzoek voor en na het Regeerakkoord" met als sprekers: Dr. Robert de Beule¹⁵, UIA-rector Freddy Adams¹⁸, minister Hugo Schiltz en ondergetekende¹⁶. Ondanks mogelijke valkuilen¹⁸, groeikwalen¹⁹, het niet toekennen van 60 % van de kredieten aan de Vlaamse universiteiten en de onvolledige overdracht van de kredieten voor het wetenschappelijk onderzoek naar de gemeenschappen en gewesten¹⁶, was de evaluatie van de sprekers overwegend positief omdat de Vlaamse autonomie nu een eigen positieve dynamiek kon ontwikkelen.

De verengelsing van het universitair onderwijs

De aanhef klonk onschuldig; het voorontwerp van decreet van de Vlaamse gemeenschapsminister Daniël Coens betreffende het academisch onderwijs op 31 oktober 1990 begon met "De onderwijs- en bestuurstaal in de onder artikel 3 van dit decreet bedoelde universiteiten is het Nederlands." Doch daarna volgde "Nochtans mogen volgende opleidingsonderdelen in een andere taal worden gegeven en geëxamineerd:

1. die welke een andere landstaal of vreemde taal tot voorwerp hebben, in deze taal;
2. die met betrekking tot vakken in het initieel onderwijs verzorgd door gasthoogleraren of door buitenlandse hoogleraren uitgenodigd in het kader van internationale uitwisselingsprogramma's, zij het op voorwaarde dat een student steeds de mogelijkheid moet hebben om het examen over zulk keuzevak in het Nederlands af te leggen;
3. die met betrekking tot studieprogramma's ten voordele van buitenlandse studenten;
4. die met betrekking tot aanvullende opleidingen, specialisatieopleidingen, doctoraatsopleidingen en de permanente vorming."²⁰

Punten 3 en vooral 4 verwekten argwaan, zodat VGV-voorzitter Robert de Beule en ondervoorzitter Robrecht

Vermeulen onmiddellijk reageerden met een brief naar minister Coens met de boodschap “De derde en vierde uitzondering op de verplichting het Nederlands te gebruiken als onderwijstaal, kunnen zeker de deur openzetten voor een onverantwoorde verengelsing van onze geneeskundige faculteiten.”²¹ In aansluiting hiermee schreef het VGV-bestuur op 27 februari 1991 een open brief naar alle Vlaamse parlementairen met dezelfde boodschap.²²

Op 15 juni 1991 richtte het VGV te Leuven een symposium in met als sprekers Prof. Yvan Vanden Berghe, Prof. Boudewijn Bouckaert, Prof. Jozef Devreese en ondergetekende.^{23,24,25} Prof. Vanden Berghe legde de nadruk op het behoud van kwalitatief hoogstaand Nederlands in het universitair onderwijs: “We mogen niet zomaar toegeven aan de wenk van toevallige passanten of van de tenslotte niet bevoegde EG-administratie en na een vingerknip omschakelen naar het Engels.” Prof. Bouckaert pleitte er voor dat de basisopleidingen integraal in het Nederlands zouden verlopen. Verder vond hij dat congressen, seminaries en colloquia, evenals doctorale proefschriften, mogelijk moeten zijn in een andere taal dan het Nederlands. Tenslotte oordeelde hij dat internationale opleidingen van post-graduele aard mogelijk moeten zijn in een andere taal. Prof. Devreese stelde dat we in de geest van het Erasmus-project onze Nederlandse taal en cultuur moeten

bevorderen. Hij vond dat alle colleges behorend tot de basisopleiding, evenals de proefschriften, in het Nederlands moeten. Hij beval aan dat aan buitenlandse studenten taalcursussen Nederlands aangeboden worden. Ikzelf was en ben van oordeel dat het Nederlands de voertaal moet blijven in het universitair onderwijs omdat genuanceerde kennisoverdracht best gebeurt in de moedertaal, omdat discriminatie van sociaal zwakkere groepen (autochtonen en allochtonen) moet voorkomen worden, omdat we niet wensen een sociale elite te creëren die zich boven het “plebs” waant en omdat het Nederlands het recht heeft als wetenschapstaal te blijven bestaan en omdat er een waterval van verengelsing in het middelbaar onderwijs dreigt te ontstaan. Een gedrukte cursus in het Engels of in een andere taal kan een tegemoetkoming zijn voor buitenlandse studenten. In een arts-patiënt verhouding moet de arts de taal van de meerderheid van de patiënten begrijpen en spreken.

Het decreet dat in juli 2012 over de taal van het hoger onderwijs (hogescholen en universiteiten) werd gestemd, is ingewikkeld door het onderscheid tussen anderstalige en niet-anderstalige (= Nederlandstalige) opleidingen. In de “anderstalige opleidingen” mogen de hogescholen en de universiteiten maximum 6 % van de bacheloropleidingen en 35 % van de masteropleidingen in een andere taal dan het Nederlands organiseren. In de “niet-anderstalige

opleidingen” kunnen zij tot 18,33 % van de vakken in de bachelors en tot 50 % van de vakken in de masters in een andere taal (meestal het Engels) organiseren.

In een persbericht van 6 januari 2020 meldde De Standaard dat de Vlaamse regering had beslist, enerzijds de anderstalige bacheloropleidingen uit te breiden van 6 naar 9 % - zoals in het regeerakkoord werd aangekondigd – doch anderzijds in de Nederlandstalige bacheloropleidingen het toegelaten % van de anderstalige vakken op te trekken van 18,33 % tot 50 %, zoals in de masteropleidingen. (Dat betekent een uitbreiding met factor x 2,7.) Dat staat te lezen in een ontwerp van decreet, dat in eerste lezing werd goedgekeurd door de Vlaamse regering.

Dat werd bevestigd door Ghislain Duchâteau, VVA-verantwoordelijke voor de Werkgroep Taal en Onderwijs – waarin ook een VAV-lid actief is -, in Vivat Academia nr. 19 van maart – april 2020: “Op dit ogenblik is er een nieuw vrij veel omvattend onderwijsdecreet in het Vlaams Parlement aan de orde, waarin opnieuw een verruiming wordt overwogen om toe te staan dat tot 50 % anderstalige bacheloropleidingen worden ingericht. Nu is dat nog 18,33 %.”

Het was de verdienste van de professoren Gita Deneckere, Bruno De Wever, Bart Maddens, Dave Sinardet, Hendrik Vos en Antoon Vrints (historici en politicologen van de UGent, KU

Leuven en VUB) zich tegen het tweede deel van de hierboven vermelde beslissing te verzetten met een opinieartikel “*Gelijke kansen? Forget it!*” (De Standaard 14.01.20). Dezelfde dag volgde Ghislain Duchâteau namens de Vereniging Vlaamse Academici (VVA) met een protestbrief naar minister-president Jan Jambon en minister Ben Weyts. Tenslotte publiceerden 15 Vlaamse verenigingen, o.m. de VVA (voorzitter: Paul Becue) en Vlaanderen-Europa (voorzitter: An De Moor), op 4 maart 2020 in Knack het artikel “Het is onaanvaardbaar dat er nog maar kan gedacht worden aan het verder verengelsen van het onderwijs.”

Op 20 maart 2020 kwam de uiteindelijke uitspraak van de Vlaamse regering dat het onderwijsdecreet 30 werd goedgekeurd, doch dat de passage uit het voorontwerp waarin het licht op groen werd gezet voor een verhoging van het aantal Engelstalige lessen in de bacheloropleidingen van 18,33 naar 50 % werd geschrapt. (Filip Michiels: ‘Nederlands is een volwaardige taal, ook in de aula en in het laboratorium’, www.doorbraak.be 22.03.20.)

Zo werd een poging tot verdere verengelsing van het hoger onderwijs afgeblokt.²⁶

Noteer dat het verzet van de Vlaamse verenigingen tegen verdere verengelsing sterker is dan in Nederland. Daar is die verder gevorderd dan in Vlaanderen, hoewel daar ook een kentering bezig

is in de promotie van het Engels in het hoger onderwijs (26).

Op 4 mei 2018 ging in de KU Leuven een colloquium door met als thema “Internationalisering van de universiteiten en de eigen taal”. Prof. Danny Pieters formuleerde 10 beleidsaanbevelingen voor verdere actie (Periodiek VAV, apr-mei-jun 2018, p. 16).

Complementair met de actie voor het behoud van het Nederlands in het hoger onderwijs, ijvert An De Moor, lid van Werkgroep Taal en Onderwijs VVA, sinds jaren voor de promotie van het Nederlands als standaardtaal. In het artikel “Nederlands vanzelfsprekend” zette zij haar plan uiteen (Periodiek, jan-feb-maa 2014, p. 10-11). Zij werd voor haar actie gehuldigd op 5 oktober 2018 in het Brussels Hoofdstedelijk Parlement met de LOF-prijs der Nederlandse Taal 2017 van de “Stichting Nederlands”.

Het Aktiecomitee voor een Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ)

In de aanloop naar de oprichting van het AK-VSZ, met het VGV als een van de 25 onderschrijvende verenigingen op 8 februari 1995²⁷, speelden publicaties van de Leuvense professoren economie de hoofdrol door het verband te leggen tussen de geldstromen uit Vlaanderen en o.m. de Sociale Zekerheid (SZ):

- Paul Van Rompuy en Valentijn Bilsen: 10 jaar financiële stromen tussen de gewesten in België, Leuvense Economische Standpunten,

Ed. Centrum voor Economische Studiën, KU Leuven, juli 1988.

- André Alen, Jaak Billiet, Dirk Heremans, Koenraad Matthijs, Patrick Peeters, Jan Velaers – coördinatie door Paul Van Rompuy: Rapport van de Club van Leuven – Vlaanderen op een kruispunt – Sociologische, economische en staatsrechtelijke perspectieven, Lannoo – Universitaire Pers Leuven, 1990, p. 140-151

Een andere belangrijke bron was het boek van Michel Dethée:

- Michel Dethée: Regionale analyse van de Sociale Zekerheid 1985-1989 in “Sociale Zekerheid en Federalisme”, H. Deleeck Ed., die keure, Brugge, 1991, p. 7-45

Op 14 september 1989 zette het Vlaams Geneesherenverbond (VGV), samen met de Vereniging Vlaamse ziekenfondsen, tijdens een persconferentie als eerste de problematiek van de geldtransfers uit Vlaanderen via de gezondheidszorg op de politieke agenda met referaten van Dr. André Lermينياux, Dr. Robrecht Vermeulen, Dr. Frans De Vos, Meester José De Schaepe meester en Dr. Robert de Beule (28).

Op 7 november 1991 volgde een tweede persconferentie van het VGV in samenwerking met het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV) te Brussel, met referaten van Prof. Lieven Van Gerven en van mezelf over

de geldstromen uit Vlaanderen; wij pleitten voor de splitsing van de SZ als oplossing voor het probleem (29). Op 14 maart 1992 organiseerde ik als algemene voorzitter van het Verbond der Vlaamse Academics (VVA) in Alden Biesen een ledenvergadering over het thema “Geldstroom van Vlaanderen naar Wallonië” met de medewerking van Prof. Dirk Heremans (KU Leuven) en Prof. E. Vande Velde (UGent) (30).

Voor de goede werking van het AK-VSZ waren achtereenvolgens Walter Peeters, Gui Celen en Jürgen Constandt als voorzitter verantwoordelijk. De werking bestaat hoofdzakelijk uit symposia en publicaties:

- Brochures formaat 14,8 X 21 cm: (zie www.akvsz.vlaanderen)
  - Eric Ponette en Walter Peeters: Naar een Vlaamse Sociale Zekerheid, februari 1996
  - Eric Ponette en Walter Peeters: Stemmen voor een Vlaamse Sociale Zekerheid en Fiscaliteit, mei 1997
  - Matthias Storme, Boudewijn Bouckaert, Ludo Abicht, Walter Peeters, Eric Ponette en Jürgen Constandt: Naar een Vlaamse Sociale Zekerheid en Fiscaliteit, juli 1998
  - Herman Deweerdt, Gui Celen en Eric Ponette: De kosten van de vergrijzing zijn in Vlaanderen lager dan in Wallonië, december 2006

- Herman Deweerdt en Gui Celen: Verslagboek symposium vergrijzing en ontgroening, mei 2009
- Eric Ponette en Gui Celen: Actualisering van de geldtransfers uit Vlaanderen – Relativerings-technieken van de geldstroom uit Vlaanderen, juli 2012
- Jürgen Constandt en Erik Stoffelen: Wie zal dat betalen? Wie heeft zoveel geld? maart 2019

- Brochures formaat A4

(zie www.akvsz.vlaanderen)

- *Gui Celen, Jürgen Constandt, Marc Diependaele, Walter Peeters en Eric Ponette: Dossier Vlaamse Sociale Zekerheid, november 2002*
- *Gui Celen, Frans Devos, Herman Deweerdt, Jan Peremans, Pol Jongbloet, Walter Peeters, Eric Ponette en Eric Stoffelen: Waar Maas en centen vloeien – Geldstromen binnen de Sociale Zekerheid, mei 2005*
- *Herman Deweerdt en Gui Celen: Transfers in de sociale sector 2003-2007, februari 2010*
- *Gui Celen, Eric Ponette, Robrecht Vermeulen, Wim De Wit, Raf Verschueren, Jürgen Constandt en Erik Stoffelen: Uw Vlaamse sociale zekerheid na de zesde staatshervorming? april 2014*
- *Pieter Bauwens, Gui Celen, Bernard Daelemans, Willy De Waele, Guido Moons, Jonas Naeyaert, Eric Ponette, Erik Stoffelen, Steven Utsi en Steven Vergauwen: De miljardentransfers: hoelang nog? –*

Krachtlijnen voor het veiligstellen van Vlaamse welvaart en welzijn – Verslagboek colloquium 3 oktober 2015, maart 2016

▪ Hoofdstuk in boek:

- *Eric Ponette: De geldstroom – Tijdbom onder België, in: Ludo Beheydt, Frans Crols, Sooi Daems, Lieven van Gerven, Liesbet Hooghe, Herman van Impe, Peter De Roover: Tussen Taal en Staat – Vooruitkijken voor Vlaanderen, p. 59-72, Davidsfonds/Leuven, 1993*

Behalve het verzorgen van publicaties en het organiseren van symposia gingen meerdere bestuursleden van AK-VSZ (meestal 's avonds) de toer op tot in de kleinste uithoeken van het Vlaamse land met voordrachten over het waarom van een eigen Vlaamse SZ.

Aangezien VGV en AK-VSZ beide de communautarisering van het gezondheidsbeleid nastreven, vermelden wij hieronder de VGV-symposia/colloquia met dat thema; tot die vergaderingen nodigde het VGV (nu VAV) immers ook de andere lid verenigingen van het AK-VSZ uit:

- Welke geneeskunde willen wij in Vlaanderen? In “De Schelp”, Vlaams Parlement te Brussel, op 23 juni 2001, met Peter De Roover, Chris Geens, Robrecht Vermeulen, Robrecht Van Hee, Raymond Lenaerts, Robert de Beule, Jan Van Meirhaeghe en Eric Ponette (Periodiek

Nieuwsbrief VGV, sep-okt 2001)

- Integratie van preventieve en curatieve geneeskunde – Naar een Vlaams Gezondheidsbeleid, in “De Schelp”, Vlaams Parlement te Brussel, op 14 september 2002, met Eric Ponette, Bart Garmyn, Dirk Dewolf, Guy Tegenbos, Milan Roex, Joost Rampelberg, Luc Crevits, Chris Geens, Robrecht Vermeulen, Robert de Beule en Jan Van Meirhaeghe; organisatie: VGV, OVV, VVMV, Doktersgild Van Helmont en de Brusselse Huisartsen (Periodiek Nieuwsbrief VGV, sep-okt 2002)
- De organisatie van de dringende geneeskundige hulpverlening, in “De Schelp”, Vlaams Parlement te Brussel op 29 maart 2003, met Frank Lippens, Marc Sabbe, Walter Renier, Roger Renders, Luc Crevits, Paul Calle, Eugene De Bleeker, François Gijzenbergh, Patrick Verdonck, Luc Goutry, Walter Buylaert, Robrecht Van Hee en Chris Geens; organisatie: VVMV en VGV (Periodiek Nieuwsbrief VGV, jan-feb 2003, en mei-jun 2003)
- Een doelmatige gezondheidszorg vraagt sturing vanuit de eigen gemeenschap, in Regionaal Ziekenhuis Sint-Maria te Halle, op 13 maart 2004, met Eugene De Bleeker, Jan Peers, Karel Geboes, Dirk Van Duppen, Eric Ponette, Chris Vander Auwera, Robrecht Van Hee en Chris Geens; organisatie: VVMV (Open ledencongres), (Periodiek Nieuwsbrief VGV, jan-feb 2004)
- Economische aspecten van de

- gezondheidszorg in Vlaanderen, in “De Schelp”, Vlaams Parlement te Brussel, op 8 mei 2004, met Roger Dillemans, Jan Peers, Boudewijn Bouckaert, Wivina Demeester en Sonja Teugels; organisatie: VGV, VOKA, OVV, Brusselse Huisartsenkring en Doktersgild Van Helmont (Periodiek Nieuwsbrief VGV, jan-feb 2004, en jan-feb 2005)
- 25 jaar Vlaamse Gezondheidszorg – “Preventie is samenzorg”, in “De Schelp”, Vlaams Parlement te Brussel, op 18 maart 2006, met Eric Ponette, Stephan Van den Broucke, Inge Vervotte, Bart Garmyn, L. Martens, J. Van Obbergen, Veerle Stevens, Geert Top, Jan Heyrman, Leo Pas en Chris Geens (Periodiek VGV, dec 2006)
  - Naar een blauwdruk voor een Vlaamse Gezondheidszorg – Leren uit buitenlandse ervaringen, in “De Schelp”, Vlaams Parlement te Brussel, op 18 oktober 2008, met Jan Van Meirhaeghe, Patrick Verheyen, de Canadese G.P. Marchildon, de Deense Karsten Vrangbaek, Lieven Annemans, Guy Tegenbos; organisatie: VGV en Doktersgild Van Helmont, Verslagboek symposium VGV 18.10.2008 (Periodiek VGV speciaal nummer april 2009)
  - Armoede en Gezondheidszorg in Vlaanderen, in “De Schelp”, Vlaams Parlement te Brussel, op 23 oktober 2010, met Chris Geens, Luc Bonnoux, Jan Vranken, Jo Vandeurzen, Dirk Dewolf, Geert Dom, Geert Debruyne, Bart Garmyn, Johan Van Calster, Frie Nesten, Ann Eeckhout, Caroline Verlinde, Leen Vermeulen, Guy Tegenbos, Jan Van Meirhaeghe, Yvo Nuyens en Jan Dockx; organisatie: VGV en Doktersgild Van Helmont (Periodiek VGV, jul-aug-sep 2011)
  - Contingentering: zegen of vloek? – 15 jaar toelatingsproef voor artsen in Vlaanderen, in het Paleis der Academiën te Brussel op 13 oktober 2012, met Albert Baert, Bernard Himpens, Louis Ide, Renaat Peleman, Robrecht Vermeulen, Peter Degadt, Paul Van Royen, Brigitte Velkeniers, Marc Moens, Bart Garmyn en Jan Dockx; organisatie: VGV en Doktersgild Van Helmont (Periodiek VGV, jan-feb-maa 2013)
  - Vlaamse gezondheidszorg na de 6de staatshervorming, in Herman Teirlinck KBC-auditorium te Brussel, op 23 september 2017, met Geert Debruyne, Dirk Dewolf, Caroline Verlinde, Willy Peetermans en Jeroen Van Nieuwenhove (Periodiek VAV, jan-feb-maa 2018)
  - Gezondheidszorg voor de Vlamingen met bijzondere aandacht voor Brussel en de Vlaamse Rand – In memoriam Dr. Robrecht Vermeulen, in Herman Teirlinck KBC auditorium te Brussel, op 12 oktober 2019, met Geert Debruyne, Marc Geboers, Jan Degadt, Erika Vander Meersch en Wouter Pas; organisatie: VAV en Doktersgild Van Helmont (Periodiek VAV jan-feb-maa 2020)
  - Na corona eindelijk een zelfstandig Vlaamse gezondheidszorg? In

Herman Teirlinck KBC-auditorium te Brussel op 16 oktober 2021, met Lieve Van Ermen, Caroline Vrijens, Raf De Rycke, Jürgen Constandt en Philippe Vandekerckhove (Periodiek VAV, okt-nov-dec 2021)

De artikelen in Periodiek staan te lezen op de VAV-webstek:
www.vlaamsartsenverbond.org

Evaluatie van de werking:

Een eerste stap voorwaarts was de start op 1 oktober 2001 van de Vlaamse niet-medische zorgverzekering, als voorbode van een Vlaamse SZ. De verzekering voorziet ondersteuning van zorgbehoevende bejaarden en gehandicapten voor o.m. maaltijdbedeling, persoonlijke verzorging, boodschappen en oppas. De verzekering is verplicht voor de inwoners ouder dan 25 jaar in het Vlaams Gewest en facultatief voor die van het Brussels Gewest (31). In 2011 was de Vlaamse zorgverzekering reeds uitgebreid met een Vlaamse kind premie, een maximumfactuur voor thuiszorg, begrensde verblijfkosten in een woonzorgcentrum en een Vlaamse hospitalisatieverzekering (de “Vlaamse Sociale Bescherming”) (Periodiek VGV, jan-feb-maa 2012, p.7).

Mede als gevolg van de acties van het AK-VSZ kwam er beweging in drie SZ-dossiers waarover in het “Vlinderakkoord” (6de staatshervorming) onderhandeld werd; de uitvoering

ervan werd in juli 2012 en december 2013 door de Kamer en de Senaat goedgekeurd (32):

- **Gezondheidszorgen en ouderenzorg** (gemeenschapsmateries – 4,2 miljard euro, waarvan 2,5 miljard naar Vlaanderen)
Volgende sectoren werden overgeheveld naar de gemeenschappen:
  - het preventiebeleid, behalve pandemieën
  - de mobiliteitshulpmiddelen voor gehandicapten
  - de bijstand aan personen
  - volledige bevoegdheid voor de rusthuizen, verzorgingstehuizen, centra voor dag verzorging en de tegemoetkomingen voor hulp aan bejaarden (THAB)
  - een aantal revalidatie-overeenkomsten
  - bepaalde facetten van de “eerstelijnszorgen”
  - meer inspraak in het ziekenhuizenbeleid
  - uitbreiding van de bevoegdheden inzake geestelijke gezondheidszorg.

Te bemerken valt dat:

- die overdrachten goed zijn voor (slechts) 13 % van de middelen van het RIZIV.
- voor Brussel het overgehevelde budget voor 77,8 % naar de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) gaat, die in feite een structuur

van het Brusselse Gewest is, en slechts voor 22,2 % naar de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en de Commission Communautaire Française (COCOF): dus in tegenstelling met resolutie nr. 4 van het Vlaams Parlement op 3 maart 1999, wordt meer dan $\frac{3}{4}$ van het budget voor de inwoners van Brussel geregionaliseerd in plaats van gecommunautariseerd.

- **Gezinsbeleid** (gemeenschapsmateries – 6,6 miljard euro, waarvan 3,8 miljard naar Vlaanderen)
De kinderbijslag evenals de adoptie- en geboortepremies worden volledig overgeheveld in principe naar de gemeenschappen maar voor Brussel in de praktijk naar het Gewest; de bevoegdheid wordt er namelijk uitgeoefend door de GGC (zie hoger). Ook voor deze sector wordt flagrant ingegaan tegen resolutie nr. 4 van het Vlaams Parlement op 3 maart 1999.
- Aansluitend bij de werkloosheidsvergoedingen: **Arbeidsmarkt en tewerkstelling** (gewestmateries – 4,1 miljard euro, waarvan 2,2 miljard naar Vlaanderen)
Volgende sectoren werden overgeheveld naar de gewesten:
  - activering van de werklozen en bijbehorende sancties
  - uitgaven van dienstencheques
  - een groot deel van het doelgroepbeleid

- de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen (PWA's) en het outplacement-beleid
- het betaald educatief verlof, het industrieel leerlingenwezen en de loopbaanonderbreking in de publieke sector van de gemeenschappen en de gewesten.
- wat kleinere bevoegdheden van het beleid inzake economische migratie en sociale economie.

Samengevat werd een goed begin gemaakt met de overheveling van de Sociale Zekerheid vanuit de federale overheid – kinderbijslag volledig, gezondheidszorg & ouderenzorg evenals arbeidsmarkt & tewerkstelling gedeeltelijk - doch in tegenstelling met de Vlaamse eis tot communautarisering, werd het ganse kinderbijlagenbeleid en het grootste deel van de overgehevelde gezondheidszorgen en ouderenzorg in Brussel geregionaliseerd. Voor die sectoren werd dus de band tussen de Vlamingen in Vlaanderen en die in Brussel doorgeknipt.

De grootste verdiensten van het AK-VSZ in deze operatie liggen in de tactiek en de volharding.

Het AK-VSZ motiveert zijn actie voor een Vlaamse SZ niet alleen door het leggen van eigen klemtonen en te wijzen op een grotere efficiëntie en op het belang van de responsabilisering tot een spaarzaam beleid, doch eveneens op de geldstroom uit Vlaanderen als gevolg van de huidige organisatie van de SZ.

Die geldstroom haalt enerzijds Wallonië structureel niet uit het slop en belet anderzijds Vlaanderen de eigen noden te lenigen.

De tijd dat Wallonië de Vlaamse geldstroom ontkende is voorbij. In de heruitgave van het boek van Prof. Juul Hannes “Vlaanderen betaalt – De mythe van de omgekeerde transfers” schrijft ook Didier Paquot, chiel economist en onderzoeksdirecteur bij het Destrée-Instituut, een hoofdstuk. Afhankelijk van de gebruikte methode in de Franstalige studies, liggen volgens hem de jaarlijkse transfers ten voordele van Wallonië tussen de 5,2 en 7,9 miljard euro; daarin zijn de transfers via de rentelasten op de staatsschuld niet meegerekend. Paquot stelt dat de Vlaams-Waalse transfers uitsluitend voortkomen uit de lage tewerkstellingsgraad in Wallonië (Periodiek VAV apr-mei-jun 2021, p.37-39).

Het feit dat het 17 jaar duurde vooral eer de actie van het AK-VSZ resultaat opleverde bij een weliswaar deels onbevredigende 6de staatshervorming, wijst op een taaie volgehouden inzet van de ganse ploeg, waarin het VGV-VAV en het Vlaams & Neutraal Ziekenfonds (VNZ), en bijkomend het Doktersgild Van Helmont en het Verbond van Vlaamse Medisch-Wetenschappelijke Verenigingen (VVMV) een belangrijke rol hebben gespeeld.

Splitsing van de Orde der Geneesheren

Op de webstek van de Orde der artsen lezen we dat zij opgericht werd bij wet van 25 juli 1938, dat het duurde tot 1967 vooraleer een wetswijziging werd doorgevoerd (koninklijk besluit n. 79 van 10 november 1967 “betreffende de Orde der geneesheren”) en dat dit koninklijk besluit, dat gewijzigd werd in 1970, 1972 en 1985, nog steeds van kracht is.

Verder lezen we: “Er is één nationale raad die bestaat uit een Franstalige en een Nederlandstalige afdeling. Beide afdelingen kunnen samen vergaderen en beslissen ... De twee afdelingen van de nationale raad worden voorgezeten door dezelfde magistraat ... Iedere afdeling van de nationale raad kiest in haar midden een ondervoorzitter, die tevens ondervoorzitter is van de nationale raad.”³³

Op 15 mei 1999 wijdde het VGV zijn algemene ledenvergadering aan het thema “De Orde der Geneesheren voorbijgestreefd of noodzakelijk?” Daar vroeg het VGV dat de Nederlandstalige en Franstalige afdelingen van de Nationale Raad van de Orde der Geneesheren (O.G.) door een wetswijziging volledig autonoom zouden worden en omgevormd worden tot een Nederlandstalige en Franstalige Raad. Bovendien vroeg het VGV dat de bevoegdheid van de Provinciale Raden van de Orde der Geneesheren

door een wetwijziging ondubbelzinnig zou aangepast worden aan de staatshervorming.

Het VGV verwees hierbij naar de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, waarbij het gezondheidsbeleid in principe reeds werd toegewezen aan beide grote gemeenschappen. Het VGV verwees eveneens naar het standpunt van de Nationale Raad van de O.G. van 28.02.98: “Het is immers zo dat sinds 1967 het land verschillende grondwetsherzieningen kende met onder meer in het vlak van de volksgezondheid een verregaande bevoegdheidsverkeuring tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten, zodat de weerslag van de staatshervorming op de Nationale Raad en zijn afdelingen in overweging dient te worden genomen.”³⁴

OP 23 september 2004 ging minister Rudy Demotte in de tegenaanval met een unitaire recuperatiepoging: het wetsontwerp tot oprichting van een Hoge Raad van Deontologie van de Gezondheidszorgberoepen.

Die Hoge Raad zou een volledig unitaire Belgische instelling worden met een gelijk aantal Nederlandstalige en Franstalige leden en waar beslissingen genomen worden met een gewone meerderheid. Bovendien zou terzelfdertijd de O.G. hervormd worden en een meer unitaire structuur krijgen.

De voorzichtige onderverdeling van de Nationale Raad in twee afdelingen, zoals die in 1967 vastgelegd werd door

het KB nr. 79 zou teruggeschroefd worden, door de verplichting om voortaan samen te vergaderen over deontologische problemen.³⁵

De Nederlandstalige Afdeling van de Nationale Raad van de O.G. , met als Ondervoorzitter Dr. Ivo Uyttendaele (2000-2006), vroeg in haar vergadering van 15 januari 2005 aandacht voor de structuur van de in de Discussietekst voorziene oprichting van een Hoge Raad voor de Gezondheidszorgberoepen en voor de in de tekst voorziene bevoegdheden van de afdelingen van de Nationale Raden van de Orde.

Inzake het eerste punt wees de Nederlandstalige Afdeling er op dat, aangezien de beslissingen van de Hoge Raad voor de gezondheidszorgberoepen worden genomen bij gewone meerderheid, hieruit volgt dat de grondbeginselen van de medische deontologie kunnen vastgelegd worden tegen de wil van een meerderheid van een groep.

Inzake het tweede punt wees de Nederlandstalige Afdeling er op dat het KB nr. 79 van 10 november 1967 betreffende de O.G. bepaalt dat de Nationale Raad twee afdelingen omvat die samen KUNNEN beraadslagen en beslissen over de algemene beginselen en regelen van de medische plichtenleer. De Nederlandstalige Afdeling kan niet aanvaarden dat een toekomstige wet haar deze vrijheid zou ontnemen en haar zou VERPLICHTEN met de Franstalige Afdeling te vergaderen en te beslissen.

Zo werd het wetsontwerp van minister Demotte dus afgeblokt.³⁶

In september 2008 hadden Prof. Walter Michielsen, de Nederlandstalige onderzitter van de Orde, en Dr. Marc Nolleaux, de Franstalige ondervoorzitter, in consensus een voorstel klaar om beide afdelingen van de Orde meer autonomie te verlenen: twee autonome Ordes met een overkoepelende federale raad. Doch de problematiek van de taalrol van de artsen in de faciliteitengemeenten deed het project stranden (Periodiek VGV, okt-nov-dec 2008, p. 9 en 38).

Het behoud van de regeling van 10 november 1967 kan dus als een relatieve Vlaamse overwinning beschouwd worden dankzij de houding van de Nederlandstalige Afdeling van de Nationale Raad van de Orde en de alertheid van de Raad van Bestuur van het VGV door tijdig aan de alarmbel te trekken.³⁷

Verkiezingen en gerechtelijke activiteiten in Brussel-Halle-Vilvoorde (BHV)

Op 29 september 2002 ging in Vilvoorde een Vlaamse betoging door (Vlaamse Volksbeweging, Guido Moons voorzitter 2000-2004) voor de splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde (BHV): de toenmalige toestand van BHV was namelijk een uitzondering op de algemene invoering van provinciale kieskringen.³⁸

Op 18 mei 2003 riepen het Halle-Vilvoorde Komitee en de Vlaamse Volksbeweging op tot burgerlijke ongehoorzaamheid: namelijk wel gaan stemmen maar weigeren om te zetelen, als protest tegen het feit dat toen Waalse en Frans-Brusselse kandidatenlijsten werden voorgelegd aan kiezers uit het Nederlands taalgebied. Dit als actie voor de splitsing van de kieskring BHV.³⁹

Op 10 oktober 2003 eisten de burgemeesters en schepenen van bijna alle gemeenten van Halle-Vilvoorde dat de kieskring BHV vóór de Europese verkiezingen van juni 2004 gesplitst wordt. Die eis werd gesteund door de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement.⁴⁰

In een oproep tot steun aan de Vlaamse burgemeesters van Halle-Vilvoorde in maart 2005 door toenmalig OVV-voorzitter Boudewijn Bouckaert, bijgetreden door het VGV, werd er aan herinnerd dat het niet meer dan logisch is dat de grenzen van de deelstaten ook bij de samenstelling van de kieskringen en van de gerechtelijke arrondissementen worden geëerbiedigd, zoals dat trouwens overal elders in Vlaanderen en Wallonië reeds lang het geval is.⁴¹

Op 11 mei 2005 sprongen de regeringsonderhandelingen over de splitsing van het kiesarrondissement BHV en het gerechtelijk arrondissement Brussel af, aangezien de Franstaligen voor Vlaanderen onaanvaardbare tegeneisen op tafel legden: die draak werd afgeschoten door Geert Lambert en Els Van Weert.⁴²

Einde september 2009 pleitte CD&V-voorzitter Marianne Thyssen voor een onderhandelde oplossing voor BHV.⁴³ In een open brief aan eerste-minister Herman Van Rompuy zette de Lennikse burgemeester uiteen waarom een onderhandelde oplossing voor BHV een aanfluiting van de democratie zou zijn: “De splitsing van de kieskring heeft echter geen communautair aspect zoals te pas en te onpas wordt verkondigd, maar iets dat een rechtstaat fundamenteel en veel dieper raakt: het respect voor de grondwet en het arrest van het Grondwettelijk Hof”. Hij voegde er aan toe dat een onderhandelde oplossing een fiasco voor Vlaanderen zou zijn.⁴³ In Periodiek apr-mei-jun 2010 wordt nader ingegaan op de reden waarom het kiesarrondissement BHV voor ons moet gesplitst worden: “De voornaamste discriminatie ligt in het feit dat Franstaligen in Vlaams-Brabant, meer bepaald in het kiesarrondissement Halle-Vilvoorde, nu automatisch kunnen stemmen voor Franstalige boegbeelden (in Brussel), terwijl Nederlandstaligen in Waals-Brabant niet kunnen stemmen voor Nederlandstalige boegbeelden (in Brussel).”⁴⁴

Op 11 oktober 2011 bereikte Elio Di Rupo een onderhandeld akkoord tot staatshervorming inclusief over BHV, 485 dagen na de verkiezingen van 13 juni 2010. Het was een voor de Vlamingen slechts gedeeltelijk bevredigend akkoord.

Het kiesarrondissement BHV wordt weliswaar gesplitst voor 29 van de 35 gemeenten van Halle-Vilvoorde (HV), doch niet voor de 6 faciliteitengemeenten: daar kan voor Kamer en Europees Parlement verder gestemd worden op kandidaten uit Brussel (en Vlaams-Brabant) zoals voorheen, terwijl in de 29 andere gemeenten enkel nog kan gestemd worden voor kandidaten op de lijsten in Vlaams-Brabant, hetgeen de verfransing daar afremt. Volledigheidshalve: het resultaat van de splitsing van het kiesarrondissement BHV is de nieuwe kieskring Vlaams-Brabant (HV minus de 6 faciliteitengemeenten, doch plus de vroegere kieskring Leuven) en de nieuwe kieskring Brussel-Hoofdstad. Het eerste negatief gevolg is dat de verfransing in “de zes” onverminderd verder gaat.

Een tweede negatief gevolg is dat “de zes” bovendien ondergebracht worden in een nieuw kieskanton met Sint-Genesius-Rode als hoofdplaats: zo worden die 6 geïsoleerd van de andere 29 gemeenten van HV en rijper gemaakt voor aanhechting bij Brussel en voor de realisatie van een “corridor” tussen Brussel en Wallonië.

Een derde negatief gevolg is dat de Vlamingen in Brussel nog moeilijk een rechtstreekse verkozene zullen kunnen halen in de Kamer, omdat de stemmen in Brussel en HV niet meer samenge-teld worden.

Het gerechtelijk arrondissement BHV (eigenlijk het gerechtelijk

arrondissement Brussel) wordt enkel gesplitst voor het parket: een tweetalig voor Brussel en een Nederlandstalig voor HV. Dat is voor de Vlamingen bevredigend. Doch om de Franstaligen in HV tegemoet te komen, worden er Franstalige magistraten uit het parket van Brussel gedetacheerd naar het parket van HV.

De rechtbanken worden niet gesplitst, doch ontdubbeld in Franstalige en Nederlandstalige rechtbanken, die beide voor heel BHV bevoegd blijven: dus geen afzonderlijke rechtbanken voor HV. Zo blijft de mogelijkheid voor de Franstaligen in HV om rechtspraak in het Frans te bekomen verder bestaan en zo gaat de verfransing in HV verder.^{45, 46}

Hoewel het resultaat van de splitsing van BHV onvolledig beantwoordt aan de Vlaamse eisen, kan door de splitsing van het kiesarrondissement een afremming van de verfransing in HV verwacht worden. De toekomst moet het uitwijzen. De resultaten van de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 waren alvast hoopgevend: na de splitsing van het kiesarrondissement BHV in 2012 ging het totale stemmenpercentage voor de Franstalige lijsten in de meeste gemeenten van de Vlaamse Rand buiten de faciliteitengemeenten tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 (9,4 %) achteruit in vergelijking met 2006 (12,9 %) en 2012 (12 %) (Wouter Beke in Periodiek VAV, jan-feb-maa 2019, p. 18).

Installatie MUG Halle

Ons uitgangspunt was de aanwezigheid van enkele VGV-leden op de vergadering van de Provinciale Raad van de Orde der Geneesheren van Vlaams-Brabant op 2 oktober 2004 in “De Schelp” van het Vlaams Parlement. Naar aanleiding van een incident waarbij de MUG (Mobiële Urgentie Groep) van Tubeke zeer laat ter plaatse kwam door gebrek aan Nederlandse taalkennis van het personeel, werd dit probleem principieel besproken.

Door een vertegenwoordiger van de Orde werd er op gewezen dat, in situaties waarin de patiënt zijn hulpverlener niet vrij kan kiezen, zowel de MUG-arts als de arts op de gespecialiseerde functie Spoedgevallen de taal moet beheersen van de streek waar hij de permanentie waarneemt. Verder wees de vertegenwoordiger van de Orde erop dat die individuele houding van de arts niet kan worden verwezenlijkt door beroep te doen op tussenpersonen, bvb. verpleegkundigen, en dat het de deontologische plicht van de Hoofdgeneesheer en de Medische Raad is toe te zien op de talenkennis van te benoemen urgentie-artsen en hun evaluatie dienaangaande.

Uiteraard gaat die tekst enkel over de taalkennis van artsen. In sommige gevallen ligt het probleem echter bij niet-artsen. Het probleem van de communicatie van en met een Nederlandstalige patiënt op de taalgrens en in Brussel bij dringende medische

hulpverlening is dus complex. Het heeft te maken met de Nederlandse taalkennis van de arts in de MUG-groep, van de ambulancier, van de telefoonwacht van de Dienst 100, doch ook van het personeel, met inbegrip van de artsen van de Spoedgevallendienst waar de patiënt wordt binnengebracht. Gezien de vaststelling dat een aantal Franstaligen, die in deze diensten zijn tewerkgesteld, niet bereid zijn voldoende Nederlands te leren, zit er niets anders op dan dat Vlaanderen die taken zelf organiseert met de hulp van de Vlaamse ziekenhuizen in Vlaanderen en in Brussel.

Naar aanleiding van het hoger besproken thema tijdens de vergadering van de Provinciale Orde van Vlaams-Brabant, nam VGV-voorzitter Jan Van Meirhaeghe contact met meerdere personen van de betrokken regio. Burgemeester Dirk Pieters van Halle en twee leden van het schepencollege betoonden in een persoonlijk gesprek hun interesse in het dossier. En de directeur van het Sint-Maria ziekenhuis van Halle werd aangeschreven met een voorstel tot overleg.⁴⁷

Tot op dat ogenblik werd in de Vlaamse gemeenten van het Pajottenland een groot deel van de dringende medische hulp verzorgd door de Franstalige MUG-diensten van het ziekenhuis van Tubeke of van het Erasmusziekenhuis in Anderlecht.

Minister Rudy Demotte koos voor een unitaire tweetalige oplossing en

organiseerde een vergadering tussen de directies van de ziekenhuizen van Halle en Tubeke om een gemeenschappelijke MUG-dienst uit te werken, doch geen van beide directies waren daar voorstander van: het ziekenhuis van Tubeke kon niet verzekeren dat het tweetalig personeel zou inzetten.

Op 10 maart 2005 was er een gesprek tussen een bestuur afvaardiging van het VGV, o.m. VGV-voorzitter Jan Van Meirhaeghe, met de heer Jef Jonckheere, directeur van het Sint-Maria ziekenhuis van Halle. In 2002 was er namelijk reeds een proefproject met een MUG in het ziekenhuis van Halle, gesubsidieerd met federaal geld, doch wegens onvoldoende overheidsfinanciering kon men het project niet in stand houden.

Op 16 maart 2005 had in het stadhuis van Halle een vergadering plaats met de burgemeesters van het Pajottenland – Zennevallei, de directie en de urgentiearts van het ziekenhuis Halle, de Artsenkring Halle, volksvertegenwoordiger Mark Demesmaeker, het Rode Kruis, de brandweer en een afvaardiging van het VGV. De burgemeesters steunden de uitbouw van een MUG-dienst in het ziekenhuis van Halle; ook de Artsenkring Halle en Omgeving steunde het project met een open brief.⁴⁸

Als gevolg van een compromis na onderhandelingen tussen de ministers Vervotte en Demotte, kwam er in het raam van een federaal proefproject vanaf 1 juni 2006 in Halle een “Paramedische” MUG, of een “Paramedisch

Interventie Team” (PIT), waarbij de uitrukwagen bediend wordt door een daartoe opgeleide verpleger.⁴⁹

In 2006 deed Robrecht Vermeulen enkele aanbevelingen om het probleem van de MUG's in de Vlaamse Rand rond Brussel op te lossen:

1. Een herschikking van de zones voor urgentiegeneeskunde: de 8 gemeenten van Vlaams-Brabant die nu behoren tot de MUG-zones van de universitaire ziekenhuizen St-Luc en Erasmus moeten toegewezen worden aan een ziekenhuis in Vlaams-Brabant of aan het UZ VUB;
2. De organisatie van de MUG-diensten, en dus ook het bepalen van de zones die aan een bepaald ziekenhuis toegewezen worden, is nu nog een federale bevoegdheid; het moet mogelijk zijn die bevoegdheid toe te wijzen aan de gemeenschappen door middel van een gewone wet;
3. Voor de telefoonzone 02 komen de oproepen in principe terecht in de telefooncentrale van de Brusselse brandweer; oproepen vanuit Vlaams-Brabant moeten behandeld worden door een Vlaamse telefooncentrale.⁵⁰

In september 2009 werd de periode met de PIT afgesloten en heeft minister Laurette Onkelinx eindelijk aan het regionaal ziekenhuis Sint-Maria Halle de vergunning gegeven om met een volwaardige MUG-dienst te starten.⁵¹ En die MUG-dienst Halle van het Sint-Maria ziekenhuis startte effectief op 1 januari 2010.⁵²

Sinds 2004 heeft het VGV zich in dit project vastgebeten door algemene sensibilisatie en door rechtstreekse contacten met meerdere politici, artsen en beleidsverantwoordelijken. Door het lidmaatschap van de VGV-leden konden de bestuursleden steunen op de noodzakelijke legitimiteit om de noodzaak van die MUG te gaan bepleiten bij de directeur van het ziekenhuis, bij de burgemeester van Halle en bij tal van politici.

De contingentering

Op 13 oktober 2012 richtte het VGV, met de steun van het Doktersgild Van Helmont en dankzij de gastvrijheid van de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België, een symposium in met als thema “Contingentering: zegen of vloek? – 15 jaar toelatingsproef voor artsen in Vlaanderen” in het Paleis der Academiën te Brussel.

In zijn inleiding vatte Prof. Albert Baert de problematiek van de contingentering helder samen: *“Het is nu 15 jaar geleden dat op federaal vlak beslist werd om het aantal artsen en tandartsen, dat toegelaten wordt tot het beoefenen van de curatieve geneeskunde binnen de RIZIV-reglementering, drastisch te beperken. Deze maatregel werd verantwoord door de vrees dat een verdere onbeperkte stijging van het aantal artsen niet alleen dreigde het RIZIV-budget te doen ontsporen, maar ook zou leiden tot een gebrekkige en dus onvoldoende*

praktijkervaring van de individuele arts met een negatief effect op de kwaliteit van de geneeskundige zorgen in België. De beperking werd doorgevoerd door middel van een 'contingentering' van het aantal RIZIV-nummers, jaarlijks te bepalen door een federale planningscommissie.

Vermits onderwijs, in tegenstelling tot sociale zekerheid, een gemeenschapsbevoegdheid is diende elke gemeenschap de procedure van de instroombeperking van het aantal studenten geneeskunde te bepalen. Vlaanderen stelde vanaf 1998 een strenge toelatingsproef in. Dit resulteerde in een drastische daling van het aantal studenten geneeskunde en vervolgens van het aantal afgeleverde artsdiploma's. De Franse Gemeenschap heeft evenwel tot nu toe geen enkele efficiënte procedure van instroombeperking ingevoerd.

Als antwoord op het hoge aantal overtallige studenten in opleiding werd aanvankelijk het jaarlijks contingent telkens verhoogd. Nadien werd ook nog een systeem van 'voorafname' ('lissage') ingevoerd wat toelaat de contingenten van de volgende jaren op voorhand te gebruiken. Uiteraard wordt aldus het ganse systeem uitgehold en worden de beoogde doelstellingen op de helling gezet. Bovendien zal het reeds bestaande overwicht van Franstalige artsen in België nog toenemen, zodat er een (verdere) verdringing van Nederlandstalige artsen in Brussel en Vlaanderen dreigt, ... De herhaalde uitspraken van minister van Volksgezondheid Laurette Onkelinx,

die tegen het advies van haar eigen Planningscommissie in voorstelt om het stelsel van contingentering eenvoudigweg af te schaffen, bevestigen maar al te zeer de vrees dat de Vlaamse inspanningen om tot een goed functionerend, financieel leefbaar en kwalitatief hoogstaand gezondheidsbeleid in België te komen, vruchteloos dreigen te worden. Meer bepaald door de hardnekkige onwil van de Franstaligen om de afgesloten overeenkomsten op federaal vlak aangaande de contingentering loyaal en efficiënt uit te voeren.”⁵³

Hieraan kan nog toegevoegd worden dat intussen grote getallen Vlaamse studenten moesten afzien van hun droom om arts te worden. Verder groeit de overtuiging dat de toelatingsproef in Vlaanderen de voorwaarden heeft gecreëerd voor een duidelijke verbetering van de kwaliteit van het onderwijs in de opleidingen arts en tandarts. Uit het verder verloop zal ook blijken dat de Franse Gemeenschap pas in 2017 voor het eerst een toelatingsproef zou inrichten.

Na de inleiding van Prof. Albert Baert volgden lezingen van Prof. Bernard Himpens over “Contingentering en toelatingsexamen”, van Dr. Louis Ide over “Contingentering, een bepalende factor voor de gezondheidszorg?”, van Prof. Renaat Peleman over “Artsenbehoefte in Europa en Vlaanderen”, en van Dr. Robrecht Vermeulen over “Contingentering: gevolgen van verschillend beleid van de gemeenschappen”.

Het thema van het panelgesprek “Is versoepeling van de Vlaamse Toelatingsproef wenselijk?” werd behandeld door de Heer Peter Degadt, Prof. Paul Van Royen, Prof. Brigitte Velkeniers, Dr. Marc Moens en Dr. Bart Garmyn (verslag). VGV-voorzitter Jan Dockx hield het slotwoord.⁵³

In de opvolging van de contingentering waren vooral de VGV-bestuursleden Albert Baert, Robrecht Vermeulen en Louis Ide actief.

Er werd vooral gecontroleerd of de **bevolkingsverdeelsleutel van de quota** werd gerespecteerd en **hoeveel overtallen** beide gemeenschappen jaarlijks telden.

Enkele voorbeelden.

- Op basis van het aantal eerstejaarsstudenten geneeskunde in 2009-2010 werd er aan Vlaamse kant een overtal van 141 artsen t.o.v. het contingent verwacht; aan Franstalige kant was dat cijfer 629.⁵⁴
- In een prognostische studie 2004-2018 werd berekend dat men in Vlaanderen nagenoeg op kruissnelheid zit en zal blijven tot in 2017, met dien verstande dat de cijfers vanaf 2011 nog als virtueel moeten aanzien worden. In de Franse Gemeenschap kan men voor dezelfde periode afleiden dat er in 2017 ongeveer 2.000 Franstalige artsen boven op de contingentering zullen zijn.⁵⁵
- Voor de Vlaamse Gemeenschap toont de prognose van het aantal

artsen voor de periode 2013-2018 een overschot van 2.014 artsen; voor dezelfde periode wordt in de Franse Gemeenschap een overschot van 5.086 artsen voorspeld.⁵⁶

- In 2018 mogen we verwachten dat er 338 te veel Vlaamse artsen en 2.194 te veel Franstaligen zullen afstuderen.⁵⁷
- Over de periode van 1997 tot en met 2020 zal Vlaanderen er in slagen om perfect binnen de contouren van het contingent artsen te blijven. Ter vergelijking: het jaarverslag voorspelt in 2020 aan Franstalige zijde een gecumuleerde overschrijding van het contingent artsen met 3.167 eenheden.⁵⁸
- De federale planningscommissie berekende, toen de cohorte 2021 aan haar opleiding begon, dat 738 Nederlandstalige en 492 Franstalige artsen in 2021 mochten afstuderen (= 60N/40F). Maar vooral de Franse Gemeenschap liet te veel studenten starten, zodat in 2021 357 Frans-taligen en 64 Nederlandstaligen te veel afstudeerden. Toch kregen ze allen een RIZIV-nummer.⁵⁹

Ook de **densiteit van artsen** in gemeenschappen (en soms gewesten) werd opgevolgd. Men zou inderdaad de obsessie van de Franstaligen om zoveel mogelijk artsen op te leiden kunnen begrijpen, indien de Franstalige artsen t.o.v. de bevolking een minderheidspositie zouden innemen.

Laten we even kijken.

- In 2005 was er één arts voor 159 Brusselaars, één arts voor 233 Walen en één arts voor 270 Vlamingen.⁶⁰
- Op 1 januari 2008 was in vergelijking met Vlaanderen de artsensiteit in Wallonië 12 % hoger en in Brussel 60 % hoger. De Franse Gemeenschap telde toen 26 % meer artsen dan de Vlaamse Gemeenschap.⁶¹
- In 2016 was het aantal artsen (huisartsen + specialisten) in de Franse Gemeenschap 30 % hoger dan in de Vlaamse.⁶²

De Franse Gemeenschap hoeft dus helemaal niet te klagen over haar aantal artsen.

Er waren ook meerdere **pogingen van de Franstaligen om de contingentering af te schaffen.**

- Toen minister Laurette Onkelinx vaststelde dat er in het jaar 2017 1.100 artsen in overtal zouden afstuderen in de Franse Gemeenschap en inzag dat dit overtal moeilijk weg te werken was, trad zij in actie. Tijdens een Senaatsvergadering stelde zij letterlijk dat: *“alle gediplomeerde artsen wel degelijk een RIZIV-nummer kunnen krijgen en dat beperkingen op het aantal RIZIV-nummers alleen van kracht blijven voor specialismen”*. Zo stelde zij eigenmachtig de wetgeving nopens de contingentering buiten werking.⁶³
- In juni 2015 zouden 300 artsen (één op twee) afgestudeerd aan de Franstalige universiteiten

geen RIZIV-nummer krijgen, zo meldde Yvon Englert, voorzitter van het college van decanen van de Franstalige geneeskundefaculteiten. Doch hij wees alle verantwoordelijkheid van de Franstalige universiteiten hiervoor af en wilde daarom dat de uitstroom dringend herbekeken zou worden.⁶⁴

Aangezien het de Franse Gemeenschap tot dan toe niet lukte haar wens om voor steeds meer artsen een RIZIV-nummer te bekommen door de overtallen te laten kwijtschelden, zag ze de kans schoon om het via de **N/F verdeelsleutel van het artsenquotum** te proberen. Zij kon er namelijk de planningscommissie “medisch aanbod” van overtuigen om op 26 april 2016 de verdeelsleutel van de bevolkingsverhouding 60N/40F om te buigen in het voordeel van de Franstaligen tot 56,5N/43,5 F. Een van de argumenten van de planningscommissie was dat er onder de Franstalige artsen meer deeltijds werken dan onder de Nederlandstalige, wat er op neerkomt dat minder werken moet beloond worden. Die wijziging beloont dus het decennialang deloyaal beleid van de Franse Gemeenschap op het vlak van de contingentering, dat geleid heeft tot een “overschot” Franstalige artsen, en straft de Vlaamse Gemeenschap die minder artsen krijgt toegewezen ook al heeft die haar medisch aanbod volgens de overeengekomen quota correct gepland.

Dat kon het VGV onmogelijk over zich heen laten gaan en het startte een sterke tegenactie met persberichten en brieven naar Prof. Brigitte Velkeniers, voorzitter van de Planningscommissie Artsen & Tandartsen, naar voorzitter a.i. Christiaan De Coster, Directoraat-generaal GS, en naar minister Maggie De Block. Daarop botste minister De Block binnen de regeringscoalitie op tegenstand van N-VA en CD&V en het voorstel van de planningscommissie om de communautaire verdeelsleutel 60N/40F artsen- en tandartsenquota te wijzigen werd op de valreep geblokkeerd op niveau van de federale regering, dankzij o.m. een kordate media-actie waarin het VGV een zeer actieve rol speelde. Het VGV werd hierbij ondersteund o.m. door het bestuur van het Syndicaat van Vlaamse Huisartsen.^{65, 66, 67, 68, 69}

Als gevolg van het VGV-protest en de politieke tegenstand werd beslist dat er door het Rekenhof een verdeelsleutel zou berekend worden “op basis van de bevolkingscijfers”. Als verdeelsleutel N/F in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zou het leerlingenaantal in respectievelijk Nederlandstalig en Frans-talig onderwijs (lagere en middelbare scholen) gebruikt worden, hetgeen een aanvaardbare oplossing is. Het resultaat in maart 2018 voor de verdeelsleutel van het federaal contingent voor 2024 was: 59,43N/40,57F.^{70, 71, 72}

Op 26 april 2017 keurde de **Franse Gemeenschap** eindelijk een decreet

goed, waardoor een **ingangsproof** verplicht werd voor artsen en tandartsen; de proef kon voor het eerst plaats vinden in september 2017. Doch die toegangsproof bleek een maat voor niets te zijn: er werden 1.138 kandidaten na de proef toegelaten terwijl er in 2024 maar 505 RIZIV-nummers voor hen beschikbaar zullen zijn. Onafhankelijk van het voorgaande besliste de ministerraad om aan alle artsen die in 2019 zullen afstuderen, een RIZIV-nummer toe te kennen (70, 73).

Op 11 mei 2017 kondigde minister Hilde Crevits namens de **Vlaamse regering** aan dat Vlaanderen vanaf 2018 wilde starten met een nieuwe regeling van de ingangsproof: invoering van een numerus fixus (waarbij de best gerangschikte deelnemers de opleiding mogen aanvatten), een aparte proef voor artsen en tandartsen, en beoordeling van ook andere competenties dan de wetenschappelijke kennis, bvb. de handvaardigheid bij kandidaat-tandartsen (70). Bovendien verruimde de Vlaamse regering haar bevoegdheden in de contingentering.

Over de subquota inzake de verhouding huisartsen/specialisten kunnen de gemeenschappen zelf reeds beslissen, aangezien zij hiervoor sinds de 6de staatshervorming reeds bevoegd zijn.^{73, 74}

Doch er is meer. In haar regeerakkoord 2019 – 2024, voorgesteld op 30 september 2019, gaat de Vlaamse regering een stap verder: “*Wat de artsenquota*

*betreft zijn we als Vlaamse Gemeenschap inzake de RIZIV-nummers afhankelijk van de federale regering. We blijven als Vlaanderen eisen dat er een correcte verdeling van de RIZIV-nummers is tussen de gemeenschappen en er een aflossing komt van het in het verleden door de Franse Gemeenschap opgebouwde overtal. Tegelijk richt Vlaanderen een eigen planningscommissie op om de Vlaamse zorgnoden te bepalen. Op basis van deze adviezen zal het aantal studenten dat toegelaten wordt tot de opleiding arts en tandarts worden bepaald en niet langer enkel op basis van het federale advies dat Vlaanderen al twintig jaar als enige opvolgt.”*⁷⁵

Die beslissing van de Vlaamse regering werd door het VAV vanzelfsprekend volmondig goedgekeurd (74). Op 30 oktober 2020 keurde de Vlaamse regering de tekst over de Vlaamse Planingscommissie definitief goed.⁷⁶

Doch **minister Vandembroucke** zat niet stil. Met een **wetsontwerp** kreeg hij van de Franse Gemeenschap de toezegging om een toegangspoeft in te richten. Uit de tekst blijkt echter niet duidelijk wat de toekomstige communautaire verdeelsleutel van het quotum zal zijn en of het Franstalig overtal in het verleden door de federale overheid al dan niet wordt kwijtgescholden.⁷⁷

Het akkoord werd afgewezen door de Vlaamse regering, door meerdere artsenverenigingen (Vas, AGBS, Vaso, Hop, VGSO, Domus Medica)⁷⁸ en door het AK-VSZ.⁷⁹

Tijdens een stemming in het federaal Parlement op 20.07.22 werd het wetsontwerp goedgekeurd.⁸⁰

Afwachten nu welke acties de Vlaamse oppositiepartijen in het federale Parlement nog willen voeren en wat de Vlaamse regering nog van plan is.

Brussel

Op 6 september 1954, tijdens een driepartijenvolksvergadering in Antwerpen, sprak de Antwerpse burgemeester Lode Craeybeckx de bekend geworden slagzin uit “Antwerpen laat Brussel niet los”; hij verwees daarbij naar de bescherming van de taalrechten van de Brusselse Vlamingen.⁸¹

Ook het VAV laat Brussel niet los en wil de band tussen de Vlamingen in Vlaanderen en de Nederlandstaligen in Brussel niet doorknippen. Daarom pleit het VAV bij verdere overheveling van federale bevoegdheden zoveel mogelijk voor communautarisering (overheveling naar de gemeenschappen) in plaats van regionalisering (overheveling naar de gewesten). Bij communautarisering kunnen de inwoners van Brussel kiezen voor het stelsel van een van beide gemeenschappen, zoals bepaald in resolutie nr. 4 van het Vlaams Parlement van 3 maart 1999.⁸²

In die optiek heeft het VAV steeds de rechtmatige belangen van de Nederlandssprekenden in Brussel verdedigd, en heeft het steeds oplossingen helpen zoeken om onrechtvaardige toestanden recht te trekken.

A. De klachtenlijst van de Nederlandstaligen is lang.

Dat **Nederlandstalige patiënten niet terecht kunnen in hun taal in meerdere Brusselse ziekenhuizen** is een oud zeer, waartegen het Vlaams Aktiekomitee voor Volksgezondheid reeds reageerde in de jaren 1960-70 met als uiteindelijk resultaat de oprichting van het VUB-ziekenhuis in Jette (zie hoger).

- In 2002 dienden politici van meerdere Vlaamse partijen klacht in bij de Raad van Europa over de gebrekkige kennis van het Nederlands door vele artsen, verplegenden en andere personeelsleden in meerdere Brusselse ziekenhuizen, en die zo de taalwet overtraden.⁸³ Als gevolg hiervan besliste de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa op 25 november 2003 om de taaltoestanden in de Brusselse openbare ziekenhuizen te onderzoeken; bij een vooronderzoek vond het Letse parlementslid Boris Cilevics de klacht van de Vlaamse politici gegrond.⁸⁴
- Op 9 november 2002 richtte het Doktersgild Van Helmont, samen met de Brusselse Huisartsenkring, het Vlaams Komitee voor Brussel, de Medische Vereniging van Halle en Omgeving en Pro Medicis Brussel, te Brussel een symposium in met als thema

“Geïntegreerde Nederlandstalige Gezondheidszorg te Brussel en Omgeving”. Sprekers waren: Dr. Luc D’Hooghe, Reej Masschelein, Prof. Jan Peers, Dr. Ivan Bertels, Apotheker Hubert Van den Branden, Raf Bronselaer, Wilfried Boon Prof. Jan Degadt en Dr. Milan Roex.

Prof. Jan Peers lanceerde er een nieuw idee: de oprichting van een netwerk van Nederlandstalig zorgaanbod in Brussel en omgeving door het in kaart brengen en laten samenwerken van alle reeds bestaande Nederlandstalige medische en paramedische structuren in één virtueel Vlaams ziekenhuis. Dit initiatief kreeg vorm onder de naam ZORG.NET. In dat nieuwe netwerk staan huisartsen, specialisten, apothekers, verplegend personeel, tandartsen, ziekenhuizen en verzorgingstehuizen, evenals thuisverzorger. Centraal in het hele netwerk staat de huisarts: die kan, wanneer hij zijn patiënt doorverwijst, via ZORG.NET een keuze maken, afgestemd op de noden van de hulpbehoevende.⁸⁵

Het project is opgedeeld in drie fasen: een inventarisatiefase, een haalbaarheidsstudie en de afrondingsfase waarbij het businessplan wordt opgemaakt, dat einde 2004 klaar moet zijn. De Vlaamse overheid schaarde zich achter het initiatief met 130.500 euro subsidies.⁸⁶

In 2005 startte ZORG.NET met de uitbouw van Nederlandstalige zorgpaden.

Op 25 maart 2010 ging te Brussel het Huis voor Gezondheid, een virtueel huis, officieel van start (www.huisvoorgezondheid.be).

De werking van ZORG.NET en van Pro Medicis Brussel werd volledig overgenomen door het Huis voor Gezondheid. Ook meerdere andere Brusselse verenigingen verlenen hun medewerking aan het Huis voor Gezondheid.⁸⁷

- Tijdens een hoorzitting in de Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand dienden Dr. André Lerminiaux en Dr. Robrecht Vermeulen op 24 juni 2003 namens de Vlaamse Volksbeweging en het VGV een collectief verzoekschrift in om geld vrij te maken voor de bouw en uitbating van Vlaamse ziekenhuizen in Brussel.⁸⁸
- Een ander initiatief om tegemoet te komen aan de vraag om in het Nederlands behandeld te worden is “Zorgzoeker”. Dit is een lijst van Nederlands-kundige gezondheids- en welzijnswerkers uit Brussel en de Vlaamse Rand, die kan geraadpleegd worden op www.zorgzoeker.be of op het gratis telefoonnummer 1700. Er is wel een probleem: meerdere Brusselse ziekenhuizen weigeren

hun medewerking aan het initiatief.⁸⁹

- De Vlaamse overheid heeft binnen het Vlaams Agentschap voor Zorg en Gezondheid eveneens een initiatief genomen: een Vlaams Meldpunt Taalklachten in de Brusselse ziekenhuizen, namelijk www.zorg-en-gezondheid.be/meldpunt-taalklachten of op het gratis telefoonnummer 1700. Of die drempel niet te hoog is voor de burger, blijft een vraag.⁹⁰ Volgens minister Frank Vandenbroucke is de Vlaamse minister van Gezondheid en Welzijn bevoegd inzake taalklachten die via het meldpunt aangebracht worden, schreef Geert Verrijken in Artsenkrant van 02.06.22.

Andere problemen zoals de **afname van het aantal Nederlandstalige artsen in Brussel** (91), het **tekort aan Nederlandstalig personeel in de Brusselse woonzorgcentra**⁹², en de **moelijkheden om voldoende Nederlandstalige artsen voor de wachtdienst** te vinden⁹³ hebben gedeeltelijk te maken met de ont-nederlandsing van Brussel.

Nog andere problemen zoals **plaats-tekort in de Nederlandstalige kleuterklassen** in Brussel⁹⁴ en in de **Nederlandstalige**

basisscholen te Brussel⁹⁵ zijn een gevolg van het succes van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. Dat onderwijs bediende in 2014 ongeveer 20 % van de leerlingen in Brussel. Noteer dat de Brussel-norm van 30 % de officiële doelstelling is van de Vlaamse overheid voor het Vlaamse aandeel van het onderwijs in Brussel.⁹⁵

Varia: taalklachten en andere feiten

- In 1963 werden verdere garanties voor **tweetaligheid van de ambtenaren** wettelijk vastgelegd en werd de functie van vicegouverneur in het leven geroepen om over het naleven van de taalwetten te waken. Uit zijn jaarverslag bleek dat 58 % van de door Brusselse gemeenten in 2012 aangeworven personeelsleden niet voldeden aan de wettelijke tweetaligheid; bij de Brusselse OCMW's was het nog erger: 8 op de 10 waren niet voldoende tweetalig. De vicegouverneur schorste 667 van de 1.003 overtredingen. Maar de Brusselse regering vernietigde de geschorste benoemingen niet en zo blijft de taalwet dode letter (96). Dit eentonig verhaal wordt nu reeds jaren herhaald. Een recent analoog verhaal over de toestand in 2021 wordt gebracht in www.doorbraak.be door Wannes Bok op 03.07.22.

- Stilaan wordt de kennis van het Nederlands de betere weg om op te klimmen op de sociale ladder. Actiris, de Brusselse gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling, geeft **taalcheques aan werkzoekenden**. Steeds meer werkloze Brusselaars maken daar gebruik van. Het aantal taalcheques steeg tussen 2010 en 2012 met 139 % en 58,5 % daarvan werden gebruikt om Nederlands te leren.⁹⁷
- In het regeerakkoord Di Rupo werd op 19 juli 2012 de "**Brusselse hoofdstedelijke gemeenschap**" als nieuw orgaan door de Franstalige politici uit de hoed getoverd; alle gemeenten van de oude provincie Brabant, evenals die van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zijn hiervan van rechtswege lid. Deze nieuwe constructie, gebetonneerd in een bijzondere wet, is het nieuwe Trojaanse paard dat de Franstaligen van stal haalden voor de verwezenlijking van de doelstelling van Prof Woitrin in 1965: Groot Brussel op basis van de driehoek Leuven – Woluwe – Waver.⁹⁸
- In maart 2013 hield "Ipsos Online Panel" een **peiling** in opdracht van De Morgen, VTM, RTL en Le Soir bij 2.499 Belgen van 18 jaar en ouder met o.m. de vraag "Wat moet er met Brussel gebeuren als België splitst?"

Terwijl in Vlaanderen (44 %), doch meer nog in Wallonië (61 %) een meerderheid plette voor aansluiting van Brussel bij het eigen gewest, plette een duidelijke meerderheid van de inwoners van Brussel (68 %) voor een onafhankelijk statuut.⁹⁹

B. Studiedag Brussel in Vlaanderen – Vlaanderen in Brussel

Op 15 februari 2014 organiseerde het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV) in samenwerking met het Vlaams Komitee voor Brussel een studiedag over Brussel met als titel “Brussel in Vlaanderen – Vlaanderen in Brussel”.

Tijdens de plenaire zitting waren er vier sprekers: Frank Judo (taalwetgeving), Jan Van Doren (samenwerkingsakkoorden tussen Brussel en de rest van Vlaanderen), Bernard Daelemans (het Nederlandstalig onderwijs in Brussel) en Hans Vandecandelaere (diversiteit aan culturen en talen in Brussel).

In de namiddag was er debat in vier discussiegroepen; op basis daarvan werden een tiental besluiten geformuleerd, waarbij grote aandacht ging naar het Nederlandstalig onderwijs. De voornaamste besluiten zijn hieronder vermeld:

- Vlaanderen kan Brussel niet loslaten omdat Brussel in Vlaanderen ligt.
- Alle Nederlandstalige kinderen moeten een plaats vinden in het

Nederlandstalig onderwijs.

- Vlaanderen moet de uitwijking van Nederlandstalige leerkrachten tegengaan met financiële en logistieke stimulansen.
- Vlaanderen moet nog meer investeren in het Nederlandstalig onderwijs en moet het aandeel ervan verhogen.
- De Vlaamse regering moet de Brussel-norm van 30 % daadwerkelijk toepassen op het onderwijs, de cultuur en de welzijnszorg. Daarvoor zijn ziekenhuizen, bejaardentehuizen en instellingen voor kinderopvang onder Vlaams beheer en met Vlaamse middelen noodzakelijk.
- Brussel is een kosmopolitische en veeltalige stad: dit stelt grote problemen maar biedt tevens grote kansen.
- Het is de taak van de Vlaamse en de Brusselse overheid een optimaal inburgeringsbeleid te voeren: degelijk onderwijs is de sleutel tot integratie.^{100, 101, 102}

C. Evolutie van het taalgebruik in Brussel¹⁰³

De cijfers over taalkennis, thuistaal en schooltaal zijn afkomstig van de Briotaalbarometer van socioloog Prof. Rudi Janssens, in het kader van het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum (BRIO), Vrije Universiteit te Brussel.

- Tussen 2000 en 2012 evolueerde

de **taalkennis** van het Frans van 95,5 % naar 88,5 %, die van het Nederlands van 33,3 % naar 23,1 %, die van het Engels van 33,3 % naar 29,7 % en die van het Arabisch van 10,1 % naar 17,9 % van de Brusselse bevolking.

Commentaar: Ondanks de lichte achteruitgang blijft het Frans de lingua franca in Brussel; het Engels steekt het Nederlands voorbij als tweede meest gekende taal; het Nederlands gaat gevoelig achteruit, doch handhaaft zich op 23,1 %; het Arabisch gaat duidelijk vooruit.

- Tussen 2000 en 2012 evolueerde de **thuis taal** Frans van 51,7 % naar 33,6 %, en de thuis taal Nederlands van 9,1 % naar 5,4 %.

Commentaar: Zowel het Frans als het Nederlands gaan er op achteruit als enige thuis taal, doch in 2012 blijft het Frans duidelijk beter vertegenwoordigd dan het Nederlands; de andere talen en de combinaties Nederlands/ Frans en Frans/andere taal nemen in frequentie toe als thuis talen.

- Cijfers over de evolutie van het aantal **leerlingen in het Nederlandstalig kleuter-, lager en secundair onderwijs** in Brussel leren dat deze populatie, die in 1991-92 30.000 leerlingen bedroeg, in 2015-16 gestegen was tot tussen 40.000 en 45.000.

Tussen 2000 en 2014 daalde het aandeel van de Vlaamse Gemeenschap

in de schoolpopulatie in Brussel in het gewoon kleuteronderwijs van 23,1 % naar 21,3 %, steeg het Vlaamse aandeel in het gewoon lager onderwijs van 15,3 % naar 18,1 %, en daalde het Vlaamse aandeel van het gewoon voltijds secundair onderwijs van 16 % naar 15,3 %.

Het Vlaamse aandeel in de totale schoolpopulatie steeg tussen 2009 en 2014 van 17,5 % naar 17,8 %.

Commentaar: Het stijgend aantal leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel heeft volgens de auteurs meerdere oorzaken: het keuzepatroun van de ouders, het aantal leerlingen dat van buiten Brussel afzakt en de immigratie. Het relatief grote marktaandeel van het Nederlandstalig onderwijs, in vergelijking met de veel lagere frequentie van het Nederlands als thuis taal, wijst er in elk geval op dat heel wat niet-Nederlandstaligen in Nederlandstalige scholen terecht komen.

- De cijfers van de **stemmen voor de Vlaamse lijsten** in Brussel werden verzameld door volksvertegenwoordiger Bart Laeremans.. Het % stemmen voor Nederlandstalige lijsten voor de Kamer daalde tussen 1995 en 2010 van 16,23 naar 11,30. Het % stemmen voor Nederlandstalige lijsten voor de Senaat daalde in dezelfde periode van 17,24 naar 10,51.

Het % stemmen voor Nederlandstalige lijsten voor het Hoofdstedelijk Gewest daalde tussen 1999 en 2009 van 14,19 naar 11,25.

Het % stemmen voor Nederlandstalige lijsten voor Europa daalde tussen 1994 en 2009 van 16,92 naar 12,64.

Commentaar: Dit betekent een duidelijke daling van het Vlaamse stemmenpercentage voor de vier kieskringen.

Besluit: In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is er een duidelijke ontnederlandsing inzake de thuistaal en de stemmen voor Nederlandstalige lijsten. De toename van het totaal aantal leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs, evenals de procentuele toename van het aantal leerlingen in het Nederlandstalig lager onderwijs en in de totale Nederlandstalige schoolpopulatie, is echter een opsteker.

P.S. 1 Uit cijfers van de BRIO-taalbarometer 2018 blijkt dat de taalkennis van het Nederlands te Brussel verder afneemt, doch dat het Nederlands als thuistaal op hetzelfde niveau blijft in vergelijking met 2012.

P.S. 2 Op 30 mei 2019 meldde de nieuwsbrief van de Nederlandstalige nieuwszender BRUZZ (www.bruzz.be) dat het aantal stemmen op Nederlandstalige lijsten in Brussel steeg tot net geen 70.000, zodat het aandeel

van Nederlandstalige stemmen steeg van 11 naar 15,3 % (Periodiek VAV, apr-mei-jun 2019, p.24).

D. Oorzaken/mechanismen van en mogelijke oplossingen voor de ontnederlandsing van Brussel.¹⁰⁴

- Dat **immigratie** een belangrijke rol speelt in de ontnederlandsing van Brussel blijkt uit de vaststelling dat een andere taal dan Frans of Nederlands de thuistaal is bij 32 % van de gezinnen. Het goede antwoord daarop is een gerichte ontwikkelingssamenwerking, een streng doch rechtvaardig immigratiebeleid en een actief integratiebeleid ten opzichte van de hier aanwezige legale immigranten.
- De sabotage van de **taalwet** te Brussel bij de **aanwerving van personeel van gemeente en OCMW**, dat wettelijk tweetalig moet zijn, bevordert de verfransing (zie hoger). Een hardnekkig volgehouden Vlaamse actie is hier gewenst.
- De **taalwetgeving in de Brusselse ziekenhuizen** bepaalt dat in de openbare ziekenhuizen (de huidige Irisziekenhuizen) de patiënten het recht hebben op hulp en verzorging in het Nederlands en het Frans. De private en de drie Brusselse universitaire ziekenhuizen vallen niet onder de taalwetgeving behalve voor dringende medische hulp.

Overtredingen zijn frequent: dit is ook een oud zeer. Dus ook hier is een hardnekkig volgehouden Vlaamse actie gewenst.

- De **eentalige lijsten voor de gewestverkiezingen** in Brussel liggen onder Franstalige druk omdat die een waarborg voor verkiezing voor de Vlamingen zijn. De Franstaligen sturen aan op taalgemengde lijsten waarbij zij de Nederlandstalige politici kunnen marginaliseren door toekenning van verkiesbare plaatsen aan “gewillige” Vlamingen. Vlaamse politici, laat dat niet gebeuren.
- De **verkapte regionalisering van de kinderbijlagen** knipt de band tussen de Vlamingen in Vlaanderen en die in Brussel door (zie hoger). Volgens resolutie nr. 4, aangenomen door het Vlaams Parlement op 3 maart 1999, moest het gezinsbeleid overgeheveld worden naar de gemeenschappen, zodat de inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de keuze krijgen om toe te treden tot het gezinsbeleid van de Vlaamse of de Franse Gemeenschap. Door die bevoegdheid in Brussel toe te kennen aan de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC), komt die overheveling in Brussel praktisch neer op een regionalisering en niet op een communautarisering. Zo wordt

de band tussen Vlaanderen en Brussel losser, wat de ont nederlandse van Brussel bevordert. Vlaamse politici, zet die vergissing recht en laat hetzelfde niet gebeuren met de gezondheidszorg!

E. Vlaams regeerakkoord

In haar regeerakkoord 2019 – 2024 verklaarde de Vlaamse regering inzake Brussel: ”Vlaanderen blijft resoluut kiezen voor zijn hoofdstad Brussel en een sterke band met de Vlaamse Gemeenschap in Brussel.” Bij het investeren in infrastructuur en dienstverlening voor de Brusselselaars hanteert de Vlaamse regering de Brussel-norm: 30 % van de Brusselse bevolking wordt als haar doelgroep beschouwd en minstens 5 % van de Vlaamse middelen voor gemeenschapsbevoegdheden worden besteed aan beleid in en voor Brussel.¹⁰⁵

In het artikel “Arts worden in Brussel” houdt Chris Geens een enthousiast pleidooi om de sprong te wagen: *“Een aantal Vlaamse voortrekkers zagen welke weg in Brussel dient bewandeld te worden om kwaliteit te verzekeren en om daarbij ook respect af te dwingen voor de Nederlandse taal en om verdere mogelijkheid tot ontplooiing te bieden... Brussel is momenteel wel degelijk de poort op Europa en op de wereld... Meewerken aan, en in, de*

*gezondheidszorg in Brussel is de uitdaging voor de toekomst met zeer veel kans op succes voor jezelf en de zorg in Brussel.”*¹⁰⁶

In zijn slottoespraak van de studiedag “Brussel in Vlaanderen – Vlaanderen in Brussel” in februari 2014, zegde wijlen Robrecht Vermeulen: *“Vlaanderen kan Brussel niet loslaten. Brussel ligt in Vlaanderen. ... Het is de taak van de Vlaamse overheid en ook van de Brusselse overheid om alles op alles te zetten voor een optimaal inburgeringsbeleid. ... Vlaanderen moet nog meer investeren in het Nederlandstalig onderwijs. ... Ziekenhuizen, bejaardentehuizen, instellingen voor kinderopvang onder Vlaams beheer en met de steun van Vlaanderen zijn absoluut noodzakelijk!”*¹⁰⁷

Samenvatting en Conclusies

In de vernederlandsing van de Gentse universiteit in 1930 speelden meerdere bestuursleden en leden van het AVGV een actieve rol. Gent was de eerste vernederlandsde universiteit in Vlaanderen en werd zo een symbool van de Vlaamse emancipatie.

Het Vlaams Aktiekomitee voor Volksgezondheid (VAKV) werd opgericht in 1960 op initiatief van 3 verenigingen: het VVA, het VVO en het VGV; het werd aangevuld met de 3 Vlaamse cultuurfondsen en een 35-tal andere verenigingen. De voornaamste verwezenlijkingen waren: de splitsing van de

unitaire erkenningscommissies voor geneesheren-specialisten in een Nederlandstalige en een Franstalige Kamer in 1961, de splitsing van het unitaire Rode Kruis in 1969, en de actie voor de taalrechten van de Nederlandstalige patiënten te Brussel met de kiemlegging voor de latere oprichting van het VUB-ziekenhuis te Jette.

De actie voor een rechtvaardige financiering van het Vlaams universitair onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek werd gevoerd in een samenwerkingsverband tussen VGV, VVPL en LOVAN. Die actie resulteerde in januari 1989 in de overheveling van de bevoegdheid voor het ganse onderwijs, met inbegrip van het universitair onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek, naar de Vlaamse en Franse Gemeenschap. Zo werd het totale onderwijsbeleid gecommunautariseerd.

Door de samenwerking tussen het VGV en het VVA - via zijn Werkgroep Taal en Onderwijs - kon een poging tot belangrijke verengelsing van het hoger onderwijs in hogescholen en universiteiten tegengehouden worden. Zo werd een evolutie naar een overdreven verengelsing, zoals in Nederland, verhinderd.

De oprichting van het Aktiekomitee voor een Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ) op 8 februari 1995 vertoont gelijkenissen met die van het VAKV: een aantal leden van VGV, van de Vereniging Vlaamse Ziekenfondsen

en van het OVV staken de koppen bij mekaar en beslisten tot de oprichting. Daarna traden 25 verenigingen toe die de doelstelling van een Vlaamse SZ onderschreven.

De eerste verwezenlijking was de start op 1 oktober 2001 van de Vlaamse niet-medische zorgverzekering, verplicht voor de inwoners ouder dan 25 jaar in Vlaanderen en facultatief in het Brussels Gewest. Later werd die zorgverzekering uitgebreid tot de “Vlaamse Sociale Bescherming”.

Als gevolg van de 6de staatshervorming werden vervolgens delen van de SZ na goedkeuring in de Kamer (juli 2012) en in de Senaat (december 2013) naar de deelstaten overgeheveld: een deel van de gezondheidszorgen en de ouderenzorg, goed voor 13 % van de middelen van het RIZIV, het ganse gezinsbeleid en – aansluitend bij de werkloosheidsvergoedingen – een deel van de arbeidsmarkt en de tewerkstelling.

Op 23 september 2004 deed minister Rudy Demotte een dubbele unitaire recuperatiepoging inzake de Orde der geneesheren. Als gevolg van een wetsontwerp ter oprichting van een Hoge Raad van Deontologie van de Gezondheidszorgberoepen zouden beslissingen genomen worden met een gewone meerderheid, zodat de grondbeginselen van de deontologie kunnen vastgelegd worden tegen de wil van de meerderheid van een groep. Verder zouden de Nederlandstalige en Franstalige afdelingen van de Nationale Raad van de Orde

voortaan samen *moeten* vergaderen over de medische plichtenleer.

Op 15 januari 2005 werd dit wetsontwerp door de Nederlandstalige afdeling van de Nationale Raad van de Orde afgeblokt, mede door de alertheid van het VGV door tijdig aan de alarmbel te trekken.

De actie voor de splitsing van het kiesarrondissement BHV en het gerechtelijk arrondissement Brussel werd door het VGV gevoerd via het OVV.

De resultaten van de gemeenteraadsverkiezingen in 2018, na de splitsing van het kiesarrondissement BHV, toonden een globale procentuele achteruitgang van de Franstalige lijsten in de meeste gemeenten van de Vlaamse Rand buiten de faciliteitengemeenten.

Tijdens een volgehouden samenwerking gedurende 5 jaar van het VGV met de directeur en de urgentiearts van het Sint-Maria ziekenhuis Halle, de burgemeester van Halle, de burgemeesters van het Pajottenland-Zennevallei, de Artsenkring van Halle en een lokale politieke vertegenwoordiger, werd in 2009 aan het ziekenhuis te Halle een volwaardige MUG toegewezen.

Hoewel de Franse Gemeenschap per bevolkingseenheid 30 % meer artsen telt dan de Vlaamse, trachtte zij de tot dan toe gebruikte 60N/40 F verdeelsleutel voor de contingentering toch in haar voordeel door de Planningscommissie te laten wijzigen met als resultaat op 26

april 2016: 56,5N/43,5 F. Het argument was het groter procent deeltijds werkende Franstalige artsen. Als gevolg van een sterke tegenactie van het VGV werd dat manoeuvre geblokkeerd en uiteindelijk kwam het Rekenhof uit op de verdeelsleutel 59,43N/40,57 F, uitgaande van de aanvaardbare N/F verdeelsleutel van het leerlingenaantal in het Nederlands- en Franstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor wat dat gewest betreft.

Ook de Vlaamse regering nam in haar regeerakkoord 2019 – 2024 een kordate houding aan: “Tegelijk richt Vlaanderen een eigen planningscommissie op om de Vlaamse zorgnoden te bepalen. Op basis van deze adviezen zal het aantal studenten dat toegelaten wordt tot de opleiding arts en tandarts worden bepaald en niet langer enkel op basis van het federale advies dat Vlaanderen al twintig jaar als enige opvolgt.”

Voor de Vlamingen en andere Nederlandstaligen in Brussel is het virtueel “Huis voor Gezondheid” een belangrijke aanwinst. Bijkomende nuttige hulpposten bij medische problemen in Brussel zijn: “Zorgzoeker” en het “Vlaams Meldpunt Taalklachten in Brusselse Ziekenhuizen”.

Dat steeds meer werkloze Brusselaars Nederlands leren, is een meldenswaardige vooruitgang.

De toename van het totaal aantal leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs, evenals de procentuele toename van

het aantal leerlingen in het Nederlandstalig lager onderwijs en in de totale Nederlandstalige schoolpopulatie is een opsteker.

Dat de Vlaamse regering in haar regeerakkoord 2019 – 2024 uitdrukkelijk verklaart dat zij blijft kiezen voor een sterke band met de Vlaamse Gemeenschap in Brussel en dat zij bij het investeren in infrastructuur en dienstverlening voor de Brusselaars de Brussel-norm hanteert, is een sterk positief signaal. Die Brussel-norm betekent immers dat de Vlaamse regering 30 % van de Brusselse bevolking als haar doelgroep beschouwt en dat zij minstens 5 % van de Vlaamse middelen voor de gemeenschapsbevoegdheden besteedt aan beleid in en voor Brussel.

Uit het voorgaande blijkt dat het VAV in de meeste bovenvermelde verwezenlijkingen, hetzij rechtstreeks hetzij onrechtstreeks, de van het VAV verwachte rol speelde en zo bijdroeg aan de Vlaamse ontvoogding.

Mijn dankbaarheid voor de jarenlange vriendschappelijke samenwerking gaat naar alle leden van de Raad van Bestuur van het VAV, zowel naar hen die op het forum stonden als naar de stille werkers, die voor een vereniging even onontbeerlijk zijn; ook het werk van de secretaresse kan op mijn dankbare waardering rekenen.

Eric Ponette

REFERENTIES

1. Johan van Bever en Luc Vandeweyer: Vlaams Geneesherenverbond (VGV), Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, p. 3322 – 3324, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 1998
2. Johan van Bever: Historiek van het AVGV 1922 – 1942, Periodiek VGV Jubileumnummer, jul-aug 1992, p. 3 – 12
3. Karel de Clerck: Hoger onderwijs in Gent, Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, p. 2279 – 2290, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 1998
4. André Demedts, Louis de Lentdecker en Luc Vandeweyer: Jan F. Fransen (1886 – 1975), Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, p. 1200 – 1201, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 1998
5. Anne-Marie van der Meersch: Leo Elaut (1897 – 1978), Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, p. 1054 – 1055, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 1998
6. Robert de Beule: Dr. Robert “Max” Roosens (1912 – 1991), Periodiek VGV Jubileumnummer, jul-aug 1992, p. 17 – 19
7. Joris Dedeurwaarder: Adriaan Martens (1885 – 1968), Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, p. 2006 – 2008, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 1998
8. Frans van Campenhout: Hilaire Gravez (1889 – 1974), Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, p. 1354 - 1355, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 1998
9. Marcel Boey: Frans Daels, in: Twintig eeuwen Vlaanderen, Deel 14 Vlaamse Figuren II, p. 155 – 160, Uitgeverij Heidelberg – Orbis nv, Hasselt, 1976
10. Johan van Bever: Vlaams Aktiecomitee voor Volksgezondheid, Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, p. 3309 – 3310, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 1998
11. Omer Steeno: Het Vlaams Aktiecomitee voor Volksgezondheid (VAKV) – Ontstaan, werking en ontbinding, Periodiek VGV Jubileumnummer, jul-aug 1992, p. 43 – 51
12. Eric Ponette: Robert de Beule, flamingant in en buiten het VGV, Periodiek VGV, nov-dec 2005, p. 65 – 69
13. Robert de Beule: Prof. Dr. Leon Elaut (1897 – 1978), Periodiek VGV Jubileumnummer, jul-aug 1992, p. 15 – 17
14. De financiering van het wetenschappelijk onderzoek met: Frans Van Nieuwenhove (Naar financiële zelfverantwoordelijkheid) en Senator Rik Vandekerckhove (We missen de Europese trein) , Periodiek VGV, sep-okt 1985, p. 161 – 174
15. Robert de Beule: Inleiding tot de voorjaarsvergadering VGV te Leuven op 22 april 1989 “De financiering van het Vlaams Universitair Onderwijs en het Wetenschappelijk Onderzoek voor en na het Regeerakkoord”, Periodiek VGV, mei-jun 1989, p. 95 - 96
16. Eric Ponette: De financiering van het Vlaams Universitair Onderwijs en het Wetenschappelijk Onderzoek voor en na het Regeerakkoord, Periodiek VGV, mei-jun 1989, p. 108 – 112
17. Marc Hanson: Middelbaar onderwijs – Onderwijs in eigen hand, Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, p. 2268, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 1998
18. Freddy Adams: Grote zorg voor de toekomst – De financiering van het Vlaams Universitair Onderwijs en het

- Wetenschappelijk Onderzoek voor en na het Regeerakkoord, Periodiek VGV, mei-jun 1989, p. 97 – 102
19. Hugo Schiltz: Groeiwalen en positieve ontwikkelingen – De financiering van het Vlaams Universitair Onderwijs en het Wetenschappelijk Onderzoek voor en na het Regeerakkoord, Periodiek VGV, mei-jun 1989, p. 103 – 107
  20. Het taalgebruik aan onze universiteiten – Voorontwerp van decreet betreffende het academisch onderwijs van gemeenschapsminister Coens, Periodiek VGV, jan-feb 1991, p. 3
  21. Robert de Beule en Robrecht Vermeulen: Brief naar minister Daniël Coens betreffende verengelsing van het universitair onderwijs, Periodiek VGV, jan-feb 1991, p. 3 – 4
  22. Robert de Beule: Open brief aan de Vlaamse parlementairen over de dreigende verengelsing van het universitair onderwijs, Periodiek VGV, sep-okt 1991, p. 120
  23. VGV-symposium “Verengelsing van het universitair onderwijs?” met Yvan Vanden Berghe (Verengelsing) en Boudewijn Bouckaert (Intellectuele universaliteit en culturele identiteit, een onoverbrugbare kloof?) Periodiek VGV, sep-okt 1991, p. 119 – 128
  24. VGV-symposium “Verengelsing van het universitair onderwijs” – Vervolg, met Jozef Devreese (Nederlands waar mogelijk, Engels waar nodig) en Eric Ponette (Het taalgebruik aan de universiteit), Periodiek VGV, nov-dec 1991, p. 155 – 162
  25. VGV-symposium te Leuven op 15 juni 1991 “Verengelsing van het universitair onderwijs?”, Periodiek VGV Jubileumnummer, jul-aug 1992, p. 29
  26. Piet Hein Jongbloet: Een sprankeltje hoop, Periodiek VGV, jul-aug-sep 2015, p. 31
  27. Eric Ponette en Walter Peeters: Naar een Vlaamse Sociale Zekerheid, Uitgave AK-VSZ, 1996
  28. Robert de Beule: VGV-Persconferentie over de geldstromen uit Vlaanderen, op 14.09.89 te Brussel, Periodiek VGV Jubileumnummer, jul-aug 1992, p. 26 – 27.
  29. Robert de Beule: Persconferentie OVV en VGV over de geldstromen uit Vlaanderen, op 7 november 1991 te Brussel, Periodiek VGV Jubileumnummer, jul-aug 1992, p. 27 – 28
  30. Eric Ponette: VVA-ledenvergadering te Alden Biesen op 14 maart 1992 over geldstroom van Vlaanderen naar Wallonië, Vivat Academia, mei-juni 1992
  31. Eric Ponette: Balans, Periodiek Nieuwsbrief VGV, jan-feb 2002, p. 2 – 3
  32. Jürgen Constandt, Erik Stoffelen en Gui Celen: Overheveling van bevoegdheden van de Federale Overheid naar de deelstaten in het Vlinderakkoord in “Uw Vlaamse sociale zekerheid na de zesde staatshervorming?”, Uitgave van het AK-VSZ in april 2014, www.akvsz.vlaanderen, p. 6 – 8
  33. Orde der artsen: Wie zijn we? - Over de nationale raad, www.ordomedic.be
  34. Brief van VGV aan Dr. Yolande Avontrodt, voorzitter Commissie Volksgezondheid, Periodiek Nieuwsbrief VGV, jan-feb 2001, p. 17 – 18
  35. Robrecht Vermeulen: Hoge federale Raad voor deontologie van de gezondheidszorgberoepen – Pogingen van minister

- Demotte tot federale recuperatie van de gezondheidszorg voorlopig vrijdeld, *Periodiek Nieuwsbrief VGV*, mei-jun 2005, p. 4 – 5
36. Robrecht Vermeulen: Hoge federale Raad voor deontologie van de gezondheidszorg-beroepen – Standpunt van de Nederlandse Afdeling van de Nationale Raad betreffende voorstellen tot hervormingen van de Orde der geneesheren (15.01.2005), *Periodiek Nieuwsbrief VGV*, mei-jun 2005, p. 5 – 6
37. Jan Van Meirhaeghe, Louis Ide, Robrecht Vermeulen en Eric Ponette: Persmededeling 10 januari 2005 – Vlaamse politici, stopt de pogingen van minister Demotte tot federale recuperatie van het gezondheidsbeleid!, *Periodiek Nieuwsbrief van het VGV*, mei-jun 2005, p. 11 – 12
38. Eric Ponette: Balans, *Periodiek Nieuwsbrief VGV*, jan-feb 2003, p. 3
39. Halle-Vilvoorde Komitee en Vlaamse Volksbeweging: Nationale oproep tot burgerlijke ongehoorzaamheid, *Periodiek Nieuwsbrief VGV*, mei-jun 2003, p. 18 – 19
40. Eric Ponette: Balans, *Periodiek Nieuwsbrief VGV*, jan-feb 2004, p. 3
41. Boudewijn Bouckaert: Oproep tot steun aan de Vlaamse burgmeesters van Halle-Vilvoorde, *Periodiek Nieuwsbrief VGV*, mei-jun 2005, p. 15
42. Eric Ponette: Balans, *Periodiek Nieuwsbrief VGV*, sep-okt 2005, p. 1
43. Eric Ponette: Balans, en Willy De Waele: Briefwisseling, *Periodiek VGV*, okt-nov-dec 2009, p. 6 en 33
44. Eric Ponette: Balans, *Periodiek VGV*, apr-mei-jun 2010, p. 9 – 10
45. Eric Ponette: Balans, *Periodiek VGV*, okt-nov-dec 2011, p. 8
46. Eric Ponette: Balans, *Periodiek VGV*, jul-aug-sep 2012, p. 7
47. Eric Ponette: Het MUG-dossier op de taalgrens: de resistente mug op de Vlaamse huid, *Periodiek Nieuwsbrief VGV*, jan-feb 2005, p. 8 – 9
48. Jan Van Meirhaeghe, Siegfried Geens en Robrecht Vermeulen: MUG Halle, *Periodiek Nieuwsbrief VGV*, mei-jun 2005, p. 7, 8 en 13
49. Jan Van Meirhaeghe / Chris Geens: MUG Halle, *Periodiek Nieuwsbrief VGV*, jan-feb-maa 2006, p. 14 en bijlage VMMV-berichten p. 3 – 4
50. Robrecht Vermeulen: Forum – Taalproblemen bij medische urgentiediensten in Brussel en omgeving, *Periodiek VGV*, jul-aug-sep 2006, p. 12 – 14
51. Eric Ponette: Balans, *Periodiek VGV*, okt-nov-dec 2009, p. 6
52. Eric Ponette: Balans, *Periodiek VGV* jan-feb-maa 2010, p. 7
53. Verslagboek van VGV-symposium “Contingentering: zegen of vloek? – 15 jaar toelatingsproef voor artsen in Vlaanderen” op 13 oktober 2012 in het Paleis der Academiën te Brussel, *Periodiek VGV* jan-feb-maa 2013
54. Eric Ponette: Balans, en Louis Ide, Albert Baert: De Franse Gemeenschap gedraagt zich op een onverantwoorde manier: Quovadis?, *Periodiek VGV*, apr-mei-jun 2010, p. 7 en 11 – 12
55. Albert Baert: Contingentering aantal artsen, *Periodiek VGV*, apr-mei-jun 2011, p. 10 – 13
56. Albert Baert en Robrecht Vermeulen:

- Contingentering artsen: opvolging, Periodiek VGV, apr-mei-jun 2013, p. 10
57. Louis Ide: Contingentering: Is er iets nieuws onder de zon? Periodiek VGV, jul-aug-sep 2015, p. 16 – 18
58. Jan Eggermont: Toelatingsexamen artsen en tandartsen,; een terugblik, Periodiek VGV jan-feb-maa 2016, p. 17
59. Eric Ponette: Politieke actualiteit – Federale regering en andere overheidsorganen, Periodiek VAV, jul-aug-sep 2021, p. 14 - 17
60. Louis Ide: Numerus clausus, Periodiek Nieuwsbrief VGV, sep-okt, 2005, p. 8
61. Eric Ponette: Artsenspreiding in België, Periodiek VGV, jan-feb-maa 2009, p. 22
62. Eric Ponette: Artsendensiteit in de gemeenschappen en gewesten in België, Periodiek VAV, okt-nov-dec 2019, p. 15 – 16
63. Albert Baert: Contingentering: De nieuwe truc van minister Onkelinx, Periodiek VGV, jan-feb-maa 2014, p. 11- 12
64. Albert Baert: Helft Franstalige afgestudeerde artsen krijgt volgend jaar geen RIZIV-nummer, Periodiek VGV, okt-nov-dec 2014, p. 18
65. Geert Debruyne: Voorwoord, Periodiek VGV, apr-mei jun 2016, p. 3
66. Geert Debruyne: Politieke actualiteit – VGV in actie tegen voorstellen planingscommissie inzake contingentering, Periodiek VGV, jul-aug-sep 2016, p. 14
67. Eric Ponette: De communautaire problemen komen terug boven water - Het communautair initiatief van minister Maggie De Block, Periodiek VGV, jul-aug-sep 2016, p. 15 – 16
68. Albert Baert: Voorstel tot wijziging verdeelsleutel artsenquota politiek geblokkeerd – Franstalige toelatingsproef tot tweede jaar studies geneeskunde door Raad van State geschorst – Wat nu?, Periodiek VGV, jul-aug-sep 2016, p. 20 – 22
69. Reactie van Syndicaat van Vlaamse Huisartsen, Periodiek VGV, jul-aug-sep 2016, p. 38
70. Albert Baert, Eric Ponette, Robrecht Vermeulen: Contingentering – Stand van zaken (1 juli 2017), Periodiek VAV, jul-aug-sep 2017, p. 14 – 16
71. Albert Baert, Eric Ponette, Robrecht Vermeulen: Contingentering – Stand van zaken (1 december 2017), Periodiek VAV okt-nov-dec 2017, p. 22
72. Albert Baert, Robrecht Vermeulen, Eric Ponette: Contingentering artsen en tandartsen – Stand van zaken (7 mei 2018), Periodiek VAV, apr-mei-jun 2018, p. 15
73. Albert Baert en Eric Ponette: Contingentering – Stand van zaken, Periodiek VAV, jan-feb-maa 2019, p. 22 – 23
74. Geert Debruyne: Reactie van het Vlaams Artsenverbond op het Vlaams regeerakkoord m.b.t. de nieuwe bevoegdheid van de Vlaamse Planningscommissie inzake artsenopleiding, Periodiek VAV, okt-nov-dec 2019, p. 10
75. Eric Ponette: Het regeerakkoord van de Vlaamse regering, Periodiek VAV, okt-nov-dec 2019, p. 24 – 32
76. Eric Ponette: Politieke actualiteit – Deel 1 Vlaamse Regering en Parlement, Periodiek VAV, apr-mei-jun 2021, p. 20 – 21
77. Wetsontwerp tot wijziging van diverse bepalingen betreffende de aanbod beheersing van gezondheidszorgberoepen, 4 juli 2022
78. Redactie De Specialist: Vlaamse artsen eisen inroepen belangenconflict

- voor artsenuota, www.despecialist.eu 19.07.2022
79. Jürgen Constandt en Erik Stoffelen: Persbericht 18 juli 2022 – Wetsontwerp Vandenbroucke inzake artscontingentering blijft in het vage, www.akvsz.vlaanderen 18.07.22
  80. Belga: Kamer keurt artsenuota goed, www.despecialist.eu 21.07.22
  81. Manu Ruys en Gijs Garré: Lode Craeybeckx, Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, Uitgever Lannoo nv, Tielt, 1998, p. 817 – 818
  82. Raad van Bestuur van het VAV: Missie-tekst van het VAV, Periodiek VAV, jan-feb-maa 2017, p. 6 – 8
  83. OVV-persmededeling 11 oktober 2002: OVV verheugt zich over politiek initiatief inzake het Nederlands taalgebruik in Brusselse ziekenhuizen, Periodiek Nieuwsbrief VGV, jan-feb 2003, p. 18
  84. Eric Ponette: Balans, Periodiek Nieuwsbrief VGV, jan-feb 2004, p. 2
  85. Robrecht Vermeulen: Symposium “Geïntegreerde Nederlandstalige Gezondheidszorg in Brussel en Omgeving”, Periodiek Nieuwsbrief VGV, jan-feb 2003, p. 5
  86. Zeger Lindemans, Doktersgild Van Helmont: ZORG.NET of hoe U in Brussel toch in het Nederlands naar de dokter kan, Periodiek Nieuwsbrief VGV, jan-feb 2004, p. 11 – 12
  87. Robrecht Vermeulen: Brussels Huis voor Gezondheid, Periodiek VGV, apr-mei-jun 2010, p. 18
  88. André Lermينياux en Robrecht Vermeulen: Hoorzitting in de Commissie Brussel en Vlaamse Rand betreffende het collectief verzoekschrift van de VVB om geld vrij te maken voor de bouw en uitbating van Vlaamse ziekenhuizen in Brussel (24 juni 2003), Periodiek Nieuwsbrief VGV, sep-okt 2003, p. 13 – 15
  89. Robrecht Vermeulen: Zorgzoeker en de Brusselse ziekenhuizen, Periodiek VGV, jan-feb-maa 2011, p. 20
  90. Robrecht Vermeulen: Meldpunt taalklachten, Periodiek VGV okt-nov-dec 2011, p. 19
  91. Robrecht Vermeulen: Minder Nederlandstalige artsen in Brussel – Meer Franstalige artsen in de Rand, Periodiek VGV, jan-feb-maa 2012, p.14
  92. Robrecht Vermeulen: Gebrek aan Nederlandstalig personeel in Brusselse rusthuizen en woonzorgcentra, Periodiek VGV, okt-nov-dec 2012, p. 18
  93. Robrecht Vermeulen: Vlaamse huisartsen in Brussel – Wat brengt de toekomst?, Periodiek VGV, jan-feb-maa 2016, p. 16
  94. Robrecht Vermeulen: Plaats te kort in Nederlandstalige kleuterklassen te Brussel, Periodiek VGV, jul-aug-sep 2012, p. 15
  95. Robrecht Vermeulen: Plaatsgebrek in Nederlandstalige Brusselse basisscholen, Periodiek VGV, apr-mei-jun 2014, p. 12
  96. Robrecht Vermeulen: Brusselse gemeenten leven taalwet niet na, Periodiek VGV, okt-nov-dec 2013, p. 13
  97. Robrecht Vermeulen: Steeds meer werkloze Brusselaars leren Nederlands, Periodiek VGV, jan-feb-maa 2014, p. 14
  98. Eric Ponette: Balans, Periodiek VGV, apr-mei-jun 2013, p. 9
  99. Eric Ponette: Peiling over de toekomst van Brussel, Periodiek VGV, apr-mei-jun 2013, p. 14

100. Robrecht Vermeulen: Studiedag over Brussel op 15 februari 2014, Periodiek VGV, apr-mei-jun 2014, p. 23
101. Robrecht Vermeulen en Joost Rampelberg: Besluiten van de studiedag over Brussel op 15 februari 2014, Periodiek VGV, apr-mei-jun 2014, p. 23 – 24
102. Robrecht Vermeulen: Brussel in Vlaanderen – Vlaanderen in Brussel, Periodiek VGV, jul-aug-sep 2015, p. 21
103. Eric Ponette: “Van le très Grand Bruxelles de l’ Avenir (1965) tot “La Communauté Métropolitaine” (2012) – Deel 1 Evolutie van het taalgebruik in Brussel en Vlaams-Brabant, Periodiek VAV, jul-aug-sep 2018, p. 22 – 27
104. Eric Ponette: “Van le très Grand Bruxelles de l’ Avenir (1965) tot “La Communauté Métropolitaine” (2012) – Deel 2 Oorzaken/mechanismen van, en mogelijke oplossingen voor, de ontneerlandsing van Brussel en Vlaams-Brabant, Periodiek VAV, okt-nov-dec 2018, p. 14 – 19
105. Eric Ponette: Politieke actualiteit – Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering, Periodiek VAV, okt-nov-dec 2019, p. 24 – 32
106. Chris Geens: Arts worden in Brussel, Periodiek VGV, apr-mei-jun 2013, p. 13 – 14
107. Eric Ponette: Politieke actualiteit – Ontnederlandsing Brussel en Vlaamse Rand, deel II, Periodiek VAV, okt-nov-dec 2018, p. 19

Onze Vlaamse identiteit

“Marcel” zo heet de debuutroman van de jonge Vlaamse auteur Erwin Mortier. Er volgden vertalingen in het Engels en het Frans, en meer dan 200 000 verkochte exemplaren.

Toen hem gevraagd werd: “Kan zo’n traditionalistisch boek over klein Vlaanderen nog in deze tijd?” antwoordde hij:

“Waar moet ik in godsnaam mijn boeken situeren. In Florida? In Manhattan? Ik ben in Vlaanderen opgegroeid, dit is mijn leefwereld. Iemand als Marquez krijgt toch ook niet het verwijt dat zijn boeken zich in Columbia afspelen !

Ik wil romans schrijven die literair zijn maar die ook door mijn moeder kunnen worden gesmaakt”.¹

Zo zitten we midden in ons identiteitsonderwerp, waarvan ik volgende facetten wil behandelen: de bouwstenen, de universele aanwezigheid, de band met het grondgebied, de spanning tussen nationalisme en internationalisme, de verhouding Vlaanderen - Europese Unie en de godsvrede-gedachte.

1.

De **elementen** van de volkse identiteit, dus ook de Vlaamse en bij uitbreiding de Nederlandse, zijn voor mij meervoudig: de mensen, de taal, het land, de levenswijze, de kunstvormen en de geschiedenis zijn er de belangrijkste bestanddelen van.

Tot de volksgemeenschap behoren vooreerst de oorspronkelijke bevolking doch ook de inwijkelingen die zich in onze volksgemeenschap willen integreren. Het is binnen de volksgemeenschap dat het individu meestal het eerst en/of het sterkst geconfronteerd wordt met het belang van de sociale solidariteit. Zo schreef André Demedts: “Laat mij nooit de vrienden uit mijn jeugd, de schamelen en onaanzienlijken, de misdeelden en verontrechten vergeten... In de herinnering aan zorgelijke jaren staan zij aan mijn zijde, en ik moet van hen en voor hen getuigen, of één der mensen die ik geweest ben en altijd wil blijven, komt niet aan het woord.”²

De taal is het bindmiddel bij uitstek tussen de mensen die ze gebruiken: dit komt duidelijk tot uiting in de voorkeurkeuze van radio- en Tv-zenders evenals van dag- en weekbladen door onze bevolking. De moedertaal is het communicatiemiddel waarin de mens het best subtiële rationele en emotionele schakeringen verwoordt. De gekende Mexicaanse schrijver Carlos Fuentes verklaarde in een interview met de Leuvense Campuskrant: "Waar het mij om gaat, is dat taaal een hoofdrol speelt in de identiteit van een land".³

Ook de volksliederen zijn een sterk geschakeerd klankbord van de identiteit.

Het land met inbegrip van het landschap is eveneens een bindmiddel. Dat geldt vooral voor het eigen dorp of de eigen stad en de eigen streek.

De specifieke levenswijze of cultuur van een volksgemeenschap komt tot uiting in bouwstijl, binnenhuisinrichting, kunstvormen, eetgewoonten, en ook in economische activiteit, sociaal en gerechtelijk beleid.

Een laatste component van onze identiteit is de geschiedenis. De wortels van onze beschaving hebben we met vele volkeren in West-Europa gemeen in het oude Griekenland en Rome.

Geleidelijk groeide een gemeenschappelijk belang van de lage landen bij de zee. Er is onze christelijke, onze democratische en onze nog meer specifieke pacifistische traditie die afkerig is van

offensief geweld: de weerbaarheid van onze volksaard is niet zozeer die van het zwaard, doch eerder die van de rietstengel, die onder de stormwind buigt doch niet breekt. Er is niet in het minst onze ontvoogdingsbeweging, weg van de centralistische Belgische staat die onze identiteit vanaf zijn ontstaan in 1830 onderdrukte en slechts node beetje bij beetje zijn wurggreep loste. De solidariteit tussen individuen en generaties die in deze emancipatiestrijd ontstond werd de gist en de stuwkracht voor onze natievorming en verklaart de inzet van zovele handarbeiders en intellectuelen die vrije tijd, rust en soms hun leven gaven om de droom van zelfbestuur te helpen waar maken.

Ik zie drie motieven om onze identiteit te bewaren. Vooreerst zie ik geen redenen, tenzij voor masochisten, om die identiteit te verloochenen, ook al is het mogelijk dat andere volkeren een meer waardevol identiteitsfacet vertonen dan het mijne; de zorg voor de identiteit is een uiting van zelfrespect.

Verder moet men beseffen dat, zo men contact met andere culturen waardevol vindt, dit verrijkend contact ophoudt zodra die individuele culturen ophouden te bestaan. De samenwerking tussen volkeren is veel boeiender en veel rijker vanuit een bewaarde identiteit met eigen culturele kleur, dan vanuit de grijze uniformiteit van de smeltkroes. Wanneer wij op vakantie gaan naar een ander land zijn wij geboeid door verschillen in landschap, taal en

levenswijze: indien het elders eender was als bij ons, konden we even goed thuis blijven. Vandaar de groeiende eensgezindheid van de Europese confederalisten die het Europa van de volkeren als doel vooropstellen onder het motto: “Eenheid in verscheidenheid.” Tenslotte is er nog een praktisch voordeel verbonden aan een volksgemeenschap met een min of meer homogene identiteit: de besluitvorming verloopt er vlotter en het bestuur is er efficiënter. Dat wordt ook beklemtoond door de jonge Nederlandse filosoof Prof. Ad Verbrugge, die doceert aan de Vrije Universiteit in Amsterdam: “Dat we te maken hebben met een sterke erosie van bepaalde tradities is niet zomaar een bevrijding, maar ook een probleem, want het zet de samenhang van onze gemeenschap onder druk. Traditie is de voorwaarde voor een gezonde democratie, omdat voor democratie een volk nodig is dat een zekere samenhang kent. Precies het ontbreken van die samenhang had tot gevolg dat de democratie in de Griekse wereld ten onder ging.”⁴

Prof. in Economie K.U. Leuven Wim Moesen voegt daar nog aan toe dat hoe korter de administratie bij de burger staat, ze des te beter scoort omwille van 2 redenen: de grotere nabijheid en de grotere budgettaire aansprakelijkheid. Daarom scoort de gemeentelijke administratie bij de bevolking beter dan de Vlaamse administratie, die dan weer beter scoort dan de federale administratie.⁵

2.

De wens van een volk om zijn identiteit te bewaren en zijn gelaat aan de wereld te tonen is **wereldwijd verspreid**.

In een vraaggesprek met het tijdschrift “Europa-bericht” zegt Louis Baeck, Professor-emeritus in de internationale economie aan de KU Leuven: “Het kosmopolitisme is mislukt. De volkeren bestaan. Noem het neo-nationalisme, etnisch-culturalisme of hoe u ook wilt, maar dat is de realiteit. Het culturele Europa, dat betekent de erkenning van de verscheidenheid en de mogelijkheid dingen samen te doen met respect voor de andere”.⁶

In een krantinterview enkele jaren terug verklaarde Mevrouw Vigdis Finnbogadottir, toen presidente van IJsland: “Wij zijn met welgeteld 265 000. Maar we blijven waakzaam over de erfenis van ons verleden. De taal, het woord, vormt daar voor ons de kern van ... Onze tradities dragen wij aan de jongeren over: het geheugen van ons verleden, het bewaren van onze culturele identiteit...”

Een volk zonder geheugen, heeft geen toekomst...⁷

De Burundese zangeres Khadja Nin vertelde: “Mensen vragen me al jaren: waarom zing je niet in het Frans? Dat vind ik een rare vraag. Dat ik behoorlijk Frans spreek is toeval. Het zegt niets over mijn identiteit. Ik mag dan in Brussel wonen, in Hamburg, Londen of

Parijs optreden, mijn hart is in Burundi gebleven. De eerste voorwaarde voor artistieke authenticiteit is: de taal gebruiken waarin je denkt, droomt en vrijt. Ik kom uit Afrika, mag het Swahili dan mijn zangtaal zijn?”⁸

In een vraaggesprek met “Vredeseilanden Magazine” zegt filmregisseur en –producent Camilio Luzuriaga uit Ecuador: “Onze manier van zijn moet toch ook uit onze films blijken, hoe weinig het er ook zijn. Mensen willen op het doek toch zien hoe ze zelf zijn, er iets in herkennen van zichzelf. Ik wil dat toch... De vraag naar wie we zijn stelt zich overal in de wereld, mijn laatste film gaat er ook deels over... Een van de belangrijkste dingen die we als artiesten kunnen doen is aan het volk die waardigheid teruggeven. We moeten de cultuur laten spreken, de mensen met hun identiteit confronteren.”⁹

Glyn Richards beschrijft Gandhi’s opvattingen over de relatie tussen individu en gemeenschap als volgt: “Het individu is niet zo maar onafhankelijk van zijn omgeving ; integendeel het is juist de omgeving, die aan het leven van het individu zin geeft. Zijn gedachten, gevoelens en ervaringen zijn geworteld in die leefgemeenschap waartoe hij behoort en die haar samenhang vindt in de eenheid van taal en traditie. Een natie is een gemeenschap van mensen die hetzelfde land, dezelfde cultuur, taal en tradities delen, evenals hetzelfde bewustzijn van het belang van het

verleden. Men kan de stelling verdedigen dat de overleving van een natie essentieel is om tegemoet te komen aan een fundamentele behoefte van de mens, die Simone Weil omschrijft als de behoefte aan wortels.”¹⁰

3.

De consolidatie van de identiteit en de beleving ervan veronderstelt bij voorkeur een **grondgebied met een begrenzing**.

Die grenzen zijn noodzakelijk om de junglewet van het recht van de sterkste (bvb. een grotere cultuurgroep of imperialistische neigingen van een groep) te vervangen door een vreedzaam naast elkaar leven van verschillende volksgemeenschappen in aan mekaar palende gebieden.

Het territorialiteitsbeginsel (of “droit du sol” of nog “ius soli”), dat we aanhangen, gaat er van uit dat inwijkelingen de taal van het nieuwe land overnemen. Het personaliteitsbeginsel (of “droit de la personne” of nog “ius personae”) daarentegen stelt voorop dat elke persoon het recht kan opeisen, waar ook, in zijn taal te worden bediend.

De Franstaligen, die het territorialiteitsbeginsel en onze taalwetten bekampen en beschuldigend verwijzen naar de gelijkenis tussen le “droit du sol” (“ius soli”) en de Duitse “Blut und Boden-theorie”, wil ik herinneren aan het feit dat hun Franse moederland “le droit du sol” wel degelijk toepast als het in haar

kraam past, en dit veel strenger dan wij Vlamingen het doen: de ruime taalfaciliteiten die wij toekennen aan Franstaligen op de taalgrens bestaan namelijk niet voor de Elzassers, noch voor de Frans-Vlamingen.

Bovendien stellen we vast dat, onder meer als gevolg van de Franstalige politiek van “le droit de la personne” (“ius personae”), de taalgrens in de loop van de eeuwen steeds verder is opgeschoven naar het noorden en nooit naar het zuiden. Wij hebben dus geen lessen in democratie te ontvangen van imperialisten, die hun grondgebied uitbreiden door in een eerste fase “le droit de la personne” te propageren en die in een tweede fase zonder scrupules de uitbreiding consolideren door “le droit du sol” te huldigen. Deze Franstalige hypocrisie kan niet genoeg ontmaskerd worden. Uiteraard zijn Franstaligen, die zich wel aanpassen aan onze taal, hier welkom. Ook vooraanstaande Franstaligen beginnen hun stem bij de onze te voegen. Ik citeer Prof. Philippe van Parijs, hoogleraar filosofie aan de UCL in De Tijd van 26 juni 2004, overgenomen uit Le Vif / L'Express van de dag tevoren: “Faciliteiten lijken me een goede zaak, op voorwaarde dat ze beschouwd worden als een tijdelijke overgangmaatregel... Maar anderzijds is het niet verstandig dat dit privilege toegekend wordt aan elke nieuwkomer. Meer dan 70 procent van alle bewoners van de faciliteitengemeenten zijn daar niet geboren... We hebben een fout gemaakt. De taalgrens is niet alleen maar een instrument voor

duurzame pacificatie, maar ook de beste manier om de taaldiversiteit te beschermen... De Europese ambtenaren moeten niet denken dat het mooie platteland rond Brussel van hen is.”¹¹

De aanwezigheid van grenzen betekent niet het oprichten van een muur: immigratie moet mogelijk blijven onder bepaalde voorwaarden. De inwijkelingen moeten zich aanpassen aan onze taal en rechtsregels, de immigratie mag een bepaald percentage van de oorspronkelijke bevolking niet overschrijden en de overheid moet gettovorming voorkomen. Onder die voorwaarden is op termijn assimilatie mogelijk en zijn inwijkelingen voor mij welkom. Indien dit soort aanpassing bedoeld wordt met “multiculturele maatschappij”, dan kan ik daarmee instemmen. Indien er echter mee bedoeld wordt dat inwijkelingen het recht moeten krijgen om op ons grondgebied hun taal, cultuur of rechtspraak officieel te ontwikkelen, dan zeg ik resoluut nee, want dat is smeken om moeilijkheden: dat zal leiden tot eindeloze conflicten met het risico van gewelddadige uitbarstingen. Verder ben ik ervan overtuigd dat er voor grootschalige inwijking uit ontwikkelingslanden, een beter alternatief dan ontworteling bestaat, namelijk intensieve ontwikkelingssamenwerking met de landen van herkomst, met de garantie dat deze hulp de bevolking bereikt en niet in de zakken van de lokale machthebbers blijft steken. Dit kan gebeuren door het bieden van

opleiding aan deze mensen in ons land en door het zenden van ontwikkelingshulpers, die ter plaatse technieken aanleren en helpen bij het inrichten van infrastructuur in domeinen zoals gezondheidszorg, landbouw, industrie en onderwijs.

In dat verband schrijft Truus Druyts: “Wij zijn bereid aan het andere eind van de wereld massa’s geld te investeren in wapens om dingen kapot te maken. Zouden we dat geld niet veel beter gebruiken om daar dingen mee op te bouwen? Om ervoor te zorgen dat de mensen niet hoeven te vluchten?”¹²

4.

Het is modieus om **nationalisme en internationale belangstelling** als twee onverzoenlijke standpunten tegenover elkaar te stellen. Dit is terecht wanneer men de twee extremen bedoelt: het bekrompen in zichzelf gesloten nationalisme van het type Milosevic enerzijds en het internationalisme dat het behoud van de eigen cultuur verwerpt en de smeltkroes als ideaal vooropstelt anderzijds. Dat is geenszins het geval voor het open volksnationalisme, dat contact met andere volkeren als verrijkend ervaart in de geest van August Vermeylens uitspraak: “Vlaming zijn om Europeëer te worden”.

De Joodse wijsgeer Emmanuel Levinas schreef:

“Universalisme is alles behalve totaliserende versmelting. Geloven in één God is geloven in één mensheid,

maar niet in de verdwijning van elk particularisme, niet in gelijk welke versmelting.”¹³

In het boek “Religie en nationalisme” schreef de jezuïet-theoloog John A. Coleman uit Californië:

“Burgerschaps-loyaliteit, vooral in zover zij motiveert tot werkelijke inzet en solidariteit, is niet zomaar loyaliteit aan een abstract ideaal, maar aan een volk en zijn één makende geschiedenis. De universalistische principes van democratische staten vragen nog steeds om een verankering in de concrete politieke cultuur van elk land.”¹⁴

In zijn commentaar op geschriften van de filosoof A. Finkielkraut schreef Professor Herman De Dijn van de KU Leuven:

“Het is opmerkelijk dat iemand als Finkielkraut, die in ‘La défaite de la pensée’ zo sterk de klemtoon legde op het universele in tegenstelling tot het particuliere (het volk, de natie), in een recent boek ‘Comment peut-on être croate?’, een veel interessantere positie inneemt. Hier bestrijdt hij het idee dat het particuliere noodzakelijk neerkomt op het enge, zodat we b.v. automatisch partij zouden moeten kiezen tegen elk nationalisme en voor het supranationalisme. De echte vraag is niet of de democratie het zal halen op het nationalisme, maar of de democratische versie van het nationaal gevoel het zal halen op het antidemocratisch nationalisme. Zoals de radicale verwerping

van de burgerlijke democratie leidt tot totalitaire overheersing, zo leidt de radicale verwerping van elk nationalisme tot imperialisme.”¹⁵

De hoger geciteerde Vigdis Finnbogadottir vervulde haar geloof in de eigen identiteit als volgt: “... Wij lopen er echter helemaal niet bedrukt bij; we zijn kosmopolieten, die met vertrouwen naar de toekomst kijken.”⁷

Mahatma Gandhi gaat nog verder in zijn gedachtegang: “Om internationalist te zijn moet je eerst nationalist zijn. Internationalisme houdt in dat volkeren van verschillende streken of naties samen komen en het eens worden over een gemeenschappelijk beleid... De inzet voor de eigen natie is niet in tegenspraak met de inzet voor de wereldgemeenschap.”¹⁰

Een volwassen identiteitsbeleving gaat gepaard met openheid voor andere culturen en solidariteit met andere volkeren, vooral met diegene die het meest hulp nodig hebben.

Ontwikkelingssamenwerking is een menselijke plicht; deze samenwerking mag echter niet voorbijgaan aan de identiteit van deze volkeren en mag evenmin hun verantwoordelijkheid-gevoel doen verschrompelen.

Vredeseilanden – Coopibo schrijft: “Ontwikkelingssamenwerking moet een bijdrage leveren tot emancipatie: mensen moeten in eigen voedsel kunnen voorzien, toegang hebben

tot onderwijs, eigen dokters hebben, invloed kunnen uitoefenen op het beleid, de eigen cultuur kunnen uiten... Onze tussenkomst is er niet op gericht initiatieven te nemen; die neemt de plaatselijke bevolking zelf. Wij willen in de eerste plaats voorwaarden scheppen om de initiatieven meer kans op slagen te geven.”⁹

5.

De verhouding van Vlaanderen t.o.v. de Europese Unie.

De samenwerking tussen de volkeren en landen van de EU vind ik waardevol, op voorwaarde dat de centrale Europese overheden die verschillende volkeren en landen de ruimte geven om hun identiteit te bewaren en de culturele, politieke en economische vruchten daarvan onder elkaar uit te wisselen. Wat ik niet wens is dat de centrale Europese overheid zich als Jozef II zou gedragen en gaat bepalen hoeveel sporten een ladder met die of die lengte moet hebben in alle landen van de EU. Ik pleit dus voor een Europese confederatie in plaats van voor een Europese federatie.

Verder moet Vlaanderen in de toekomst een rechtstreekse stem hebben in het Europees beleid: van de huidige 25 EU-lidstaten hebben er 11 met minder inwoners dan Vlaanderen dat nu reeds: Denemarken, Ierland, Finland, Luxemburg, Slowakije, Slovenië, Litouwen, Letland, Estland, Cyprus en Malta. Waarom niet Vlaanderen?

6.

Een woord over **godsvrede**.

Ieder van ons heeft zijn persoonlijke opvattingen over ethisch-maatschappelijke problemen zoals druggebruik, abortus, euthanasie, immigratiebeleid e.a.

Mijn persoonlijk standpunt daarover belet mij echter niet, voor het verwezenlijken van Vlaams zelfbestuur, samen te werken met anderen, die over die ethisch-maatschappelijke problemen mijn mening niet delen. Maar mag ik dan ook dezelfde houding van die anderen verwachten?

Met de term “godsvrede” werd in 1917 inderdaad bedoeld: de wil tot samenwerking tussen flaminganten over de ideologische grenzen heen. In de praktijk hield dat toen in dat de schoolkwes- tie tot nader order werd opgeschort.¹⁶ Ik stel dan ook voor dat we ons niet laten ringeloren door het dogmatische en exclusieve “politiek correcte denken” doch dat we de traditie van godsvrede verder zetten en verdraagzaamheid opbrengen tegenover iedereen die echt Vlaams zelfbestuur nastreeft, zonder daarom onze persoonlijke ideologische opvattingen te verloochenen.

Besluit

Ik geloof in de waarde van de volkse identiteit met haar verschillende samenstellende elementen: de volks- gemeenschap, de taal, de levenswijze, het land en de geschiedenis ; ik voel me echter niet ongelukkig omdat die

elementen gedeeltelijk dynamisch zijn of omdat het zich bekennen tot een bepaalde natie finaal een bewuste keuze is.

Ik geloof in de waarde van een natievormend streven dat het grondgebied van andere volkeren eerbiedigt, dat gastvrij is doch niet naïef, dat open staat voor andere culturen, met andere volkeren wil samenwerken en afziet van offensief geweld. In die zin noem ik mij een nationalist, zoals Gandhi het bedoelde, en ben ik daar fier op.

Ik geloof dat wij de zelfstandige Vlaamse staat, waarheen we op weg zijn, zullen bekomen door de reeds verworven autonome beleidsstructuren efficiënter in te vullen dan in de Belgische staat, en door stap voor stap nieuwe beleidsstructuren af te dwingen. Tegelijkertijd moeten we Vlaanderen en Nederland verder naar mekaar laten toegroeien en de samenwerking met de andere Europese volkeren inrichten op een confederale basis.

Ik geloof dat wij ook nu nog jonge mensen kunnen enthousiast maken voor dit project op voorwaarde dat wij de twee pijlers ervan steeds duidelijk beklemtonen: enerzijds de uitbouw van de eigen identiteit, waarvan wij het gelaat aan de ganse wereld willen tonen, en anderzijds de eerlijke samenwerking met andere volkeren voor de opbouw van een beter Europa en een betere wereld.

Sta me toe te eindigen met een vers uit een lied gezongen door de nog niet zo lang overleden Bram Vermeulen¹⁷ en

daarbij te verwijzen naar de talloze ónbekende Vlamingen, zowel vrouwen als mannen, die zich belangeloos inzetten voor dit project, zowel vroeger als nu:

“Ik heb een steen verlegd
in een rivier op aarde
Nu weet ik dat ik nooit
zal zijn vergeten
Ik leverde het bewijs van
mijn bestaan
Omdat door het verleggen van
die ene steen
De stroom nooit meer
dezelfde weg zal gaan.”

BRAM VERMEULEN

BIBLIOGRAFIE

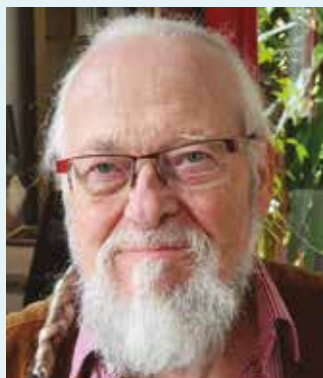
1. GPD, Els De Bodt: Ik werk gestaag aan een oeuvre – Erwin Mortier heeft een tweede boek klaar, De Gazet van Antwerpen, 30 september 2000.
2. André Demedts: De dag voor gisteren, (autobiografie) Open Kaart, 2, Desclée de Brouwer, Brugge – Utrecht, 1966.
3. Interview met Carlos Fuentes, Campuskrant Leuven, 18 december 2003.
4. Ad Verbrugge, Tijd van onbehagen, SUN, Amsterdam 2004, p. 169.
5. Wim Moesen: Gemeenten moeten hun stem verheffen, De Tijd, 2 november 2004.
6. Louis Baeck: Een cultureel Europa of geen Europa, Europa-berichtnr.202, februari 1996.
7. Vigdis Finnbogadottir, De Standaard, 19 februari 1994.
8. Trends, 15 juni 1995, overgenomen uit Elsevier van 10 juni 1995.
9. Vredeseilanden Magazine, jaargang 19, nr. 1, januari 1999.
10. Glyn Richards: The Philosophy of Gandhi, Cuzon Press, London, 1992, p. 141 – 143.
11. Citaat Philippe Van Parijs, De Tijd, 26 juni 2004.
12. Truus Druyts: Implementeren of liever meer dóén? Gazet van Antwerpen, 8 november 2003.
13. Emmanuel Levinas, geciteerd door M. Pille in De Standaard, 14 december 1991.
14. John A. Coleman: “Een natie van burgers” in “Religie en nationalisme”, Concilium, Internationaal tijdschrift voor theologie, Gooi en Sticht, Baarn 1995 nr. 6.
15. Herman De Dijn: De intellectueel is dood. Leve de intellectueel, Onze Alma Mater, februari 1996.
16. Arie Wolter Willemsen, in Twintig Eeuwen Vlaanderen, Deel 5, De Vlaamse Beweging 2 (van 1914 tot 1940), Heide-land – Orbis, Hasselt 1975, p. 60.
17. Bram Vermeulen: De Steen, Bram Vermeulen – Rode Wijn, Compact Disc, Emergo EM 9570 2, Roadrunner Productions, Amsterdam.

NOTA

- Deze tekst werd in een licht verschillende versie gepubliceerd in de brochure “Ben ik nu een Vlaming, een Belg, een Europeaan of een wereldburger?” met Engelse vertaling door Ilse Ketele, uitgegeven in 2002 door Brijssinck Consult bvba. (HermanB@advalvas.be)
- Wie meer over identiteit wil lezen, kan het boek raadplegen “Hoe Vlaams zijn de Vlamingen? Over identiteit”, uitgegeven door het Davidsfonds, Leuven 2000.

Eric Ponette

Toelichting bij de kopergravure van Frank-Ivo van Damme

De kunstenaar

Frank-Ivo van Damme (*Merksem, 2.09.1932) is een Vlaamse graficus. Hij studeert aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen (KASKA) en zijn leermeesters zijn Gustaaf de Bruyne, Ernest Albert, Vic Dolphyn en René De Coninck.. Zijn grafisch talent vervolmaakt hij aan het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten van Antwerpen (NHISKA) onder leiding van Jos Hendrickx en Mark Severin en wordt in 1962 master.

In 1965 verwerft hij na vijf jaar opleiding aan het Hoger Instituut voor Drukkunst van het Plantijn Genootschap het diploma van geëgreerde in de typografie en in 1971 is hij laureaat met als promotoren Mark Severin en Leo Malfurt.

Hij is stichter en uitgever van het jongerentijdschrift "Pijpkruid" (1949-1959) waarin schrijvers en beeldende kunstenaars hun jeugdwerk publiceren. Samen met Antoon Vermeylen sticht hij de Gemeentelijke Academie voor Plastische Kunsten te Merksem (Antwerpen) waarvan hij directeur is van 1973 tot 1992.

Wereldwijd is van Damme beroemd voor zijn grafisch oeuvre meer bijzonder voor zijn ruim 900 ex librisen in houtsnede en kopergravure. Zijn interesse gaat vooral uit naar de Romeinse en Griekse mythologie. Hij is dan ook onderscheiden met talrijke prijzen.

Hij is gehuwd met Joke van den Brandt (*Turnhout, 28.09.1937), eveneens internationaal beroemd als kalligrafe die in 1999 laureate is van de ANV-Visser-Neerlandiaprijs.

Asklepios en Hygieia, kunstenaar Frank-Ivo van Damme

De kopergravure

Aesculapius wordt vanaf de 5de eeuw (BC) vereerd als de god van de geneeskunst. Hij is de zoon van de zonnegod Apollo en de koningsdochter Coronis. In zijn golvende haren zijn de opeenvolgende namen opgenomen van onze vereniging.

Hij heeft drie dochters: Achelois (godin van de maan en de pijnstilling), Panacea (godin van de geneesmiddelen) en Hygieia (godin van de gezondheid).

De handen van Aesculapius sturen en beschermen Hygieia en in haar sluier is de tekstbanderol van het VAV opgenomen. Zijn linkerhand houdt de esculaap vast, een staf waar een slang omheen kronkelt. De slang staat symbool voor genezing omdat het dier zijn huid kan afwerpen om herboren te

worden maar is ook ambivalent omdat zijn beet dodelijk kan zijn.

De rechterhand toont de lauwerkrans met "VAV100 jaar".

In de linkerbovenhoek het wapenschild van Antwerpen met de stichtingsdatum van het AVGV en in de rechterbovenhoek het wapenschild van Gent met de datum van de verneerlandsing van de universiteit. De blauwvoet vliegt een hoopvolle toekomst tegemoet.

Onderaan een panoramisch zicht met de IJzertoren, de drie torens van Gent, de kathedraal en de Boerentoren van Antwerpen en het stadhuis van Leuven.

Jan Dockx

Addendum

VGV voorzitters

- Dr. Leopold GOYENS (1922-1923)
- Dr. J. MARTENS (okt 1923-maart 1928)
- Dr. J. LAUREYS (maart 1928-okt 1931)
- Dr. A. DE HEEGHER (okt 1931-okt 1934)
- Dr. H. GRAVEZ (okt 1934-okt 1938)
- Dr. W. LIBBRECHT (okt 1938-okt 1940)
- Dr. A. PICARD (okt 1940-maart 1942)
- Dr. Frans VAN HOOFF (1942-1944)
- Dr. Frans FRANSEN (1945-1954)
- Dr. G. DIERINCK (1954-1962)
- Dr. J. RUTTEN (1962-1965)
- Dr. J. JANSSENS (1965-1969)
- Dr. Robert de BEULE (1969-1974)
- Dr. Robrecht VERMEULEN (1974-1978)
- Dr. Walter AUROUSSEAU (1978-1982)
- Dr. Noël VAN STRIJTHEM (1982-1986)
- Dr. Robert de BEULE (1986-1992)
- Dr. Raymond LENAERTS (1992-1996)
- Dr. Eric PONETTE (1996-2002)
- Dr. Jan VAN MEIRHAEGHE (2002-2008)
- Dr. Jan DOCKX (2008-2014)
- Dr. Geert DEBRUYNE (2014-2021)
- Dr. Lieve VAN ERMEN (2021-

Overzicht van het huidige bestuur

Lieve Van Ermen,
voorzitter

Jan Dockx,
onder-voorzitter,
oud-voorzitter

Bart Garmyn,
secretaris

Jan van Meirhaeghe,
bestuurslid,
oud-voorzitter

Geert Debruyne
penningmeester,
oud-voorzitter

Eric Ponette,
bestuurslid,
oud-voorzitter

Chris Geens,
bestuurslid

Frank Goes,
hoofdredacteur
Periodiek

Nawoord

Mag ik iedereen danken die tot het ontstaan van dit boek met hart en ziel, uren en dagen hebben meegewerkt. Inzonderheid: Prof Dr Eric Ponette, Dr Jan Dockx en Dr Jan Van Meirhaeghe et alii. Ook gaat mijn grote dank uit naar Dr Frank Goes die alles verzameld heeft en gecoördineerd als hoofdredacteur. En tevens naar Xpair die voor de lay-out zorgde. Last but not least onze gemeente dank aan de sponsors: het Rode Kruis Vlaanderen en het Vlaams en Neutraal

Ziekenfonds, die dit alles mogelijk maakten.

Het volgend centennium zullen we niet meer meemaken, maar nog 25 jaar zou voor sommigen althans, nog net kunnen! Maak er een bijzondere periode van met artsen die Vlaams bewust naar de nagels blijven zoeken om erop te kunnen kloppen en door het verleggen van een steen de stroom van de rivier hopelijk zullen kunnen wijzigen!

Lieve Van Ermen

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Proficiat met je Vlaamse overtuiging!

Maar ben je al lid van
het Vlaams & Neutraal
Ziekenfonds?

Splits zelf
de sociale zekerheid!

Word lid
van het VNZ.

Ontdek meer voordelen
op vnz.be of bel gratis 015 28 90 90
vnz, verrassend voordelig

VNZ
Vlaams & Neutraal
Ziekenfonds

100 JAAR VLAAMS ARTSENVERBOND

Door het boek **100 JAAR VLAAMS ARTSENVERBOND (VAV)** loopt een rode draad: de verdediging van de rechtmatige belangen van de Vlaamse volksgemeenschap.

De voornaamste verwezenlijkingen die besproken worden waren: de vernederlandsing van de Gentse universiteit in 1930, de splitsing van de unitaire erkenningscommissies voor geneesheren-specialisten in een Nederlandstalige en een Franstalige Kamer, de geboorte van het “Rode Kruis Vlaanderen” uit het unitaire Rode Kruis en het zaaien van de kiem voor het VUB-ziekenhuis te Jette.

Vanaf de jaren 1980 volgden succesvolle acties voor de overheveling van het universitair onderwijs en wetenschappelijk onderzoek naar de gemeenschappen en later voor het behoud van het Nederlands in het hoger en universitair onderwijs ondanks de verengelsing.

Tijdens de 6de staatshervorming (2012-2013) werd een begin gemaakt met de overheveling van de Sociale Zekerheid vanuit de federale overheid naar de deelstaten.

Dat het VAV in de contingentering er tot hier toe in slaagde de Vlaamse belangen te vrijwaren, wordt uitvoerig besproken.

Ook wordt in dit boek gekeken naar de toekomst. De voornaamste doelstelling van het VAV is de overdracht van de volledige gezondheidszorg naar de Vlaamse en Franse Gemeenschap, met de keuze van de inwoners van Brussel voor het stelsel van een van beide gemeenschappen: het VAV knipt dus de band met de Nederlandstaligen in Brussel niet door. Daarbij streeft het VAV naar een Nederlandstalig aanbod van geneeskundige zorg en dienstverlening in gans Vlaanderen – met inbegrip van de Vlaamse Rand – en in zijn hoofdstad Brussel.

